

Fredagen den 5 mars

Kl. 09.00–15.20

---

§ 1 Särskild debatt om Sveriges elförsörjning

*Särskild debatt om
Sveriges elförsörjning*

Anf. 1 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD):

Fru talman! Under decennier har det svenska kraftsystemet varit i praktiken fossilfritt med en robust produktionsapparat och goda marginaler gällande överföringskapacitet som har bidragit till en betryggande leveranssäkerhet. Det är något som har tjänat Sverige väl och som har bidragit till att stärka den svenska konkurrenskraften.

Detta riskerar nu att förändras genom forcerade nedläggningar av fungerande kärnkraftsreaktorer, en blind tilltro till väderberoende elproduktion, skatter som skyndsamt har kastats fram och slagit undan benen på planerbar elproduktion jämte ett elnät som inte har byggts ut i tillräckligt snabb takt.

Vi har nu en situation där elpriserna glider isär mellan södra och norra Sverige och en kraftbalans som är den svagaste på decennier, samtidigt som ett mål för leveranssäkerhet saknas och där det heller inte finns någon överenskommelse mellan de partier som åtnjuter majoritet i denna kammar.

Det är med anledning av denna oroande utveckling, fru talman, som Sverigedemokraterna har begärt denna debatt om Sveriges elförsörjning.

Anf. 2 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Till att börja med vill jag tacka för möjligheten att debattera energipolitiken här i riksdagen.

Sverige har historiskt stora elöverskott. Rekordåret 2019 följdes upp med ännu ett år av stor elexport – export som trycker bort fossilkraft i Europa men också hjälper våra nordiska och baltiska grannar att minska sitt beroende från Ryssland.

Sverige har dagligen en export av cirka 44 gigawattimmar till Finland eller cirka 18 terawattimmar årligen. Sverige har under en tioårsperiod gått från att vara nettoimportör av el till att bli nettoexportör av el. Samtidigt har de fossila inslagen i Sveriges elmix minskat från 7 terawattimmar till cirka 1 terawattimme – en dramatisk nedgång. Det är en utveckling som vi ska vara stolta över. Vindkraften kommer att mer än dubbla sin produktion från 2019 till 2025.

Men det finns också utmaningar. Vi har ett effektunderskott i södra Sverige men ligger ändå väl till vid en europeisk jämförelse av effektsituationen. Vissa städer växer snabbare än den kapacitet som många gånger

finns tillgänglig. Tillståndsprocesserna för byggandet av nya ledningar är för långa. Men det finns lösningar på de här utmaningarna.

Vi gör nu historiskt stora investeringar i elnäten. De kommande tio åren investerar Svenska kraftnät 50 miljarder kronor i transmissionsnätet, överföringsnätet. Vi kommer inom kort att lägga fram förslag om kortare tillståndsprocesser på riksdagens bord. Samtidigt förstärker vi Energi-marknadsinspektionens budget för att handläggningen ska kunna gå snabbare. Systemtjänstmarknaderna växer för att skapa bättre förutsättningar för ett stabilt elsystem på ett kostnadseffektivt sätt. Vi tar fram en strategi för vätgas för att skapa incitament för balansering av elsystemet. Och vi tar fram en elektrifieringsstrategi för att förbereda elsystemet på en massiv elektrifiering av industri och transporter. Jag ser framför mig att vi måste planera för åtminstone en fördubbling av Sveriges elproduktion.

Sverige står inför en betydande elektrifiering av industri och transporter. Tillgången på el kommer att vara avgörande för att klara elektrifieringen och nå klimatmålen men också för att stärka Sveriges konkurrenskraft som industrination.

Vi ser hur enorma investeringar i energikrävande industri planeras i norra Sverige. Vi ser hur Europas största batterifabrik byggs just i Sverige. Varför? Jo, därför att vi har tillgång till förnybar energi till låga kostnader på ett stabilt sätt. Det är därför de här stora investeringarna sker och kommer att ske i Sverige. I våra grannländer ser situationen helt annorlunda ut.

Jag välkomnar att energipolitiken nu debatteras och att det tycks finnas ett stort intresse för den bland riksdagens partier. Jag tror att det vore en styrka för Sverige om vi återigen kunde komma överens över blockgränsen och skapa långsiktiga spelregler för svensk industri. Men då krävs det att alla parter och partier förmår att sätta landets bästa främst.

Anf. 3 LARS HJÄLMERED (M):

Fru talman! Min och Moderaternas vision är att vi ska ha en kraftig ekonomisk utveckling i Sverige med nya företag, nya industrier och en omdaning av samhället som vi kombinerar med en grön omställning. Vägen för att ta oss dit är att fasa ut det fossila och att ta steg framåt mot fossilfri el i väsentligt större mängder.

Historiskt har Sverige haft ett el- och energisystem som har varit en stor fördel för Sverige och det svenska näringslivet, men det prövas alltmer. Framför oss finns ett antal både problem och utmaningar.

Vi har en nöjd energiminister som talar om stora elöverskott, samtidigt som det har varit ett par elkriser i Sverige de senaste åren. Energiministern brukar tala om att vi har låga elpriser, vilket är sant. Men samtidigt växer relevanta frågor från näringslivet om mer prövande, samlade elkostnader och stora prisfluktuationer.

Redan i dag har Sverige EU:s renaste elsystem. En viktig utmaning för oss är att framåt inte tappa miljöfördelarna. Det finns stora framtida investeringsbehov. Ska vi öka elanvändningen i Sverige med 50, 70 eller kanske till och med 100 procent krävs det otroligt mycket pengar som investeras. Då måste förutsättningarna vara rätt för att det ska komma elnät och elproduktion. Vi måste också bryta med att man från regeringspartiernas sida hellre avvecklar kärnkraft i förtid utan att ha alternativ för att trygga elsystemet. Och vi måste bryta med regeringens passivitet, då man inte

tydligt tar tag i vare sig kortsiktiga eller mer långsiktiga problem på el- och energimarknaden.

Framför oss har vi stora möjligheter. Vi pratar om tiotusentals nya jobb i Norrbotten och andra delar av Sverige när man ställer om och utvecklar den svenska industrin. Men då behöver vi en annan inriktning på energipolitiken och ändrar vårt energimål och nyttjar både kärnkraft och vindkraft. Vi måste stå bättre förberedda om och när en ny elkris inträffar. Vi måste ha ett planeringsmål för att ta höjd för och kunna ta oss till den ökade elanvändningen.

Energiministern måste omgående tillsätta en elnätsutredning så att man inte försitter chansen framåt. Elmarknaden måste utvecklas och bättre betala för effekt och stödtjänster. Vi måste ha ett mål för leveranssäkerhet. Vi måste i Sverige peka ut vem som är ansvarig för att det ska finnas el hos familjer och företag.

Det måste forskas mer, både om vindkraft, batterier och kärnteknik. Nu är det också tid för en ny forskningsreaktor i Sverige för fjärde och nästa generations kärnkraft. Vi måste också tydligt kapa tiden det tar att bygga ut elnät och elproduktion, för det handlar om att ta vara på möjligheterna framåt.

Vi har agerat i riksdagen tidigare, och vi kommer att göra det igen. Men enklast vore en ny regering och en ny inriktning på energipolitiken.

Anf. 4 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD):

Fru talman! Under de senaste veckorna har Sverige onekligen haft en elkris till följd av flaskhalsar i elnäten gällande överföringskapaciteten i kombination med en påtagligt minskad kraftbalans med ett ökat väderberoende som gör oss känsligare vid kallare väderlek. Förenklat saknar vi tillräcklig elproduktion när vi vill använda elen i Sverige och förmår inte heller leverera den inom landet dit där den efterfrågas.

Regeringens hantering av denna problematik har präglats av naivitet och nonchalans, och man har med en dåres envishet upprepat sitt mantra om att det inte råder någon elbrist och att vi exporterar mer el än någonsin.

Dessa inlagor är ovidkommande då el förbrukas i samma stund som den produceras och det krävs tillräcklig effekt och överföringskapacitet i varje givet ögonblick för att det ska fungera. Konsekvensen om det skulle brista i någon del av detta är att man får just elbrist, och det sker utan hänsyn till hur det har sett ut tidigare under året.

Det faktum Sverigedemokraterna är oroad över är att kraftbalansen har försämrats för varje enskilt år som den rödgröna regeringen suttit vid makten. Svenska kraftnät bedömer i sina prognoser för de kommande åren att det dessutom kommer att fortsätta försämrats.

Delar av industrin tvingas stänga när det blir kallt och elpriserna för höga, och elpriserna i södra Sverige påverkar konkurrenskraften negativt. Under förra sommaren kunde vi se spotpriser i södra Sverige som var nästan tio gånger så höga som i övriga landet. Skillnaderna har aldrig någonsin varit så stora sedan Sverige delades in elprisområden.

Trots att priset på själva elenergin var lågt under förra året har antalet timmar med väldigt höga elpriser skenat iväg. De ökade med över 400 procent jämfört med de senaste åren.

Vi har nu så otillräcklig kapacitet i elnäten att brödtillverkare inte kan expandera, Icahandlare inte bygga nya butiker och olika etableringar måste ställas mot varandra – och det tar alldeles för lång tid att bygga bort flaskhalsarna.

Fru talman! En förutsättning för att våga gå mot elektrifiering är att det finns el till ett konkurrenskraftigt pris under dygnets alla timmar och årets alla månader. Den nuvarande energipolitiska inriktningen riskerar att på allvar äventyra ambitionerna att elektrifiera samhället. Det handlar om bostadsprojekt, företagsetableringar och transportsektor. Vi ser denna utveckling som helt oacceptabel.

Anf. 5 RICKARD NORDIN (C):

Fru talman! Energifrågan är kanske den enskilt viktigaste klimatfrågan. Om Sverige ska elektrifieras i den utsträckning som krävs kommer elbehovet att öka radikalt på relativt kort tid. Det ställer stora kvar på utbyggd produktionskapacitet, också för att en del av dagens elproduktion kommer att ha nått sin förväntade livslängd 2045. Förutom att bygga ut produktionen och koppla samman EU:s elnät behöver vi marknadsmekanismer som kan kapa effektoppar och effektivisera användningen.

Sverige har i dag en konkurrensfördel i och med låga energipriser. Men det är ingen självklarhet i framtiden. När priserna på solel och vindkraft sjunker radikalt får länder med fler soltimmar och bättre vindtillgång än Sverige större konkurrensfördel.

Sverige har dock en lång kust med fantastiska vindresurser, och dem ska vi såklart ta vara på för att få stora mängder elenergi till låg marginalkostnad. Det här är en fantastisk möjlighet som vi måste kapitalisera.

Framtidens energisystem är mycket mer flexibelt där användningen är anpassad efter de riktigt låga elpriserna för att vi ska kunna plocka hem de stora vinsterna. Grundbehoven från hushåll och industri kommer att tillgodoseas med vattenkraft och kraftvärme, med goda tillskott från vind och sol. Givetvis kommer lagringen att spela en stor roll i detta.

Möjligheterna i detta system är hisnande, och Sverige kommer att kunna leverera energitjänster och energikrävande varor till hela Europa. Vi kan på riktigt bli Europas gröna batteri och plocka hem stora ekonomiska vinster.

Fru talman! Historiskt sett har det forskats dubbelt så mycket på kärnkraft som på förnybart och energieffektivisering tillsammans. När takten i forskningssatsningar på förnybart nu ökar ser vi hur kostnaderna går ned. Detsamma ser vi inte på kärnkraftssidan. Det är bra att det forskas på alla energislag, men det är tydligt var potentialen ligger.

Vi behöver fortsätta att driva på kostnadsreduktionen och uppmuntra till ytterligare forskning om lagring, energieffektivisering och pumpkraft och jobba mer med våra vattenkraftsdammar.

Vi behöver koppla ihop Sverige och Europa i mycket högre grad, och vi behöver hitta de lösningar som finns.

Centerpartiet har ett antal lösningar för ökad överföringskapacitet och kortare tillståndsprocesser. Att som regeringen ligga efter med reformer duger inte. Om Anders Ygeman vill ha förslag har Centerpartiet många.

Anf. 6 BIRGER LAHTI (V):

Fru talman! Jag ska faktiskt börja med att tacka Sverigedemokraterna för att de har lyft upp denna viktiga fråga.

Det förvånar mig att de partier som alltid litat på att marknaden ska lösa allt nästan talar planekonomi i energifrågan.

I dag har Sverige ett ganska bra läge, men jag vet inte om jag kan säga som statsrådet att allt är tryggt och bra. Så är det kanske vad gäller antalet kilowattimmar som produceras, men jag håller med om att det finns en flaskhals när det gäller att få effekten dit där den behövs.

Varje parti som har varit uppe före mig har tagit upp elnäten som det största problemet, och här är vårt statliga affärsverk likadan kålsupare som övriga nätägare. De har vilat på hanen trots att de har vetat om problemet med flaskhalsen vid Gävle mellan prisområde 2 och 3. Det har varit känt i 15 års tid. Jag vet inte vem som ska bära hundhuvudet för detta, men de har vetat om det. Även de regionala nätägarna är en del av problematiken. Det handlar inte bara om att vi inte får el från norra Sverige till södra Sverige, utan problematiken finns även regionalt. Där har vi faktiskt en marknad när man avreglerar som är en monopolmarknad som inte fungerar.

Nätägarna har i tio års tid kunnat plocka hem två tredjedelar av varje prisökning och dela ut till moderbolaget. Därifrån har det gått till producenter, som i sin tur äger samma nät. Konsumenterna i Sverige har bidragit till att nätägarna har levt ett bra liv.

Jag hör vartåt debatten lutar. Man påstår till exempel att produktionslag i Sverige har stängts ned med politiska medel. Det håller jag inte med om – jag får inte ihop det. Vi har sagt att vi vill uppnå 100 procent förnybart. Det fanns en uppgörelse om energifrågor, som jag gärna hade varit med i, för jag tycker att den var bra. Att man med politiska medel skulle ha stängt ned håller jag inte med om.

Jag håller med statsrådet om att det är viktigt att vi har en bred uppgörelse om energi- och försvarsfrågorna och om hur den svenska skogen ska skötas så att vi inte behöver älta detta med regeringen och ha det på dagordningen varje gång.

Anf. 7 CAMILLA BRODIN (KD):

Fru talman! Utmaningarna men också möjligheterna för Sveriges elförsörjning är många, och det är därför frågan är så pass angelägen att vi har denna debatt i Sveriges riksdag i dag.

Vi kan rada upp ett antal exempel där företag och industrier i dag inte kan bygga ut och se tillväxt i sina bolag och där jobb står på spel på grund av att det inte finns tillräckligt med el som når ända fram.

Låt mig ta ett konkret exempel. Hemma i min egen kommun Täby har en helt vanlig Ica Maxi-butik legat i vänteläge i fem års tid därför att det inte funnits kapacitet i Stockholms elnät. Och det finns fler liknande exempel, inte bara i Stockholm och Mälardalen. Även Skåne är ett av de utsatta områdena.

Fru talman! Vid ett flertal tillfällen har vi hört från regeringssidan att det är ett elöverskott i vårt land på årsbasis, och därmed verkar de nöjda.

Lika sant som det är att vi exporterar el och att den fossilfria elen från vindkraft har ökat kraftigt de senaste åren är det att vi alltför ofta tvingas importera fulel till södra Sverige därför att elproduktion, det vill säga kärnkraftsreaktorer, har tagits ur drift. Det är också lika sant att vi har ett myck-

et allvarligt effektunderskott och att vi snart kommer att få en ännu värre situation när elen från norr inte längre kan överföras söderut eftersom den kommer att behövas just i norra Sverige.

Än så länge har jag bara pratat om hur det ser ut just nu, men utan en trygg elförsörjning kommer investeringar som LKAB, SSAB, H2 Green Steel, Northvolt och andra aktörer vill göra inte att kunna genomföras, trots hejarop från alla. Utan kärnkraft blir vi helt beroende av import de tusentals timmar som det blåser för lite. Alternativt får vi snabbt be industrierna att dra ned sin produktion varje gång vinden mojar.

Förutom att det finns ständiga hot mot kärnkraften har regeringen alldeles för sent vaknat upp när det gäller EU:s nya finansieringshot mot vattenkraften och dessutom kommit med en mängd nya pålagor som hotar kraftvärmens. Ännu värre är att den nuvarande energipolitiken skapar oro hos näringslivet, vilket kan leda till att man inte vågar genomföra flera gröna industrisatsningar.

Fru talman! Det är dags att göra om och göra rätt i energifrågan. Vi vill se ett planeringsmål för elen på 250 terawattimmar och dubbling av elnäten och anser att ytterligare två reaktorer kommer att behövas i närtid. Kristdemokraterna är beredda att vara med och bidra till en stabil och trygg politik som bygger en hållbar framtid för vårt land, vad gäller både näringslivet, hushållen och vårt klimat.

Anf. 8 JOAR FORSSELL (L):

Fru talman! Jag tackar för denna debatt, som är oerhört angelägen!

Det är inte bara så att vi i dag har en situation i Sverige där delar av landet under delar av året inte får den el och energi de behöver, utan det är också så att vi vet att vi i framtiden kommer att behöva ha mer industri, mer tillväxt och mer saker som produceras för att klara klimatkrisen.

Fru talman! Det är bra när Sveriges industri satsar på till exempel fossilfritt stål och järn, men elektrifieringen kommer att kräva mycket mer el och energi än vad vi har i dag. Vi måste planera för framtiden. Vi i Liberalerna menar att det är de överordnade energipolitiska målen, som handlar om leveranssäkerhet, samhällsekonomisk effektivitet och hållbarhet, som ska vara ledande för energipolitiken. Detta innebär att den energi som produceras och används i Sverige måste vara fossilfri men ha en acceptabel miljöpåverkan.

Fru talman! För oss liberaler är det självklart att vi inte ska ta ställning för eller emot ett energislag som är fossilfritt. Vi menar att det ska vara likvärdiga spelregler för alla fossilfria energislag och att vi politiker ska styra mot de övergripande målen men att valet av fossilfritt energislag måste vara tekniskt-ekonomiskt snarare än politiskt. Vi ska inte styras av politiska skygglappar och idéer om vilket energislag som är fint eller fult eller vad vi gillar eller ogillar. Så länge det är fossilfritt passar det in i de övergripande målen. Och, fru talman, om man på ideologiska grunder frånsäger sig något av de fossilfria energislagen frånsäger man sig ett verktyg i den gröna omställningen. Då får man ett mindre effektivt system och en mindre effektiv politik.

Fru talman! Jag som liberal blir alltid konfunderad när partier som säger sig vilja värna om marknadens spelregler i själva verket vill ägna sig åt snedvridande subventioner och styra sådant som det faktiskt inte är politikens roll att styra. Vi ska se till att det är likvärdiga spelregler, men vi

har också ett ansvar för att inte bara prata om de lite enklare sakerna, som energi och effektivitet, utan också ta ett huvudansvar för kraftsystemets tillförlitlighet, robusthet, spänningsstabilitet, frekvensstabilitet och förstå att klara stora kriser. Detta måste vara politikens huvudansvar.

Anf. 9 LORENTZ TOVATT (MP):

Fru talman! Jag tackar för möjligheten att debattera energifrågorna.

Egentligen tycker jag att det är tråkigt att man fastnar i debatten om verklighetsbeskrivningen. Jag hade hellre fokuserat på vad vi ska ha framöver. Det blir mer konstruktivt och intressant. Men om det sprids fake news och förvrängda bilder av verkligheten måste man ändå säga som det är.

Vi har aldrig producerat så mycket el förut. Faktum är att vi har vänt ett stort elunderskott till ett stort elöverskott, motsvarande ungefär en baltstats elkonsument i underskott och tre baltstats elkonsumtion i överskott. Detta har skett genom ett nästan konstant flöde från Sverige till Finland. Detta har bland annat lett till att Finland blivit mindre beroende av rysk fossil energi. Det har också skett genom en femdubbling av elexporten till Polen. Faktum är att vi under februari månad exporterade 30 gånger mer el till Polen än vad vi importerade.

Sverige har EU:s lägsta kostnader för industrins el.

Under de senaste åren har Sverige varit ett av de länder i världen med högst investeringstakt per capita när det gäller ny fossilfri elproduktion. Det har skett en enorm utbyggnad som framför allt baseras på förnybar elproduktion. Vi har EU:s mest hållbara och stabila elsystem. Det råder inget tvivel om det.

I mitt nästa anförande ska jag fokusera lite mer på framtiden. Men det är viktigt att konstatera att vi har ett väldigt bra elsystem i Sverige och att vi inte har en elkras, för det är helt enkelt fel i sak.

Anf. 10 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Jag tänkte dela upp mitt inlägg i två delar. Först ska jag göra några påpekanden när det gäller det som har sagts tidigare i debatten.

Det lät på några av debattörerna som att de fossila utsläppen från Sveriges elproduktion ökar. Det är precis tvärtom. De fossila utsläppen från svensk elproduktion är nu en sjundedel av vad de var för tio år sedan. Gläds åt att vi har gjort en stor klimatinsats i Sverige!

Jag tror att det var Mattias Bäckström Johansson som nämnde Holmen som argument för kärnkraft. Det kan man tycka. Holmen äger 21 vattenkraftverk och 127 vindkraftverk. De äger 50 procent av sin energiproduktion. Under de närmaste åren ska de investera 1,3 miljarder kronor i vindkraft. Mattias Bäckström Johansson kan fundera på hur mycket de ska investera i kärnkraft. De drar ned sin produktion för att sälja den el som de producerar till andra, för att det blir mer lönsamt på marknaden. Det är fullständigt rimligt om man har denna möjlighet.

Både Mattias Bäckström Johansson och Kristdemokraternas företrädare nämner Ica Maxi i Täby. Ni kanske borde kvista över till Icahandlaren och fråga hur det har gått. När han skickade in sin ansökan fick han energi. Därför kanske vi kan avföra detta exempel från debatten.

Prot. 2020/21:89

5 mars

-----

*Särskild debatt om
Sveriges elförsörjning*

Jag tycker att hela den diskussion som vi har haft i dag är bra men lite märklig. Det finns en bombastisk skillnad i verklighetsbeskrivning. Det kanske man får ta som regering. Regeringen målar i lite ljusare färger, och oppositionen målar i lite mörkare färger – fine. Kanske hade det låtit anorlunda om rollerna hade varit ombytta.

Men när vi kommer till de faktiska åtgärderna blir det nästan lite underhållande. Då låter oppositionens företrädare som regeringens företrädare. De läser högt ur regeringens propositionsförteckning. De läser högt ur de pressmeddelanden och debattartiklar som regeringen har skrivit. Och det är bra att ni välkomnar regeringens politik. Vi har olika verklighetsbilder, men vi verkar ha ungefär samma förslag på hur vi ska gå framåt. Ni tycker, som oppositionen oftast gör, att det är lite för lite och lite för sent. Det är någonting som man kan unna sig när man är i opposition.

Frågan som svenskt näringsliv och svenska väljare måste ställa är: Om skillnaderna här är så små i den praktiska politiken, och om regeringen ändå är beredd att göra upp, varför finns då inte viljan att göra upp? Varför kan vi inte vara överens om de långsiktiga spelreglerna för Sveriges energiproduktion och Sveriges industri?

Ni räknade upp ett antal av de nu kända industriprojekten. Jag kan lova er att det finns många fler. Och de efterfrågar av oss långsiktiga spelregler och att vi ska komma överens, inte något kortsiktigt.

Anf. 11 LARS HJÄLMERED (M) replik:

Fru talman! Energiminister Anders Ygeman pratar om att vi har historiska elöverskott och låga priser. Det är helt korrekt. Parallellt med det har vi lokala kapacitetsproblem som har ställt till det för företag och för viktiga samhällsinvesteringar. Regeringen tvingades till och med att ta till krisåtgärder.

Det var en nöjd energiminister som stod här och pratade om att vi inte har problem och att vi har stora överskott.

Låt mig citera: ”Att som energiminister Anders Ygeman pratar om att vi har ett nationellt elöverskott på årsbasis är politisk rappakalja och ett sätt att blunda för de stora och snabbt växande problemen vi har med försörjningstrygghet och prisfluktuationer.” Detta sa en företrädare för företaget Kemira.

”Vi är väldigt oroade och frustrerade över utvecklingen på elmarknaden som börjar bli akut. Utvecklingen med enorma prisfluktuationer och risk för rena bristsituationer är ohållbar för oss och andra inom industrin som är helt beroende av en säker elförsörjning och internationellt konkurrenskraftiga priser.” Detta sagt från en företrädare från ett annat företag.

Hur förhåller sig energiministern till detta?

Anf. 12 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S) replik:

Fru talman! Detta är kanske vådan av färdigskrivna repliker. Jag ska läsa upp vad jag sa.

Det finns utmaningar. Vi har effektunderskott i södra Sverige. Vissa städer växer snabbare än det finns kapacitet för. Tillståndprocessen för byggande av nya ledningar är för lång.

Det var detta jag sa i mitt tal för kammaren, inget annat.

Det stämmer naturligtvis att vi har prisfluktuationer. Men låt mig fråga Lars Hjälmered: Menar han att vi inte ska prisfluktuationer på marknaden?

Menar han att vi inte ska ha ett pris som avspeglar tillgång och efterfrågan? Om det är så, vad är då Lars Hjälmereds åtgärder för att få detta fasta elpris?

Sedan ska vi vara ärliga och säga att 70–80 procent fångas inte av detta elpris eftersom de har fasta elpriser. Och de som har rörliga elpriser har det för att få en lägre kostnad och har under det senaste året haft det lägsta elpriset på fem år. Många industrier har kunnat dra nytta av detta väldigt låga elpris, både de som har valt rörligt pris och de som har valt fast pris.

Anf. 13 LARS HJÄLMERED (M) replik:

Fru talman! Det är två saker som jag tycker är problematiska. Den ena handlar om att jag tycker att energiministern inte riktigt tar de problem som finns på allvar. När industrier som väcker frågor om de kan expandera och investera och möts av en oro, som bageriet i Malmö eller Icahandlaren i Täby, då tycker jag att ministern viftar bort detta när han säger att det inte finns någon anledning till oro. Så är det inte riktigt. Det behövs en större seriositet i fråga om detta.

Den andra saken är att det krävs politiska reformer. Problemet är att Anders Ygeman inte har tillsatt en elnätsutredning. Han har gett ett uppdrag om att man ska titta på så kallade stödtjänster, vilket är en marginell förändring, i stället för att göra en stor marknadsöversyn. Sanningen är att Anders Ygeman inte har lämnat ett enda konkret förslag som kan korta och kapa de tider det tar att bygga ut elnät och elproduktion.

Det som krävs om vi ska säkra elförsörjningen för LKAB, Northvolt, H2 Green Steel och företag i södra Sverige är ett reformtempo som vi i dag inte ser hos regeringen. Det är det stora problemet.

Anf. 14 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S) replik:

Fru talman! Det här blir väldigt konstigt, Lars Hjälmered. Jag åkte till Pågen, presenterade ett gemensamt initiativ, träffade vd:n och vi var överens.

Du säger att Icahandlaren inte har ström. Jag kollade med nätleverantören. Icahandlaren har ström. Du säger att jag viftar bort detta och att det är oseriöst.

Vi måste ändå kunna förhålla oss till verkligheten och sanningen, Lars Hjälmered.

Det är oppositionens privilegium att säga att det är för lite och för sent. Jag köper det. Men om vi lämnar denna retorik därhän, varför ska vi inte kunna komma överens om riktningen för Sverige? Om skillnaden inte är större än så här, varför skulle vi inte kunna sluta en ny energiöverenskommelse som visar på långsiktiga spelregler för den industri som nu har valt att investera i Sverige, vilket är väldigt glädjande, men framför allt för all den industri som ska komma och investera i Sverige? Sverige behöver långsiktiga spelregler, inte politiskt käbbel.

Anf. 15 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD) replik:

Fru talman! Kärnkraften har en central roll i vår elförsörjning då den är planerbar och fossilfri. Det är egenskaper som är nödvändiga om vi nu på allvar ska kunna minska utsläppen av växthusgaser globalt. Även FN:s klimatpanel framhåller vikten av att bygga ut den globalt. Den har också växt runt om i världen för varje enskilt år som den rödgröna regeringen har

suttit vid makten. Kärnkraften har även ett starkt folkligt stöd i Sverige, där två av tre svenskar är för. Det gäller även en majoritet av Socialdemokraternas väljare.

Trots detta har utvecklingen varit den motsatta i Sverige. Regeringen har exempelvis beordrat Vattenfall att avbryta arbetet med ersättningsreaktorer, och nu utvecklar man ny kärnkraftteknik utomlands i stället för i Sverige. Därför, fru talman, vill jag fråga Anders Ygeman om han kommer att stödja utvecklingen av nästa generations kärnkraft i Sverige eller om vi även här ska riskera att halka efter.

Anf. 16 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S) replik:

Fru talman! Låt mig börja med att hålla med Mattias Bäckström Johansson om att kärnkraften har en central roll i vår energiförsörjning. Vi delar den uppfattningen.

När det gäller forskningsmedel ska det avgöras av andra än energiministern. Vi har lagt fram en historiskt stor forskningsbudget, och kärnkraftsforskningen får tävla med alla andra energislag.

Problemet för kärnkraften är inte politiken, utan problemet för kärnkraften är kostnadsutvecklingen när det gäller ny kärnkraft. Det är därför kärnkraften dras med stora problem runt om i den öppna och fria världen – i den demokratiska världen, inte i Kina eller Nordkorea. I länder som Finland, Frankrike och Storbritannien blir kärnkraften 10–20 år försenad och mångdubblar sina kostnader. Den kostar hundratals miljarder kronor. Det är det som är kärnkraftens problem.

Anf. 17 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD) replik:

Fru talman! Givetvis påverkar politik i termer av vilka signaler man skickar om vilken utveckling man vill se i sak. Jag kan konstatera att det för de ansökningar relaterade till kärnkraftsforskning som har inkommit i närtid inte finns några beviljade anslag alls. Där spelar det givetvis roll vilken utveckling som efterfrågas.

Jag har en fråga kopplat till hur vi ser att vår produktionsapparat utvecklas. Vi ser ett ökat väderberoende. Visst kan vi få låga elpriser sett över ett helt år, men det kanske vi är mindre betjänta av i och med att vi inte använder el sett över hela året utan i varje givet ögonblick, eftersom det är en produkt som inte kan lagras. Något jag tog upp tidigare är att antalet eltimmar med väldigt höga elpriser ökar snabbt, trots att vi hade låga elpriser under förra året. Vi kunde se att de timmarna under föregående år ökade med över 400 procent i jämförelse med åren före.

Jag vill därför fråga om statsrådet inte är oroad över vilken negativ inverkan detta kan ha på konkurrenskraften för industrin. Eller tror han, som regeringskollegan i Miljöpartiet, att ett mer volatilt pris är bra för svensk industri?

Anf. 18 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S) replik:

Fru talman! Låt mig bara återigen säga att kärnkraftsforskningen får konkurrera med annan energiforskning på lika villkor. Jag har uppfattat det som att Mattias Bäckström Johansson har samma uppfattning där och inte anser att politiska beslut ska styra den akademiska forskningen. Är det annorlunda får han – i ett annat sammanhang, när han har möjlighet till ytterligare replik – upplysa mig om detta.

Är det bra eller dåligt med ett volatilt elpris, och är statsrådet orolig för volatiliteten här? Jag är inte så orolig gällande det senaste året, för det har varit ett exceptionellt år med corona och förlängda revisioner av kärnkraften. Men det är klart att priset på el kommer att vara rörligt, precis som priset är på alla andra marknader, och det tror jag att även Mattias Bäckström Johansson är anhängare av. Om han inte är det handlar det om ett helt annat energisystem än det vi har i dag, och kostnaden för det är ett par hundra miljarder kronor. Det tror jag inte att Mattias Bäckström Johansson vill betala.

Anf. 19 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! Jag tänkte passa på att lyfta något som statsrådet sa i sitt anförande och som jag även hörde honom säga häromdagen, nämligen att vi ska ha som mål att halvera tiden för tillståndprocesserna. Det är fantastiskt välkommet, och jag tycker att det är en nyhet som inte har uppmärksamats tillräckligt. Detta är något som Centerpartiet tog beslut om redan på sin partistämman 2019 och som statsministern nu har anammat. Det tycker jag är välkommet.

Däremot saknar jag fortfarande besked om hur man har tänkt göra detta. Den gravt försenade propositionen om nättillstånden och Nätkoncessionsutredningen kommer ju inte tillnärmelsevis hela vägen i detta – om det inte är vissa enskilda nät statsrådet menar, men jag hoppas ju att man syftar på hela processerna. Jag vill därför jättegärna höra från statsrådet vad det är man har tänkt sig att göra, konkret, förutom att sätta upp ett mål.

Anf. 20 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S) replik:

Fru talman! Jag är rädd att tiden inte kommer att räcka till, men jag ska nämna ett antal åtgärder.

Jag ska erkänna att jag inte har varit påläst om Centerns partistämmas beslut, så jag måste också erkänna att jag inte har hämtat inspirationen därifrån. Det är dock ett bra beslut, och jag välkomnar det – vilket betyder att vi har enighet även på det området.

Vi ska lägga fram förslagen från Nätkoncessionsutredningen, och det når en bit på vägen. SVK, Svenska kraftnät, ska förändra sin process för att samråda. Det har hittills sparats ungefär ett år i de delar där man har gjort det. Vi ska ha elplaner med kommuner och länsstyrelser för att kunna peka ut redan på förhand var elledningarna ska gå. Vi måste beta av köerna på Energimarknadsinspektionen, och därför har vi ökat deras budget. Även regeringen måste bli bättre på att hantera de överklaganden som görs, så att det går snabbare.

Ett antal andra åtgärder kommer också att behöva vidtas, men här har vi en start på det som krävs.

Anf. 21 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! Jag är rädd att dessa åtgärder inte kommer att räcka. Att ändra SVK:s samråd, som över huvud taget är en av de mest kritiserade åtgärderna, har ju statsrådet tidigare inte varit beredd till. När det kommer till öppenhet, till exempel, är ju SVK i dag rent ut sagt förfärliga. De vill inte redovisa sina beräkningar. Här behövs det alltså radikalt förändrade åtgärder.

Det som behövs är också nya avtal, till exempel kring marken och markupplåtelsen. I dag exproprierar man mark och går fram som en ångvält på många ställen. Vi behöver också se till att man nyttjar de ledningsgator som redan finns och i högre grad gräver ned kabel där det är möjligt. Vi behöver även se till att vi får ett planeringsmål för Svenska kraftnät så att de faktiskt i högre grad tar lite höjd i sin planering, i stället för att som i dag bara planera på prognos.

Det finns ett antal ytterligare åtgärder som behöver göras. De åtgärder ministern nämnde kommer helt enkelt inte att räcka om vi på riktigt ska halvera tiderna.

Anf. 22 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S) replik:

Fru talman! Som jag sa i min första replik håller jag med om att det behövs fler åtgärder. Vi har ett antal sådana åtgärder som vi tittar noggrant på, och jag välkomnar att Rickard Nordin och Centerpartiet har andra förslag på åtgärder. En del av dem tror jag riskerar att förlänga snarare än förkorta tiden samt fördyra detta i stället för att göra det billigare. Jag är dock beredd att seriöst överväga varje åtgärd som kan korta byggandet av nya ledningar.

I grunden handlar det om att få en förståelse i varje led för att det behövs elledningar för att vi ska få elektricitet. Den förståelsen har varit bristfällig; jag tror att i princip alla Sveriges kommuner har hindrat nya elledningar, och många myndigheter har tagit väldigt lång tid på sig. Det är dags att skifta detta så att vi kan bygga Sverige starkt för framtiden. Jag ska inte säga att ett land byggs med elektricitet, för det har andra gjort före mig – med sämre resultat – men el är viktigt för den framtida samhällsbyggnaden.

Anf. 23 CAMILLA BRODIN (KD) replik:

Fru talman! Det räcker inte med att det produceras el när det är vackert väder och när det blåser. För industrin och för Sveriges konkurrenskraft är elen nödvändig.

Dagens elmarknad, som är en så kallad energy only-marknad, ser till att den energiproduktion som byggs är den billigaste. Det är bra för ett land som numera kan förvänta sig en dubblerad elanvändning år 2045. Samtliga rapporter som togs fram 2020 landar på runt 200 terawattimmar. Därutöver kan vi lägga till LKAB:s strategi, där det pratas om 55 terawattimmar, och nya H2 Green Steel, som landar på 12 terawattimmar. Det är alltså totalt nästan 270 terawattimmar, eller dubbelt så mycket som vi använder i dag.

Elsystemet behöver dock mer än bara energiproduktion för att fungera. Det krävs även effekt, det vill säga att elen finns där när den behövs, och det behövs systemtjänster och elnät. Hur ämnar energiministern säkerställa att den framtida elmarknaden premierar de mest kostnadseffektiva lösningarna som helhet?

Anf. 24 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S) replik:

Fru talman! För det första ska vi göra det genom att steg för steg avveckla subventioner till olika energislag. Vi har ju tagit det första viktiga steget genom att avveckla de gröna certifikaten efter att de formerna har blivit lönsamma på marknaden.

För det andra ska vi göra det genom att kraftigt expandera systemtjänstmarknaderna så att vi premierar det som man verkligen bidrar med till energisystemet.

Om jag ska säga en tredje sak handlar det naturligtvis om den elektrifieringsstrategi som regeringen har tagit fram, där det gäller att ha en planeringshorisont bortemot 2040–2050, som Camilla Brodin gav uttryck för. Vi verkar vara överens om målet. Vi behöver planera för ungefär en fördubbling av elanvändandet i Sverige. Man ska komma ihåg att vi har toppen i svensk elanvändning 20 år bakom oss, så en del kommer nog att kunna hända genom effektivisering.

Anf. 25 CAMILLA BRODIN (KD) replik:

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret!

Min fråga blir direkt: Avser ministern inte heller att subventionera den planerade havsbaserade vindkraften framöver? Som det låter lite grann i medier just nu är det just detta som regeringen planerar.

Anf. 26 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S) replik:

Fru talman! Jag är en man som håller ord. Socialdemokraterna och Kristdemokraterna har ju varit överens i energiöverenskommelsen om att avskaffa effektskatten för kärnkraft, och det gjorde vi. Våra partier var överens i energiöverenskommelsen om att ändra avfallshanteringsavgiften och försäkringen för kärnkraften så att det skulle bli billigare för kärnkraften, och det gjorde vi.

Socialdemokraterna och Kristdemokraterna var överens i energiöverenskommelsen om att avskaffa anslutningsavgiften för havsbaserad vind. Det tänker vi göra. Vi gör det i en modifierad form så att havsvinden, som ju är det nyttigaste i energisystemet, kan dämpa behovet av transmission från södra till norra Sverige och så att vi kan ge maximal utdelning i vårt energisystem till absolut lägsta kostnad för nätkunderna.

Anf. 27 JOAR FORSSELL (L) replik:

Fru talman! När jag höll mitt anförande om att vara teknikneutral, om att spelreglerna ska vara teknikneutrala och om att vi inte ska subventionera enskilda energislag eller vara för eller emot enskilda energislag satt statsrådet Ygeman och nickade och log och såg ut att hålla med.

Men, fru talman, verkligheten är ju att Socialdemokraterna ofta pratar om 100 procent förnybart, vilket alltså utesluter ett av de fossilfria energislag som oftast debatteras här i kammaren, det vill säga kärnkraften. Sanningen är också att Socialdemokraterna går fram kraftigt med stora subventioner för den havsbaserade vindkraften.

Fru talman! Jag undrar om Ygeman kan svara på huruvida han anser att Socialdemokraternas politik är just teknikneutral och inte subventionerar eller utestänger enskilda fossilfria energislag.

Anf. 28 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S) replik:

Fru talman! Ibland anklagas politiker för att ge slingrande eller svepande svar. På denna fråga behövs varken slingrande eller svepande svar. Svaret, Joar Forssell, är ja.

Joar Forssell använde uttrycket 100 procent förnybart, som ju kommer från energiöverenskommelsen. Jag måste säga att jag tror att jag aldrig har använt detta uttryck utan att också säga det andra ledet, nämligen att detta inte utesluter kärnkraft. Energiöverenskommelsen gjorde det möjligt att renovera och livstidsförlänga befintlig kärnkraft samt att bygga ny kärnkraft på de platser där det tidigare har funnits reaktorer.

För ärlighetens skull ska jag säga: Gärna 100 procent förnybart, men inget stopp för kärnkraften och nya reaktorer.

Anf. 29 JOAR FORSSELL (L) replik:

Fru talman! De övergripande målen för svensk energipolitik, som ju handlar om kostnadseffektivitet, leveranssäkerhet och hållbarhet, har kompletterats med till exempel målet om 100 procent förnybart med energiöverenskommelsen, som ju inte vi har stått bakom.

När man kompletterar med ett mål som faktiskt utesluter något av verktygen blir det svårare att uppnå de överordnade målen. Om man tar bort ett verktyg ur verktygslådan är det helt enkelt svårare att fokusera på de tre övergripande målen, och man förlorar ett av de verktyg man hade kunnat använda.

Fru talman! Det är ändå så att de enorma subventioner för havsbaserad vind som Socialdemokraterna föreslår är ett avsteg från att vi inte ska subventionera enskilda energislag. Det är också ett avsteg från teknikneutraliteten.

Fru talman! Det är ändå så – det måste man nog erkänna – att den politik som Socialdemokraterna har fört har inneburit att kärnkraften inte har fått spela med samma regler som andra energislag.

Anf. 30 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S) replik:

Fru talman! Nej, Joar Forssell, så är det inte. Kärnkraften har de bästa ekonomiska förutsättningarna sedan kärnkraften byggdes i Sverige. Detta är faktiskt ett resultat av den energiöverenskommelse som slöts.

Ulf Kristersson konstaterade efter att energiöverenskommelsen slutits att han hade räddat kärnkraften i Sverige genom att kostnaderna för den sänktes kraftigt. Om detta är sant eller falskt låter jag ligga in the eye of the beholder, men jag kan konstatera att det var så. Vänsterpartiet valde att stå utanför energiöverenskommelsen just därför att de tyckte att den var alldeles för kärnkraftsvänlig, så de instämde väl i någon mening i Ulf Kristersson syn.

De lättnader som kärnkraften fick där motsvaras av att man också satsar på introduktion av vattenkraft eftersom den tillför systemnytta. Jag skulle inte bli förvånad om den systemnyttan till slut till och med överstiger den nedsättning av anslutningsavgiften som kan bli fallet.

Anf. 31 LARS HJÄLMERED (M):

Fru talman! Gruvföretaget LKAB har enormt stora planer för Norrbotten. Det ska investeras miljarders miljarder som kan ge mängder av nya arbetstillfällen i fossilfri produktion. Det här är ett av många initiativ både i norra Sverige och i övriga delar av landet.

LKAB säger att de kommer att använda lika mycket el som används under fyra månader i Sverige, och detta sätter på något sätt fingret på vad vi pratar om ifall vi ska ha en ekonomisk utveckling och en grön omställning. Det krävs reformer och beslut framöver.

Hur möter regeringen då detta? Regeringen väljer, fru talman, att avveckla Ringhals 1 utan att ha något alternativ som kan säkra funktionen i södra Sverige. Det tillsattes krispaket för att hantera situationen i Skåne och Stockholm. Regeringen ville inte utvärdera detta, utan vi tvingade fram det från riksdagens sida.

Regeringen har ju inte tagit fram nya förslag för elnät och elmarknad; till exempel borde en elnätsutredning sjösättas omgående.

Regeringen har fortfarande inte under denna mandatperiod lagt fram ett enda konkret förslag som kan korta och kapa handläggningstiderna för att få tillstånd att bygga ut ny elproduktion eller nya elnät. Det duger inte.

Vad borde man göra, fru talman?

Man borde se till att ändra energimålet så att vi inte får en diskussion. Man borde i stället säga att vi ska använda både kärnkraft och förnybart.

Vi måste se till att vara bättre förberedda om eller när nästa kris kommer, och vi måste sätta ett planeringsmål för ökad elutbyggnad på plats.

Elnätsutredningen måste sjösättas omgående. Elmarknaden måste utvecklas; det får inte bara handla om några små uppdrag. Vi måste också ha ett mål för leveranssäkerhet och peka ut någon i Sverige som är ansvarig för att elen finns där för familjer och företag.

Vi måste se till att forska om alla relevanta kraftslag och se till att tiden nu är mogen för nästa generations kärnkraft med en mindre reaktor som kan testas och utvecklas i Sverige.

Vi måste också rejält kapa och korta handläggningstiderna för nya elnät och ny elproduktion. Då kan vi ta vägen framåt för LKAB och alla andra.

Anf. 32 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S) replik:

Fru talman! Jag kan väl säga att jag håller med om 90 procent av det Lars Hjalmered sa – kanske till och med lite mer. Ungefär så tror jag att det är i kammaren; vi håller med om väldigt mycket av det som de andra säger.

Jag är glad att Lars Hjalmered läser upp propositionsförteckning, pressmeddelanden och saker som regeringen har gjort och att han tar till sig det som moderat politik.

Men jag har en fråga att ställa till Lars Hjalmered. Om det nu är så att vi är överens om så mycket och om vi ser att den grundläggande drivkraften är klimatomställningen och behovet av väldigt mycket el under de närmaste 20–30 åren för svensk industri och svenska transporter, borde det då inte vara möjligt att lägga undan de 5 procent av sakerna vi inte är överens om för att kunna bli överens om 95 procent av sakerna i energipolitiken framöver? Jag tror att svenskt näringsliv och svenska energinvestorer skulle välkomna det.

Anf. 33 LARS HJÄLMERED (M) replik:

Fru talman! Under den här mandatperioden har jag och Moderaterna sett till att samtala med andra partier för att hitta lösningar. Vi satte till exempel stopp för vad vi tyckte var ett dåligt elnätsförslag från Anders

Ygeman. Vi samlade en majoritet för att kräva en utvärdering av de så kallade krispaketen eftersom vi tyckte att vi måste ha en beredskap om eller när nästa kris kommer. Jag fortsätter gärna den dialogen i riksdagen och i andra former.

Men då handlar det också, fru talman, om sakfrågor. Låt mig ta ett konkret exempel: energimålet. Det är alldeles riktigt att det i dag säger 100 procent förnybart, med tilläggsmeningar om att detta inte utesluter kärnkraft. I praktiken har dock diskussionen både på myndigheter och i samhället bara kommit att handla om att det ska vara 100 procent förnybart. Man har inte tolkat helheten. Då säger jag: Låt oss prata klartext! Det vi borde fokusera på är fossilfriheten. Därför vill vi ändra det svenska energimålet.

En forskningsstudie från Svenskt Näringsliv visar dessutom att 100 procent förnybart är väsentligt dyrare än 100 procent fossilfritt. Det handlar alltså om sakpolitik, fru talman.

Anf. 34 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S) replik:

Fru talman! Det var väl 400–500 ord på två minuter från Lars Hjalmered, men jag uppfattade inte svaret på frågan. Är Lars Hjalmered beredd att lägga prestigen åt sidan och göra upp om långsiktiga spelregler för svenskt näringsliv, svensk industri och svenska energiinvestorer som kan skapa den här tryggheten framåt? Hur mycket Lars Hjalmered än slår sig för bröstet över att ha varit med och bidragit till att vi ska utvärdera det gemensamma initiativet skapar inte det långsiktiga spelregler för svenska energiproducenter och svensk industri.

Anf. 35 LARS HJÄLMERED (M) replik:

Fru talman! Jag kan ta det en gång till och långsamt: Vi är beredda att fortsätta samtala med alla riksdagens partier för att hitta långsiktiga och bra lösningar för svensk energipolitik. Jag tycker att vi gjorde det när det gällde elnätsförslaget, som helt enkelt inte dög, och lade ett annat på riksdagens bord. Jag tycker att vi gjorde det när vi ställde krav på att faktiskt utvärdera de krispaket som hade satts för att dra lärdom och stå bättre rustade framåt.

Jag kan notera, fru talman, att vi har lagt ett konkret förslag på riksdagens bord om att ändra energimålet till 100 procent förnybart. Vi har förslag som väsentligt skulle korta och kapa tiden det tar att investera i ny elproduktion – för att bara nämna två konkreta exempel.

Jag kan i nästa vecka sätta mig ned med energiministern och se hur vi kan bärga detta genom Sveriges riksdag, om viljan verkligen finns. Så här långt har den inte funnits från regeringspartierna. Men jag fortsätter gärna en dialog med övriga partier om detta och andra viktiga delar i energipolitiken här i riksdagen.

Anf. 36 BIRGER LAHTI (V) replik:

Fru talman och kollegan Hjalmered! Det är lite kul ibland att tänka på hur olika partier reagerar i olika frågor. Jag får en känsla av att Moderaterna i dag pratar om att man ska skydda kärnkraften från marknadens elaka logik eftersom den inte bär sina egna kostnader. Ändå driver man jättehårt att den skulle vara lösningen. Jag har inga problem med det. Jag håller med om att kärnkraften i dag är viktig. Den fyller sin roll. Men att upprepa en

lögn flera gånger gör den inte till sanning, som när man påstår att det är politiken som har stängt Ringhals reaktorer.

Jag kanske har missat någonting, men då måste någon lära mig varför det blivit så. Vattenfall har själva sagt att det inte bär sig att investera i oberoende hårdkylning. Min fråga är därför: Står Moderaterna bakom en planekonomi eller en marknadsekonomi när det gäller elförsörjning?

Anf. 37 LARS HJÄLMERED (M) replik:

Fru talman! Det ska självklart finansieras på marknadsgrund i våra el- och energisystem. Sedan är ju vår el- och energimarknad en reglerad marknad.

När det gäller just Ringhals 1 kan ju någonting vara rätt för bolaget men dåligt för samhället. I Vattenfall, precis som i alla andra företag, är det ägaren som bestämmer, och ägaren är i det här fallet regeringen och ytterst riksdagen. Då kommer man till den diskussionen: Som det var hade framtiden för Ringhals 1 kunnat ändras av regeringen. Den hade också kunnat ändras med riksdagsbeslut, till exempel när vi senast hade detta uppe i näringsutskottet i november.

Då menar jag att när bland andra Vänsterpartiet valde att rösta för att inte ta initiativ för att se om vi kunde driva reaktorn vidare, med de fördelar det skulle medföra för klimat och stabilitet, blir det ett politiskt beslut. Det är utgångspunkten för mig i det hela.

Bortom detta menar jag att vi ska behandla alla energislag lika. Det är därför vi vill se ett ändrat energimål. Vi vill också att man ska kunna forska på allt som är relevant och att framtida kärnkraft ska vara en option – inte att den per se kommer att byggas men att det finns en möjlighet till det i framtiden.

Anf. 38 BIRGER LAHTI (V) replik:

Fru talman! Jag tackar Lars Hjälmered för svaret så här långt.

Lars Hjälmered nämnde i sitt anförande LKAB. Jag har följt dem noga. Jag har följt alla de andra bolagen. Det handlar om över 80 terawattimmar bara i de stålrelaterade investeringar som man pratar om.

Det handlar om vätgasproduktion. Vad är Moderaternas bild? Ska man tillverka vätgas på en volatil marknad där priserna är jättelåga? Jag har själv elpaneler och fick i somras 19 öre per kilowattimme när jag sålde. Det är ingen hit att göra det. Är Hjälmereds bild att kärnkraften skulle bidra till billigare el för att tillverka vätgas till de stora investeringar vi pratar om? Är det den landbaserade vindkraften vi ska använda, som i dag tillverkar vätgas för under 30 öre per kilowattimme, eller är det kärnkraftsel, som vi vet kommer att kosta tredubbelt om inte mer?

Anf. 39 LARS HJÄLMERED (M) replik:

Fru talman! Jag tycker att Birger Lahti har en väldigt viktig poäng här. Det som både bolagen, LKAB och andra, och vårt samhälle kan dra nytta av framåt är de låga priserna med landbaserad vindkraft, i det här fallet, som potentiellt ger enorma fördelar om du ska producera vätgas och använder industriella processer. Sammantaget får du en produktionskostnad, eller en samlad kostnad för bolaget, som är väldigt konkurrenskraftig. Det ska vi naturligtvis dra nytta av.

Jag ser framför mig att vad det handlar om är att ha en mix av olika energislag i ett system där du kan dra nytta av vindkraftens inte minst ekonomiska fördelar. Sedan behöver du andra delar i energisystemet som skapar en stabilitet, där kärnkraften är en bland flera komponenter.

Bortom det får vi inte heller glömma, fru talman, att vi har en viktig vattenkraftsdiskussion framåt. Det är ny lagstiftning på gång där allt ska omprövas de kommande 20 åren. Där är det av jättestor vikt att regeringen styr upp så att vi inte slumpar bort vattenkraft. Den måste vi nämligen ha också framåt.

Anf. 40 JOAR FORSSELL (L) replik:

Fru talman! Jag tackar ledamoten för ett mycket gott anförande. Det är ingen hemlighet att Moderaterna och Liberalerna i mycket står nära varandra i energipolitiken och i synen att tillväxten och industrin är viktiga delar i att hjälpa oss ur klimatkrisen.

Min fråga handlar om de av regeringen föreslagna subventionerna av havsbaserad vindkraft. De var ju en del av energiöverenskommelsen. Moderaterna var då med men har ställt sig utanför. Energiöverenskommelsen finns inte längre.

Nu funderar alla aktörer på marknaden som överväger att investera i den havsbaserade vindkraften på om de subventioner som regeringen föreslagit kommer att finnas i framtiden eller inte. Det är klart att det i Sverige många gånger regeringsbärande partiet Moderaternas svar i den här frågan kommer att vara väldigt viktigt.

Frågan till Moderaterna är alltså: Står man bakom regeringens förslag om subventioner av den havsbaserade vindkraften?

Anf. 41 LARS HJÄLMERED (M) replik:

Fru talman! Svaret är att vi inte står bakom detta. I den energiöverenskommelse vi undertecknade stod det ordagrant att de här anslutningsavgifterna bör slopas. Sedan kom detta att utredas efter hand. Vi tycker när vi gör en samlad bedömning av detta att det kostar mer än det smakar. Om vi nu i praktiken har fasat ut andra subventioner med elcertifikatssystemet och inte har några andra stora subventioner att tala om tycker jag att vi ska försöka hålla detta som huvudlinje.

Vi pratar ibland om att fasa ut subventioner och att vara teknikneutrala. I praktiken är vi inte alltid det till hundra procent, men i det här läget vill vi inte införa något sådant som kan kosta mycket pengar.

Fru talman! Man kan också se i regeringens remisspromemoria att inte ens regeringen själv kan uppskatta om det kostar lite eller väldigt mycket pengar.

Jag delar den stora oro som finns på energimarknaden över att det kan rubba spelreglerna på ett önskat sätt.

Anf. 42 JOAR FORSSELL (L) replik:

Fru talman! Det här är ett viktigt besked till dem som funderar på att investera i detta och räknar med de enorma subventioner som regeringen föreslår. Vid ett eventuellt regeringsskifte i framtiden är det viktigt att veta var Moderaterna står i den frågan.

Fru talman! Jag tolkar Lars Hjalmereds besked till dem som funderar på att investera i havsbaserad vindkraft, eftersom de räknar med att få stora, breda subventioner från Sveriges riksdag och Sveriges regering, som att de subventionerna inte kommer att komma från en framtida moderatledd regering eller för den delen en liberalledd regering där Moderaterna ingår. Jag tackar ledamoten Hjalmered för beskedet till dem som just nu funderar på att investera i den vindkraft som den nuvarande regeringen planerar att subventionera.

Anf. 43 LARS HJÄLMERED (M) replik:

Fru talman! Jag var tydlig när det gäller det ekonomiska. Men jag kan vara tydlig också när det gäller det rent tekniska och systemmässiga. Tekniken som sådan är en av flera som jag tycker är otroligt spännande, och den innebär enorm potential för Sverige.

Fru talman! Jag och Moderaterna känner en skepsis till att vi potentiellt ska slösa skattepengar på detta, men jag vill vara tydlig med att det inte innebär att vi är emot tekniken. Det är precis tvärtom. Jag tror inte att Liberalerna är det heller. Vi ser det som en del i den fossilfria paletten med alltifrån kärnkraft till vattenkraft och hela vägen till att också kunna exploatera och nyttja de här möjligheterna.

Det finns säkert saker vi kan göra när det gäller plan- och byggregler, försvarets hantering och flera andra frågor för att underlätta för många av de projektörer som finns runt om i landet. Det tittar vi gärna närmare på. Däremot är vi ytterligt skeptiska till just subventioner i onödan.

Anf. 44 LORENTZ TOVATT (MP) replik:

Fru talman! Moderaterna vill bygga små modulära reaktorer i Sverige. För att de ska ha någon effekt krävs det att det byggs väldigt många. Man ser framför sig att det ska vara som en myrstack över Sveriges yta med små modulära reaktorer. Faktum är att man har baserat sitt utspel på Janne Wallenius forskning. Han menar att det kommer att krävas 150 små reaktorer för att ersätta dagens kärnkraft – en myrstack över Sveriges yta.

Tror Lars Hjalmered att de som bor i Kungälv, Sandviken, Lerum och så vidare vill ha ett kärnkraftverk i sin tätort?

Anf. 45 LARS HJÄLMERED (M) replik:

Fru talman! Jag tror att vanliga familjer i Sverige liksom företag vill ha en trygg el- och energiförsörjning, till en rimlig kostnad och med liten miljöpåverkan. Det är hela utgångspunkten.

När det gäller kärnkraften framåt handlar det för mig om att vi ska vara tydliga med ett energimål och om att vi ska använda alla fossilfria möjligheter, hela paletten. Det är det jag tycker att vi ska ändra till, så att det blir tydligt. Vi ska forska om allt det relevanta.

Jag och Moderaterna säger inte att det omgående ska byggas en sådan reaktor i Sverige. Vi tycker att man ska ha en option, en möjlighet framåt. Om det är tekniskt och ekonomiskt möjligt att bygga på Ringhalsområdet eller i Oskarshamn skulle det vara en fantastisk möjlighet om man kan kombinera det med den havsbaserade och landbaserade vindkraften och med vattenkraften.

Det som vi vänder oss emot är en dogmatik, från till exempel Miljöpartiet, där man på förhand utesluter kärnkraften. Man är nästan nedärvt emot kärnkraften. Med tanke på det stora klimathotet borde vi egentligen tvärtom nyttja alla möjligheter om vi ska ha den trygga elförsörjningen och mota klimathotet.

Anf. 46 LORENTZ TOVATT (MP) replik:

Fru talman! Vi har redan trygg elförsörjning i Sverige. Alla prognoser visar att vi de närmaste tio åren kommer att få ett större överskott och att elpriserna kommer att fortsätta vara låga och till och med bli ännu lägre. Det är alltså inte ett argument i den här debatten.

Jag måste återkomma till de orter som med Lars Hjärmereds politik kommer att få ett kärnkraftverk som granne. Moderaternas förslag är att lagstiftningen ska göras om så att det går att bygga kärnkraftverk överallt. Skälet till att vi har ett system för att begränsa antalet platser är att vi ska ha koll på kärnsäkerheten i Sverige. Vi ska ha koll på risken för strålning och så vidare. Vi ska också ha koll på risken för terroristattentat mot kärnkraftverk.

Problemet med Moderaternas politik är att man vill spä ut det här på hela Sveriges yta. Det kommer naturligtvis att leda till att riskerna för olyckor och terroristattentat ökar. Ser inte Lars Hjärmered de problemen med den egna politiken?

Anf. 47 LARS HJÄLMERED (M) replik:

Fru talman! Det som familjer och företag i Sverige behöver är trygg elförsörjning. Då behöver vi nyttja alltifrån kärnkraften hela vägen till vindkraften och allt däremellan.

Det som blir problematiskt är när Miljöpartiet på förhand säger: Vi ska inte ha kärnkraft i Sverige. Där finns det en stor nyansskillnad mellan Miljöpartiet och Centerpartiet. Centerpartiet, som egentligen är emot kärnkraft, ser det ändå som en övergångsteknik. Det är en helt annan inställning. Miljöpartiet har en närmast dogmatisk inställning.

Den som läser internationell press kunde se att till exempel Forbes skrev om detta på ett ganska intressant sätt häromveckan.

Vi är öppna för att titta på fler platser. Då ska man också veta att det finns ett kommunalt veto vid etablering av kärnkraft liksom annan verksamhet. Det är en självklarhet.

Om vi ska klara de framtida behov som industrier och andra kommer att ha och om vi ska klara klimatutmaningen menar jag att vi måste nyttja alla fossilfria kraftslag. Jag tycker att Miljöpartiets inställning är konstig. Det är viktigare för dem att avveckla och vara emot kärnkraften än att rädda klimatet. Det är en jättemärklig inställning, fru talman.

Anf. 48 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD):

Fru talman! Sverigedemokraternas uppfattning är att energisystemet ska vara en möjliggörare för den samhällsutveckling som vi eftersträvar, inte något som hushåll och industri ska tvingas hjälpa för att det ens ska fungera. Det är uppenbart att vi inte kan fortsätta på den inslagna vägen och att åtgärder behöver vidtas.

Den största möjligheten för att kortsiktigt tillföra elproduktion i framför allt södra Sverige är att fatta beslut om att återstarta Ringhals 1. Det skulle avlasta avsevärt i närtid och underlätta för den elektrifiering som nu snabbt tilltar.

Sverige behöver ersätta dagens mål om 100 procent förnybart med ett mål om en helt fossilfri elproduktion, för att tydligt markera att kärnkraften även i fortsättningen har en given plats i det svenska kraftsystemet. Vi behöver även delta i utvecklingen av nästa generations kärnkraft och av små modulära reaktorer i Sverige, i stället för att statligt ägda Vattenfall ska behöva göra detta utomlands.

Kapaciteten i elnäten behöver byggas ut snabbare. Regeringens ambitioner för att korta handläggningstiderna är för låga. Samtidigt behöver nätregleringen utvecklas med fokus på innovation, funktion och tillförlitlighet.

Vi behöver stärka konkurrenskraften för kraft- och fjärrvärme, som är viktiga ur ett systemperspektiv och för att avlasta behovet av el under de kalla vintermånaderna.

Det behövs tydliga och konkreta mål för leveranssäkerheten som politiken ska styra mot. Det har riksdagen beslutat om sedan tidigare. Men regeringen förhalar.

Som jag inledde med att säga i debatten saknas det majoritet i riksdagen för den nuvarande energiöverenskommelsen. Energipolitiken kan inte framöver formas på bräckliga majoriteter fram och tillbaka i enskilda frågor. Sverigedemokraterna anser att det behöver tas initiativ för att nå en bred överenskommelse om energipolitiken. Den ska fokusera på just systemperspektiv och kostnadseffektivitet och inte leda oss in i återvändsgränder.

Anf. 49 BIRGER LAHTI (V) replik:

Fru talman! När vi har debatterat energifrågorna i näringsutskottet har jag flera gånger debatterat energifrågorna med Mattias Bäckström Johansson. Jag har hela tiden haft bilden att Sverigedemokraterna är det mest kärnkraftsvänliga partiet i riksdagen. Det må vara hänt. Det har jag inget problem med. Alla partier har sin egen linje vad gäller energipolitiken.

Under de första debatterna när jag kom in i riksdagen 2014 tycktes Sverigedemokraterna nästan inte ta klimatfarorna och klimatutmaningarna på allvar. De viftade flera gånger bort farhågorna. I dag sägs det dock flera gånger att det är på grund av klimathänseende som de vill ha kärnkraft och säger att den är fossilfri. Jag håller delvis med om det. Den är inte helt fossilfri eftersom uranet är ett fossilt bränsle.

Vad är det som driver Sverigedemokraterna? Är det att svenskt näringsliv hejar på er, är det klimatfrågan eller är det någonting annat?

Anf. 50 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD) replik:

Fru talman! Ledamoten Birger Lahti sa att uran är fossilt, men uran är över huvud taget inte en fossil tillgång. Det är fossilfritt och består inte av några fossiler som har tryckts ihop. Vi har fått vårt uran från rymden.

Tittar man på kärnkraften som en planerbar kraftproduktion kan man se att den energimix som ger de lägsta kostnaderna ur ett systemperspektiv är rimlig. Det gäller både hur mycket elnät vi behöver bygga och vad den elenergi som produceras kostar. Det är en rimlig mix mellan planerbar,

reglerbar och väderberoende kraftproduktion. Enligt de studier som görs behövs det ungefär en tredjedel av vardera.

Kärnkraften är en av få fossilfria kraftslag som under flera decennier har tjänat Sverige väldigt väl. Den kommer även i fortsättningen att kunna bidra till att tjäna Sverige väl och bidra till att vi har låga utsläpp av växthusgaser, även om det finns en påverkan av andra, fossilbaserade kraftslag.

Anf. 51 BIRGER LAHTI (V) replik:

Fru talman! Tack, Mattias Bäckström Johansson, för svaret så här långt!

Det var just det här jag ville trycka på. Klimatfrågan kommer sist i din rangordning. Jag håller med om att kärnkraften är viktig i mixen i dag, men den kostnadsbild vi talar om är också viktig för Sverige. Även svenskt näringsliv missar ibland den del som handlar om industrisatsningar som görs i norra Sverige. Där vill man inte ha elproduktion som kostar en spänn per kilowattimme. De kan inte tillverka vätgas med den prisbild som det blir med ny kärnkraft.

Det talas ibland om små kärnkraftsreaktorer. Bill Gates presenterade samma lösning redan på 90-talet, och nu upprepar han dessa saker. Kan Mattias Bäckström Johansson visa något som har gått framåt med den fjärde generationen? Ni talar ofta om den. Men jag hittar ingenting som har gått framåt inom den tekniken sedan 1979.

Anf. 52 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD) replik:

Fru talman! Det finns flera skäl till att vara positivt inställd till kärnkraft. Vi är det bland annat av ekonomiska skäl. Det är avsevärt billigare ur ett systemperspektiv att ha planerbar kraftproduktion än att ha 100 procent förnybar produktion. Utöver utsläpp av växthusgaser ser man en stor miljöpåverkan när man eldar med kol och olja som bidrar till att hundratusentals människor dör varje år. Det finns alltså stora insatser som kan göras vad gäller miljön och människors hälsa.

Utvecklingen inom kärnkraftsområdet handlar inte bara om vilka anläggningar vi har, utan det handlar också om hur effektivt man använder det bränsle som sitter i reaktorerna. Det har skett en fantastisk utveckling under flera decennier. I dag använder man en avsevärt mindre mängd bränsle än vad man har gjort tidigare. Man kan få ut mycket mer från härden. Det är inte längre tänkbart att köra reaktorn på det sätt som man gjorde för decennier sedan i och med den utveckling som har skett.

Det sker en utveckling även på detta område, och nu är man redo för andra former såsom småskalig kärnkraft.

Anf. 53 JOAR FORSSELL (L) replik:

Fru talman! I sitt anförande nämnde ledamoten Bäckström Johansson att han vill se en ny energiöverenskommelse. Den uppfattningen delar jag, och det är härligt att många partier ansluter sig till den. Det är positivt. Men jag undrar vad som, enligt Sverigedemokraterna, ska ingå i en sådan överenskommelse. Det låter ibland som att Sverigedemokraterna är lika extremistiska som Miljöpartiet och Centerpartiet vad gäller kärnkraften fast åt ett helt annat håll.

För oss liberaler är det viktigt att energipolitiken är teknikneutral. Vi ska ha teknikneutrala system, spelregler och subventioner – om de behövs – och ska inte positivt eller negativt särbehandla något fossilfritt energislag.

Min fråga till ledamoten Bäckström Johansson är: Delar Sverigedemokraterna synen på att det ska vara teknikneutrala spelregler? Eller vill de premiera ett energislag över något annat?

Anf. 54 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD) replik:

Fru talman! Givetvis ska teknikneutralitet eftersträvas inom ramen för de fossilfria energikällor som finns. Målbilden ska givetvis vara att vårt kraftsystem även i fortsättningen präglas av fossilfrihet och att vi inte är beroende av import av kolkraft från andra länder. Vi måste se till att vi gör oss mindre beroende av omvärlden och att vi klarar av vår egen energiförsörjning.

Inom ramen för en sådan teknikneutralitet handlar det om att prissätta de nyttor som behövs för att i så fall uppnå det. Det handlar inte bara om den elenergi som levereras över tid, utan det som alla behöver är effekt i varje givet ögonblick. Därför måste det givetvis finnas en prismekanism som premierar förmågan att leverera en produkt när den efterfrågas till de tjänster som det handlar om, det som kallas systemtjänster.

Det handlar om att kunna bidra med svängmassa men även med reaktiv effekt från de synkrongeneratorer som är inkopplade i vårt stamnät och sedan prissätta det. Då kan man nå fram till detta.

Anf. 55 JOAR FORSSELL (L) replik:

Fru talman! Mycket av den politik som förs fram av ledamoten Bäckström Johansson är sådant som Liberalerna även tidigare har fört fram. Det här är positivt. Vi behöver såklart ett energisystem där alla fossilfria delar är med och bidrar med sina fördelar. Alla energislag har också nackdelar, och det är därför politiken inte ska peka ut ett visst energislag som bättre eller sämre än något annat. Man ska sätta bra spelregler som tar hänsyn till fördelar och nackdelar hos alla energislag och som förhåller sig teknikneutralt till de mål som vi har kommit överens om, det vill säga de överordnade mål för svensk energipolitik som vi flera gånger har tagit upp i debatten.

För många av dem som följer den energipolitiska debatten framstår det som att Sverigedemokraterna är ett parti som vill premiera kärnkraften på icke teknikneutrala grunder. De framstår som ett lika extremt parti som Miljöpartiet men från ett annat håll. Det vore glädjande om det inte är så, och det borde kanske i så fall framkomma mer.

Anf. 56 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD) replik:

Fru talman! Det får väl visa sig i så fall. Det är nog upp till var och en att följa vad de olika partierna tycker i sak.

För oss är det viktigt att kärnkraften har en roll att spela. Det har den gjort historiskt på grunder som har etablerats i Sverige. Det har egentligen inte handlat om några omfattande subventioner, utan tidigare har det skett inom ramen för det affärsverk som Vattenfall utgjorde. Man har kunnat återinvestera vinster för att bygga upp det hela.

Det finns uppenbart ett värde i de tjänster som man bidrar till i kraftsystemet. Där handlar det om att i grunden ändra hur marknaden fungerar och att man framöver prissätter de nyttor man bidrar med.

Den marknadsmodell som bara bygger på pris på energi fungerar inte. Den har lett oss fram till den här situationen, där det är bristande kraftbalans och där elbrist uppstår. Vi blir mer beroende av vår omvärld där man eldar med kolkraft, vilket är en utveckling som vi inte ser fram emot.

Genom de omtag jag talat om kommer man att landa i att den kommer att behövas även framöver.

Anf. 57 RICKARD NORDIN (C):

Fru talman! När man lyssnar till debatten är det slående att nästan alla talar om ungefär samma sak och ser ungefär samma problem. Det är därför beklagligt att Moderaterna och Kristdemokraterna valde att hoppa av dagen innan vi skulle sätta oss ned och börja förhandla om en energiöverenskommelse 2.0. Jag hoppas att de kan tänka sig att ompröva detta beslut. Uppenbarligen finns det mycket som vi är överens om.

Vi är överens om att vi behöver snabba på överföringen och att vi behöver en ny produktion. Vi är överens om att vi behöver sätta ett planeringsmål för Svenska kraftnät. Vi behöver se till att Svenska kraftnät får ett långsiktigt ansvar för energisystemet. Det finns alltså ett antal saker som vi är helt eniga om, och det gäller i princip alla partier här i kammaren.

Vi behöver också titta mer på just överföringen. Vi skulle behöva ett handslag här i kammaren för en stabil, långsiktig och förutsägbar elnätsreglering. Det är en ganska komplex lagstiftning som vi verkligen skulle behöva "djupa" i. Men jag tror att vi kan hitta någonting där vi får fram kortare och effektivare tillståndsprocesser för att möjliggöra mer elnätsinvesteringar, vilket jag tror att vi alla är överens om behövs. Jag är beredd att sätta mig ned och föra de diskussionerna. Frågan är om andra partier är det.

Vi skulle behöva ett planeringsmål för Svenska kraftnät och mer långsiktigt ansvar. Vi skulle också behöva en förstärkt och förnybar effektreserv. Det finns krav på det i dag, men vissa beslut saknas. Det är tydligt att vi skulle behöva en förbättrad effektreserv. Det pekar till och med Svenskt Näringsliv ut i sin rapport om kapacitetsmekanismer. Man vill inte ha de här diskussionerna om att få betalt för planerbarhet. Man vill ha en förstärkt effektreserv, för det är det som störst skillnad.

Centerpartiet står för och lanserar lösningar som funkar här och nu, inte romantik om vare sig gamla tekniker eller teoretiska framtida. Med oss kommer man att få beslut, ansvar och skillnad.

Anf. 58 JOAR FORSSELL (L) replik:

Fru talman! Detta är ett politikområde där Liberalerna och Centerpartiet delar en hel del ingångsvärden men ändå kommer till en hel del skilda slutsatser. Ett av de ingångsvärden som båda våra partier brukar prata om är teknikneutralitet. Det är också så att vi tror på marknadsmekanismer.

Fru talman! Vi har i Sverige ett antal överordnade energipolitiska mål som vi har diskuterat flera gånger tidigare. Min fråga till Rickard Nordin handlar om hur han ser på det förslag om subventioner riktade till den havsbaserade vindkraften som regeringen lagt fram. Kommer Rickard Nordin i teknikneutralitetens namn och i namnet av att inte ha riktade sub-

ventioner till något av de fossilfria energislagen att motsätta sig det här förslaget, eller är Rickard Nordin för riktade subventioner till enskilda energislag?

Anf. 59 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! Det som förslaget faktiskt innebär är en utvidgad möjlighet för Svenska kraftnät att bygga till havs om man anser det samhällsekonomiskt lönsamt. Jag tycker att det är en ganska rimlig avvägning att Svenska kraftnät inte bara måste bygga på land utan även kan nyttja havet där man ser att det finns möjlighet att göra så. Detta har man också välkomnat från Svenska kraftnät. Man ser det som en välkommen utvidgning av deras uppdrag.

Låt mig ställa en fråga tillbaka till Joar Forssell. Han pratar väldigt mycket om teknikneutralitet och att politiken ska sätta spelreglerna. Ändå säger hans partiledare att vi ska återstarta Ringhals 1. Det handlar inte bara om att slopa ett lagförslag, utan man pratar uttryckligen om att man ska ge Vattenfall i uppdrag att göra detta. Hur är det teknikneutralt att peka ut enskilda kraftverk som ska återstartas? Det om något är inte beslut för den här kammaren.

Anf. 60 JOAR FORSSELL (L) replik:

Fru talman! Det är lite märkligt att Rickard Nordin kanske inte har läst handlingarna som finns i näringsutskottet. Det som Liberalerna har föreslagit när det handlar om Ringhals 1 är att ändra lagen så att man *kan* återstarta Ringhals 1. Sedan menar vi också att det ska vara teknikneutrala spelregler, vilket förmodligen kommer att innebära att det finns lönsamhet även i att driva kärnkraft. Men inget av de enskilda energislagen är ett syfte i sig.

Fru talman! Det är klart att de stora satsningar som regeringen har presenterat för havsbaserad vindkraft är subventioner. Annars hade man inte gått ut och slagit på stora trumman. Annars hade man inte sagt: Nu kommer vi från regeringen att se till att det här blir lönsamt och att det görs.

Fru talman! Jag har ingenting emot havsbaserad vindkraft. Jag tycker att alla fossilfria energislag behövs och behöver vara en del av mixen när vi ska lösa klimatkrisen. Däremot är jag emot att rikta subventioner till enskilda energislag. Det är inte politikens roll. Det gör mig mycket ledsen att höra att Centerpartiet inte ställer upp på teknikneutralitet.

Anf. 61 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! Att vidga Svenska kraftnäts uppdrag så att de inte är begränsade till land utan också kan bygga i vattnet, att låta Svenska kraftnät bygga där de tycker att det är lämpligast – det om något är teknikneutralitet.

Det som blir lite konstigt när man lyssnar på Liberalerna är att de säger en sak i kammaren men en helt annan sak i medier. Är det så att L inte vill återstarta reaktorer utan bara vill göra detta möjligt? Vattenfall själva säger att det här vore ekonomiskt vansinne. I sina uttalanden i SVT och Expressen säger Nyamko Sabuni att vi ska äga Vattenfall för att styra det och göra någonting av det. I samma andetag pratar hon om att återstarta Ringhals 1 och 2 – framför allt ettan, eftersom tvåan är trasig.

Det blir väldigt konstigt att föra en politik som sägs vara teknikneutral men i medier föra fram något helt annat, där man aktivt vill styra mot vissa kraftverk. Det om något är *inte* teknikneutralitet.

Anf. 62 BIRGER LAHTI (V):

Fru talman! Kollegor som debatterat Sveriges energiförsörjning! Jag tackar alla medverkande. Jag vet inte om vi har kommit närmare någon lösning på frågan, men definitivt har några frågetecken rätats ut för mig.

Först och främst vill jag tala om havsbaserad vindkraft och subventioner, som man kallar det för. Det handlar om att ta bort anslutningsavgiften eller subventionera på något sätt. Jag tycker att det finns en rimlig förklaring till att vi har hamnat där vi är. I södra Sverige, där det bor mycket mer folk, är det jättesvårt att få tillstånd till landbaserad vindkraft. Med havsbaserad vindkraft ser man en möjlighet att få ett av de billigaste kraftslagen att byggas ut. Det blir ungefär halva priset jämfört med om man skulle bygga reaktorer. Detta är en av anledningarna. Jag är beredd att titta på det. Sedan finns det många olika sätt att subventionera. Jag skulle vara jättepigg att titta på hur vi ska gå till väga.

Sedan har man givetvis fått en bild av att det som kallas för marknads ekonomi inte gäller energifrågorna för några partier men gör det för några andra. Så länge man går näringslivets ärenden är det tydligen helt okej med vad som helst. Men jag tycker att man ska fråga företagen som i dag vill göra rätt för sig. De tar klimatkrisen på allvar. De vill göra rätt investeringar. De ropar inte på att vi ska ha reaktorer som är i drift. De ropar på billig elenergi som givetvis ska finnas varje sekund.

Vad gäller näten undrar jag över att ingen tar och tittar på om det är en avreglerad marknad. Det finns några som äger näten och har fullständig koll. De vinner varenda fajt mot Energimarknadsinspektionen i rättsprocesserna. Det är en marknad som inte fungerar. Att ingen annan trycker på det där! Svenska folket har betalat jättehöga nätavgifter. Detta är en del av den problematik som gjort att vi har hamnat här.

Anf. 63 JOAR FORSSELL (L) replik:

Fru talman! Min fråga handlar om Vänsterpartiets energipolitik. Vi har även många gånger tidigare hört från talarstolen hur ledamoten Lahti pratat sig varm om till exempel hur vi ska lösa klimatfrågan. Men samtidigt vill ledamoten styra och ställa och ofta peka ut kärnkraften som någonting dåligt i stället för att styra mot de övergripande målen, som handlar om hållbarhet, leveranssäkerhet och kostnadseffektivitet.

Jag undrar därför om ledamoten tycker att man ska vara teknikneutral och styra mot de övergripande målen eller om politiken ska gå in och peka med hela handen och helt enkelt strunta i att använda ett av de verktyg som vi behöver för att ställa om och för att rädda klimatet, som Vänsterpartiet gång på gång säger sig tycka är så viktigt. Kommer Vänsterpartiet att föra en teknikneutral politik?

Anf. 64 BIRGER LAHTI (V) replik:

Fru talman! Jag tackar Joar Forssell för frågan. Det är, precis som statsrådet var inne på, ingen hemlighet varför vi hamnade utanför den energiöverenskommelse som ingicks. Vi har kongressbeslut om att man ska fasa ut kärnkraften så fort som möjligt. Det är demokrati i ett parti som har

spelat sin roll. Sedan ska jag försöka föra fram den politiken. Men jag är beredd att hålla med om att det nog vore dumt att i dag fasa ut de sex kärnkraftsreaktorer som är igång. Vi skulle nog missa klimatmålen om vi skulle fasa ut dem i dag. Jag blir kanske tvungen att gå till min kongress och säga att ”så fort som möjligt” innebär 2040 eller någonting sådant.

Liberalerna säger att kärnkraften inte har kunnat spela med samma spelregler. Om man säger en lögn tillräckligt många gånger blir det en sanning. Man tog till och med bort skatten för kärnkraften så att den skulle ha samma spelregler. Det är ingen som har sagt att man inte får investera. Det är ingen som investerar för att det är för dyrt. Jag håller med om att man ska ha de kraftslag som är bra för klimatet och miljön.

Anf. 65 JOAR FORSSELL (L) replik:

Fru talman! Tack för det tydliga svaret, där ledamoten tillstår att kärnkraften har en viktig roll att spela när det handlar om att uppnå klimatmålen.

Det som fortfarande gör mig lite konfunderad är att ledamoten säger att kärnkraften ska försvinna vid ett visst årtal. Ledamoten sa också tidigare i sitt anförande att man vill se vissa subventioner av andra energislag.

Man skickar från politikens håll signalerna att vissa energislag ska få subventioner. De subventionerna hamnar för övrigt ofta i fickorna på kapitalister från andra länder. Det är lite märkligt att det är just Vänsterpartiet som föreslår detta.

Om man säger detta samtidigt som man säger att kärnkraften ska ha ett visst slutdatum är det inte att ge teknikneutrala och jämförbara spelregler för alla energislag som är fossilfria. Det är klart att det inte är den signal som kommer att få marknaden att leverera grön energi som vi behöver i klimatomställningen.

Anf. 66 BIRGER LAHTI (V) replik:

Fru talman! Tack, Joar Forssell, för diskussionen!

Jag håller med om att det blir knepigt om man målar upp ett scenario för befolkningen. Vi har haft neutrala system som har kunnat balansera subventionen. Elcertifikatssystemet är ett bra system. Vi vill fasa ut det. Det behövs inte något mer.

Liberalerna säger att kärnkraften inte har kunnat ha lika villkor. Jag tycker att det är lögn. Man tog bort skatten på termisk effekt. Den fick 5 miljarder direkt på snäppet. Ändå är det inte någon som vill investera.

Sanningen är att den kommer att fasa ut för att det inte är lönsamt. Det är ingen som vill bygga nya reaktorer. Den har nog spelat ut sin roll 2040.

Anf. 67 CAMILLA BRODIN (KD):

Fru talman! För oss kristdemokrater är Sveriges elförsörjning en hygienfaktor – elen ska finnas där när den behövs, oavsett var i landet eller tidpunkt på dygnet. Sverige har länge varit ett av EU:s föregångsländer till att näst intill ha en helt fossilfri elproduktion med låga priser. Men då krävs att politiken ger förutsättningar för detta.

Jag ska presentera fem förslag som vi driver för en trygg elförsörjning.

För det första: Förändra det energipolitiska målet till 100 procent fossilfritt om vi menar allvar med att elektrifiera både fordonsflottan och industriprocesser.

Kärnkraften har tjänat oss väl. Här måste politiken vara tydlig med att den befintliga kärnkraften ska livstidsförlängas. Det är det absolut mest kostnadseffektiva och stabila för Sveriges framtid. Politiken måste tydligt signalera att kärnkraften har en framtid i Sverige.

För det andra: Sätt ett ambitiöst planeringsmål för en ökad elanvändning som myndigheter får styras efter och där det finns en utpekad ansvarig.

För det tredje: Ta bort snedvridande subventioner som sätter marknaden ur spel. Exempelvis motsätter vi oss de tilltänkta slopade anslutningsavgifterna till havsbaserad vindkraft.

För det fjärde: Utveckla elmarknaden, premiera planerbarhet, stabilitet och låga systemkostnader, detta för att Sverige förtjänar ett elsystem att lita på.

För det femte: Effekt- och nätkapacitetsfrågan måste tas på allvar, tillståndsprocesser kortas och kraft- och fjärrvärmens roll där uppvärderas.

Utöver dessa punkter, lägg till att regeringen behöver fatta ett beslut om slutförvaret och mellanlagret för Sveriges hantering av kärnavfall. Detta gäller oberoende om man är emot eller för kärnkraft.

Anf. 68 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S) replik:

Fru talman! Tack, Camilla Brodin! Jag kan konstatera att vi inte är överens om allt. Så ska det väl vara. I annat fall hade vi inte behövt olika partier i landet. Men vi är överens om mycket.

Vi tycker att vi bör planera för en kraftigt ökad energianvändning. Jag förstod av det förra inlägget från Camilla Brodin att vi är ungefär överens om hur stor den planeringen bör vara. Vi bör planera för ungefär en fördubbling av elproduktionen och elkonsumention i landet. Flera andra av de åtgärder som Camilla Brodin tog upp är vi överens om.

Sedan blir det lite roligt att det är Camilla Brodin som själv varit med och förhandlat fram att vi ska avskaffa anslutningsavgiften för havsbaserad vindkraft. Men det får ni reda ut själva i partiet.

Min fråga är väldigt enkel. Om vi nu är överens om så mycket som vi verkar vara, vad är det som hindrar att vi kan komma överens om långsiktiga spelregler för Sveriges bästa, för energiinvestorare och Sveriges näringsliv?

Anf. 69 CAMILLA BRODIN (KD) replik:

Fru talman! Tack, statsrådet, för frågan!

Precis som du inledde med att säga var vi med i energiöverenskommelsen. Vi valde att lämna den på grund av att vi adresserade ett antal frågor som vi ville diskutera tillsammans och som vi såg det angeläget för Sveriges elförsörjning att diskutera och ta tag i. Detta nådde inte framgång. Vi gjorde de inspelen. Vi fick inte svaren tillbaka att man var beredd att sätta sig ned. Man ville genomföra allt det man redan hade gjort.

Vi är beredda, precis som vi alltid har sagt, att diskutera med samtliga partier i Sveriges riksdag om de utmaningar som Sverige har framför sig. Självklart är regeringspartierna några av de partier som vi diskuterar detta

vidare med. Det är glädjande att höra att statsrådet vill diskutera detta fortsättningsvis med oss.

Prot. 2020/21:89

5 mars

-----
*Särskild debatt om
Sveriges elförsörjning*

Anf. 70 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S) replik:

Fru talman! Först och främst har jag en annan bild. Moderaterna, Kristdemokraterna och de andra partierna i energiöverenskommelsen gjorde ett antal inspel och fick också förslag på hur vi skulle diskutera det vidare men valde i stället att hoppa av energiöverenskommelsen. Jag beklagar det.

Även om vi har meningsskiljaktigheter mellan våra partier menar jag att vi huvudsakligen är överens. Då menar jag att värdet av att ha en gemensam överenskommelse och långsiktiga spelregler för investeringarna i industrin måste vara större än att vinna kortsiktiga partipolitiska poänger.

Därför välkomnar jag att Camilla Brodin säger sig vara intresserad. Det går steget längre än vad Moderaterna tidigare gav uttryck för. Jag hoppas att den här debatten kan vara starten för ett omtänk och ett nytänk så att vi kan komma tillbaka till det som var så nyttigt för Sverige, nämligen en överenskommelse om långsiktiga spelregler.

Anf. 71 CAMILLA BRODIN (KD) replik:

Fru talman! Här vill jag bara klargöra några saker som statsrådet tog upp tidigare. Det gäller anslutningen av havsbaserad vindkraft, som var en av de frågor som vi hade i den gamla överenskommelsen.

När det gäller att anslutningsavgiften till stamnätet skulle slopas var det vad som stod i överenskommelsen. Att också bjuda på kabeln från stamnätet ut till anläggningen till havs, som nu föreslås, har aldrig varit aktuellt för vår del.

Om man tittar på de utredningar som har gjorts ser man att det inte är det mest kostnadseffektiva för Sverige. Här skiljer vi oss i så fall i uppfattningen av det som står. Det stod att det bör slopas. Nu ser vi att det inte borde slopas förrän vi ser på de utredningar som ändå har gjorts.

Det är inte något som tjänar Sverige väl när man tittar på hur snedvridande subventioner hotar lönsamhet för andra elproducenter, varav väldigt många behövs för ett stabilt elnät.

Anf. 72 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! Tack, Camilla Brodin, för anföranden! Det är alltid spännande att lyssna på Camilla Brodin.

Jag är lite nyfiken. Låt oss säga att precis de fem förslag som Camilla Brodin radar upp går igenom. Samtidigt vill Camilla Brodins partiledare Ebba Busch bygga två nya reaktorer i Ringhals.

Jag har två frågor. För det första: Hur ska det göras? För det andra: Vilket elpris ser Kristdemokraterna framför sig skulle behövas för att det här skulle bli möjligt?

Anf. 73 CAMILLA BRODIN (KD) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten, för frågan! Det är en ytterst angelägen fråga att Sverige har en stabil elproduktion i den södra delen av landet.

Vi har nu sett att reaktorer fasas ut. Med den energiöverenskommelse som vi båda var med och slöt finns det ändå tillåtelse för att reaktorer ska finnas framöver, även efter 2040. Men det enda som har funnits i samtalen och det enda som har pekats ut är det fossilfria, på grund av att vi har en regering som tydligt påpekar att det ska vara 100 procent förnybart i stället för 100 procent fossilfritt.

Detta har gjort att man har signalerat till marknaden att kärnkraften inte är välkommen efter 2040. Vem skulle vilja investera över huvud taget när det är så korta ledtider? Jag skulle inte heller göra det.

Här gäller det för oss politiker att signalera: Vad är välkommet? Vad är det som behövs? Hur ska man kunna se att det tjänar Sverige väl?

Anf. 74 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! Jag konstaterar att jag inte fick ett enda svar. Camilla Brodin pratar ju om de saker som hon redan har tagit upp i talarstolen. Jag sa: Låt oss utgå från att de går igenom.

1. Till vilket pris räknar Kristdemokraterna med att man kan bygga ny kärnkraft?
2. Hur ska det ske?

Kan jag få svar på dessa frågor, tack.

Anf. 75 CAMILLA BRODIN (KD) replik:

Fru talman! Tack för att Rickard Nordin återigen ställde frågorna! Jag trodde någonstans att du ändå lite grann skulle förstå innebörden av signalvärdet och vad man får när man pratar om de här frågorna.

Det är självklart inte vi kristdemokrater som ska bygga kärnkraftsreaktorer; det hoppas jag att alla förstår. Men vi måste från politikens sida ge signaler att kärnkraften är välkommen, vilket vi inte kan se i några scenarier från Energimyndigheten, där allting fasas ut vid 2040.

När det gäller kostnaden för detta har vi sett olika beräkningar från kärnkraftsmotståndare som har publicerats i olika typer av medier. Varför ska Sverige alltid vara sämst? Varför ska vi utgå ifrån att Sverige ska vara det sämsta exemplet, när det finns kärnkraft som går att bygga mycket snabbare och till en mycket lägre kostnad? Varför ska vi utgå ifrån att Sverige ska vara sämst?

Anf. 76 BIRGER LAHTI (V) replik:

Fru talman och ledamoten Camilla Brodin! Jag lyssnade på anförandena, och det var intressant när ledamoten i det första anförandet sa att industrin behöver konkurrenskraftig el för att göra omställningen.

Det är intressant, och det leder mig lite grann till samma fråga som Rickard Nordin ställde. Camilla Brodin pratar om signalvärdet och säger att det är ett viktigt värde i det som politiken säger.

Det finns två meningar i energiuppbyggnaden, som jag egentligen inte borde bry mig om, för jag var inte med. Du tolkar den ena meningen jättehårt – det här med att man ska ha förnybar el till 2040. Men det finns en annan mening som säger att man kan bygga nya reaktorer på befintlig plats utan stöd.

Hur får du en sådan slagsida på de här två meningarna i den uppgörelse som ni har? Det känns som att man får bygga, men du pratar om signalvärdet. Det är ju samma signalvärde på båda sakerna. Man kan bygga om det är ekonomiskt försvarbart, men ingen gör det.

Anf. 77 CAMILLA BRODIN (KD) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten, för frågan! Med risk för att bli lite tjatig: Här är det återigen signalvärdet.

När vi tittar på energiöverenskommelsen som en helhet ser vi att det står 100 procent förnybart. Det står också att Sverige ska kunna bygga upp till tio reaktorer på befintliga sajter. Det är inget konstigt i det, och det är också någonting som vi försökte att trumma ut så mycket som möjligt under den period som vi fanns med i överenskommelsen.

Men när man sedan signalerar till varenda myndighet, när deras scenarier och planer för hur Sveriges energiproduktion ska se ut framöver ska tas fram, att kärnkraften inte finns med efter 2040 för att man så benhårt har riktat in sig på 100 procent förnybart – ja, då är det politikens fel att man har gjort det signalvärdet. Det är också detta som marknaden har att förhålla sig till.

Det är klart att ingen vill bygga kärnkraft då fast kärnkraften har en otroligt viktig del i Sveriges elproduktion.

Anf. 78 BIRGER LAHTI (V) replik:

Fru talman! Tack för svaret! Men ytterligare en gång: Det står i uppgörelsen att man kan bygga nya reaktorer. Det är prisbilden som är den springande punkten.

Vi vet att de bygger i Finland men att de inte har kommit i mål än. Det skulle ha varit färdigt 2009, men de håller fortfarande på. Nu börjar de prata om 2023, och man vet att priset per kilowattimme kommer att landa någonstans på drygt 1,20 kronor.

Då blir min fråga densamma som den som Rickard Nordin ställde: Hur dyr får elen vara i en reaktor? Även om man skulle ha tagit bort den där meningen – hur dyr får elen vara? Jag undrar när investerarna i norra Sverige kommer att skrika rakt ut och säga: Nej, vi kan inte göra vätgas av det här om det kostar en spänn per kilowattimme! Hur dyr får elen vara?

Anf. 79 CAMILLA BRODIN (KD) replik:

Fru talman! Återigen: Vi har en elmarknad, och det är inte vi kristdemokrater som sätter priset. Det är inte vi som bestämmer det. Vi kan inte svara på exakt hur dyr elen ska få vara.

Framför allt måste vi tillåta att kärnkraften har en framtid. Framtiden som sådan gör att vi måste se till att kunna trygga vår elförsörjning både för industrier och för alla hushåll på ett leveranssäkert sätt. Och så kommer det inte att kunna se ut om vi fortsätter med den politik som vi ser i dagsläget.

Så tack återigen för frågan, men jag tror att vi politiker har ett betydligt större ansvar för att signalera att kärnkraften fortsättningsvis är välkommen.

Anf. 80 JOAR FORSSELL (L) replik:

Fru talman! Jag vill börja med att tacka ledamoten Brodin och Kristdemokraterna för det mycket tydliga beskedet i debatten om att man sätter sig de stora subventionerna riktade till den havsbaserade vinden.

Det är ett välkommet besked. Man ska inte subventionera enskilda fossilfria energislag, och såklart inga andra energislag heller. Men det är ju egentligen bara fossilfria energislag som över huvud taget ska få finnas.

Fru talman! Min fråga handlar just om det här med teknikneutrala spelregler. Kristdemokraterna har föreslagit att det ska byggas två nya reaktorer. Det är ett väldigt specifikt och ganska hårt förslag från Kristdemokraterna, får man säga.

Jag undrar om Kristdemokraterna helt enkelt inte står bakom idén att det ska vara teknikneutrala spelregler och att politiken ska styra mot de överordnade målen snarare än att peka på precis vad som ska byggas när och var och så vidare.

Anf. 81 CAMILLA BRODIN (KD) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten, för frågan! Här är det självklart så att vi ser kärnkraftens framtid i Sverige, framför allt i södra Sverige, när produktion har raderats ut från kartan.

Vi ser också behovet av att snabbt få detta på plats så att vi inte får ett stort bortfall under många år. Vi ser också de industriprocesser som finns, och vi ser en ökad elanvändning för att vi ska kunna nå klimatmålen.

Om man tittar på kartan med de spelregler och lagar som vi har i dag får man fråga sig: Vad är det närmaste vi kommer? Man startar då ett förberedelsearbete på Ringhals om reaktor 5 och 6. I vår värld är det kanske där man borde börja. Det är det snabbaste tillvägagångssättet. Vi pekar inte ut vilken typ av reaktor det ska vara, men vi tar självklart för givet att man inte bygger gammal kärnkraft. Man kommer att bygga ny kärnkraft i framtiden.

Anf. 82 JOAR FORSSELL (L) replik:

Fru talman! Det blir väldigt tydligt här att det finns en sak som skiljer Liberalernas och Kristdemokraternas energipolitik åt.

Jag menar att vi måste styra mot de överordnade energipolitiska målen, som handlar om leveranssäkerhet, kostnadseffektivitet och hållbarhet. Men vi ska inte från politikens håll peka ut precis vilka energislag vi ska ha.

Vi ska absolut inte peka ut vilken teknik vi ska ha, utan vi ska se till att subventioner, system och spelregler är teknikneutrala.

Fru talman! Jag hade hoppats på att Kristdemokraterna i det här replikskiftet skulle kunna säga rent ut att de ansluter sig till Liberalernas energipolitiska motion, där vi har flera förslag om att jämna ut spelreglerna mellan de olika fossilfria energislagen. Vi vill att myndigheter ska sluta motarbeta specifika energislag och att man som parti inte ska peka ut vare sig ett specifikt energislag eller en specifik teknik. Jag tycker att politiken ska vara teknikneutral och inte hålla på med riktade stöd.

Anf. 83 CAMILLA BRODIN (KD) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten, för frågan! Självklart är vi för teknikneutralitet. Men ledamoten får det att låta som om vi vill subventionera reaktorer på Ringhals. Vi har inte talat om subventioner över huvud taget.

Vi har sagt att vi ser ett behov i södra Sverige, där man har tagit bort elproduktion. Vi ser att vi har en gemensam fiende, nämligen kol och olja. Det hoppas jag att vi alla kan vara överens om. Vad är det då vi ser som skulle kunna vara det snabbaste sättet att fylla behovet? Jo, kärnkraft är ett sätt.

Självklart är teknikneutralitet viktig. Vi vet inte vad morgondagens möjligheter ger oss. Vi ska inte stänga dörren för dem. Men vi måste tydligt signalera att kärnkraften faktiskt har en plats i svensk elproduktion även framöver. Det hoppas jag att ledamoten också ska kunna ställa sig bakom.

Anf. 84 LORENTZ TOVATT (MP) replik:

Herr talman! Moderaterna siktar på en myrstack av små nya reaktorer. Det är oklart hur KD ställer sig till det förslaget, men det är i alla fall tydligt att man vill satsa på stora nya reaktorer. 200–400 miljarder kronor eller ett tredubbel elpris är ungefär vad detta skulle landa på kostnadsmässigt.

Än så länge har vi inte fått något svar från Camilla Brodin om vem som ska stå för notan, så jag ställer frågan igen: Är det elkunderna som ska betala kalaset, eller är det svenska skattebetalare? Och för att förekomma Camilla Brodins eventuella svar vill jag också säga att kärnkraftens kostnad inte påverkas av några få ord i en energiöverenskommelse, utan den generella trenden i världen är att kärnkraft blir dyrare och dyrare medan det förnybara blir billigare och billigare.

Vem ska stå för notan, är det elkunderna eller skattebetalarna?

Anf. 85 CAMILLA BRODIN (KD) replik:

Herr talman! Tack, ledamoten, för frågan! Vi ser kärnkraftens framtid. Den har en given plats i den svenska energimixen även framgent.

Ledamoten själv har väl signalerat att han tror på ett helt förnybart samhälle? Det är dock intressant att ledamoten ändå tar upp kostnadsfrågan. Jag har själv hört ledamoten säga att det inte spelar någon roll och att förnybart kan få kosta hur mycket som helst, bara det gynnar klimatet.

Vi kan titta på de olika beräkningar som har gjorts. Då kan vi se att ett helt förnybart system blir uppemot 40 procent dyrare än ett helt fossilfritt elsystem för Sveriges del. Om vi skulle förlänga livstiden för den kärnkraft som finns kvar, bygga nytt och se till att vi har en bra mix av energiproducenter framöver skulle det gynna Sverige.

Anf. 86 LORENTZ TOVATT (MP) replik:

Herr talman! Tack, Camilla Brodin, för svaret! Det relevanta här är hur vi når fossilfrihet snabbast och billigast. Svenskt Näringslivs rapport är riggad till kärnkraftens fördel. Man har räknat på helt fel kalkylräntor. Man räknar inte med elhandel. Det finns en rad faktorer som är riggade för att framställa det som om kärnkraft är billigare än det är.

Om man tittar på de faktiska projekt som nu pågår – det är det som Lennart Söder, professor vid KTH, har gjort – är det i stället helt uppenbart att kärnkraft är det dyraste sättet att nå fossilfrihet på sikt.

Frågan kvarstår: 200–400 miljarder kronor eller tredubbelt elpris – vem ska stå för kalaset, är det elkunderna eller skattebetalarna? Hur stora subventioner ska vi ha? I Frankrike och Storbritannien, där det byggs, krävs det enorma statliga subventioner för att det ska byggas.

Vem ska betala?

Anf. 87 CAMILLA BRODIN (KD) replik:

Herr talman! Tack, ledamoten, för frågan! Återigen: Sverige behöver en stabil och leveranssäker energimix för att vi ska klara de klimatutmaningar som faktiskt finns.

När det gäller byggandet av ny kärnkraft kommer ledamoten med det kanske absolut sämsta exemplet på kostnadsräddighet. Varför ska Sverige sträva efter att vara sämst i världen när det gäller att bygga nya reaktorer?

Lorentz Tovatt säger att Svenskt Näringsliv har gett ut en riggad rapport. Är det då en kärnkraftsmotståndares beräkningar som ska ligga till grund när man ska bygga ny kärnkraft? Lennart Söder är ju kärnkraftsmotståndare. Han har inte varit speciellt kärnkraftsvänlig genom åren, kan man säga. Är hans rapport då riggad?

Här måste vi titta på helhetskostnaden: Hur länge kan kärnkraften drivas? Det blir det mest kostnadseffektiva på sikt.

Anf. 88 JOAR FORSSELL (L):

Herr talman! Som i många energipolitiska debatter hamnar mycket fokus på de olika energislagen liksom på energi, effekt och andra viktiga frågor. Men detta är ju saker som marknaden med jämförbara och likvärdiga spelregler är rätt bra på att lösa. Det handlar om att se till att det finns el och energi och att de olika energislagen används så effektivt som möjligt.

Vi politiker har däremot ett huvudansvar för kraftsystemets tekniska egenskaper, alltså att det är tillförlitligt och robust, att det har stabilitet vad gäller frekvens och spänning och att systemet har förmåga att klara fel, det vill säga att det till exempel finns en möjlighet att starta upp kraftsystemet efter ett avbrott och att man inte bara är dimensionerad för det mest normala tillståndet utan också för olika former av kriser. De samhällsviktiga funktioner som behöver el och energi ska alltid kunna få el och energi.

I dag är det uppenbart att södra Sverige är alldeles för utsatt för risker. Det är detta som den här diskussionen handlar om. Den handlar inte om huruvida det finns el och energi i Sverige på årsbasis, för där finns det inte särskilt mycket konflikt i svensk politik. Men delar av systemet har inte den robusthet som krävs och kan inte stå emot de risker som finns. Det är detta som behöver vara politikens uppgift.

Herr talman! Vi har inte elkris i meningen att vi saknar el. Elkris har vi i meningen att systemet inte alltid fungerar och kan leverera el där det ska och att vi inte är säkra på att det går att starta upp det igen efter ett avbrott. Vi ska ha likvärdiga spelregler och slopa riktade subventioner.

Anf. 89 LORENTZ TOVATT (MP) replik:

Herr talman! Joar Forssell är entusiastisk över teknikneutralitet. Det känns nästan lite ledsamt att behöva upplysa honom om hans eget partis beslut på landsmötet i november 2019. Då tog man nämligen beslut om riktade subventioner till kärnkraft. Det skulle vara kreditgarantier och total skattebefrielse.

Joar kanske har en annan bild av det här beslutet, men det är hans ekonomisk-politiska talesperson, Mats Persson, som i en intervju i *Ekot* säger att man vill subventionera kärnkraft med bland annat skattebefrielse och kreditgarantier, som ska riktas just till kärnkraft. Det är alltså inte teknikneutralt. Man har också gått ut och krävt öronmärkta pengar till kärnkraften och kärnkraftsforskning.

Det låter härligt med teknikneutraliteten, men i praktiken driver faktiskt Liberalerna en helt annan politik.

Anf. 90 JOAR FORSSELL (L) replik:

Herr talman! Det är superkul att Lorentz Tovatt följer våra landsmöten – jag uppskattar det. Jag följer faktiskt ofta Miljöpartiets.

Jag satt i den grupp i partiet som tog fram den politik som Lorentz Tovatt refererar till. Ta till exempel kreditgarantierna! Det som vi har föreslagit är teknikneutrala kreditgarantier, som man faktiskt kan behöva när man ska genomföra stora projekt. De projekten kan såklart gälla kärnkraft. De kan också gälla någonting annat. Liberalerna har från landsmötets håll inte uttalat att kreditgarantierna ska riktas till något specifikt energislag, utan de är just teknikneutrala på det sätt som jag har talat om i kammaren i dag.

När det gäller skattepolitik, avgiftspolitik och så vidare tycker vi att det ska vara teknikneutralt och såklart styra mot de överordnade målen för svensk energipolitik.

Anf. 91 LORENTZ TOVATT (MP) replik:

Herr talman! Tack, Joar Forssell, för svaret! Det blir konstigt när den ekonomisk-politiska talespersonen för Liberalerna går ut och säger att man vill ha subventioner till kärnkraft och bland annat att just skattebefrielse ska riktas till kärnkraft och inte något annat kraftslag. Det är det som är innebörden av utspelet. Sedan har jag inte läst själva handlingarna, så det är positivt om Joar Forssell har en annan uppfattning om beslutet.

Sedan måste jag bara reda ut detta med havsvinden. Det är knepigt att säga att det är en subvention. Det handlar om att vi uppdrar till Svenska kraftnät att strategiskt bygga nät till havs, och det är en del i en större energipolitik. Det är alltså en politisk förändring som EU driver på, bland annat. Vi ska bygga nät mellan till exempel Sverige och våra grannländer, och då är det strategiskt rimligt att bygga det där det finns kraftproduktion.

Skulle Joar Forssell säga att det är en subvention att Svenska kraftnät bygger nät till områden som snabbt urbaniseras? Tanken är ju att man ska bygga strategiska nät. Är det då en subvention till dessa områden eller till de näringsidkare som är där?

Anf. 92 JOAR FORSSELL (L) replik:

Herr talman! Vi kan börja med kreditgarantierna. Man säger att det ska finnas kreditgarantier i vissa fall, där det behövs, för att det är stora projekt. Det är egentligen inte en subvention. Det är subvention av ränta, premien som man betalar för risk. Det är klart att den subventionen eller de kreditgarantierna kan användas av olika aktörer som gör stora och viktiga investeringar. En av dem skulle kunna gälla kärnkraft. Men på Liberalernas landsmöte har man inte pekat ut att det skulle vara just detta.

I övrigt har vi en rad förslag som gäller olika energislag. Det viktiga är att spelreglerna och den totala bilden av ekonomiska styrmedel blir teknikneutrala. Så har det inte varit. I dag är just subventionen till den havsbaserade vindkraften ett exempel på hur man snedvrider de spelreglerna till kärnkraftens nackdel och till den havsbaserade vindkraftens fördel. Det är det som är Lorentz Tovatts hela mål med politiken: att få ut kärnkraften.

Anf. 93 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S) replik:

Herr talman! Man kan naturligtvis diskutera i all evinnerlighet vad som är teknikneutralt. Var det teknikneutralt när Liberalerna i regeringsställning höjde effektskatten för kärnkraften? Var det teknikneutralt när andra partier i energiöverenskommelsen avskaffade effektskatten för kärnkraft? Eller ligger sanningen någonstans mitt emellan? Jag ska inte vara domare.

Jag har dock två frågor till Joar Forssell. Den första frågan är: Är Joar Forssell och Liberalerna, nu när vi har lämnat en del av kärnkraftsdebatten och verkar vara ganska överens om problembeskrivningen, beredda att samlas över blockgränser och partigränser för att få en långsiktig energipolitik för Sverige?

Den andra frågan är: Är Liberalerna – om ni är för kreditgarantier till kärnkraften, som jag har förstått av landsmötesbeslutet att ni är – beredda att ge motsvarande kreditgarantier till havsbaserad vindkraft och solkraft?

Anf. 94 JOAR FORSSELL (L) replik:

Herr talman! Vad gäller den första frågan minns jag inte exakt hur formuleringen är, men den är teknikneutral. De kreditgarantier som man på Liberalernas landsmöte – det är väldigt roligt att så många bryr sig om vårt landsmöte – har tagit ställning för är teknikneutrala. Det står ingenting i det beslutet om kärnkraft eller något annat energislag. Det är från början teknikneutralt. Om jag skulle säga något annat skulle jag frågå landsmötesbeslutet.

Sedan gäller det frågan om huruvida vi har samma problembeskrivning. Jag har blivit lite provocerad i debatten av att statsrådet har sagt det gång på gång, i flera replikskiften. Jag uppfattar det inte som att vi är överens om problembeskrivningen. Vi är överens om att Sverige har el, men vi verkar inte vara överens om att det är ett problem att vi till exempel behöver importera fossil energi till delar av landet vid vissa tillfällen. Vi är inte heller överens om att det är politikens uppgift att se till att vi har ett stabilt och tillförlitligt energisystem snarare än att bara diskutera effekt och energi.

Anf. 95 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S) replik:

Herr talman! Jag är för att exportera och importera energi på en fri marknad. Jag har uppfattat att det också är Liberalernas syn. Jag utgår från

att de andra länderna i EU ska göra samma resa mot fossilfrihet och förnybarhet som Sverige gjort. Och det blir ett bättre, billigare och effektivare energisystem om vi kan utbyta energi med varandra, precis som när det gäller alla andra varor. Det tror jag att Liberalerna är för.

Om man som liberal nu är beredd att ge kreditgarantier till den havsbaserade vindkraften undrar jag om man inte är beredd att ansluta havsbaserad vindkraft på samma villkor som vi förut anslöt kärnkraften till elnätet. Det skulle väl om något vara ett teknikneutralt sätt att göra det.

Anf. 96 JOAR FORSSELL (L) replik:

Herr talman! Jag ska börja med att kommentera den första saken. Ja, det är klart att vi är för att exportera och importera. Vårt problem är att vi inte är för att använda fossil energi. Som ett så utvecklat land som vi ändå är borde vi kunna ha fossilfri el och energi året om och också kunna exportera fossilfri el året om från alla delar av landet. Vi behöver det. Och det är inte bara Sverige som behöver ställa om när det gäller klimatet, utan det är hela världen.

Att bygga ett system där man har ett extra mål om 100 procent förnybart, som står i vägen för de tre överordnade målen, och att samtidigt göra sig beroende av fossil energi från andra länder är inte seriöst om man bryr sig om klimatet.

När det gäller den andra frågan handlar det återigen om att spelregler ska vara teknikneutrala. Varje energislag bidrar med något och har sina problem. Vi vill inte rikta en subvention åt något energislag över huvud taget.

Anf. 97 LORENTZ TOVATT (MP):

Herr talman! Jag vill först säga någonting som jag tycker är viktigt att säga, för det finns liksom en ironisk underton kring oron för fossil kraftproduktion.

Sverige har blivit mycket mindre beroende av fossil kraftproduktion. Sedan är det så att de partier som nu ropar högst om fossilfri kraftproduktion och som är mest oroade, eller som påstår sig vara det, är de partier som blev mest rasande när Miljöpartiet och regeringen stängde Sveriges sista kolkraftverk. Då blev man jätteupprörd. Och nu är man rädd för att vi på den yttersta marginalen, några få timmar om året, importerar. Det är man trots att vi exporterar 30 gånger så mycket. Det är alltså med kluven tunga och krokodiltårar som högern nu klagar på EU:s mest hållbara och stabila elsystem.

När det är sagt tittar jag framåt.

För det första finns det, som många andra har lyft, flaskhalsar i elnätet. Energiministern har redogjort mycket väl för det som just nu pågår. Det kommer naturligtvis att vara en utmaning, men på några års sikt kommer saker och ting att lättas. Det är inte minst viktigt eftersom vi ser att vinden kommer att fortsätta öka i norra Sverige.

För det andra handlar det om havsbaserad vind. Man kan titta på fördelningen inom EU. EU ser förutsättningar för uppåt 100 terawattimmar från havsvinden i Sverige. Det är framför allt i södra Sverige. Det är där elen behövs. Det finns goda förutsättningar och god vind. Självklart ska vi understödja det.

För det tredje är energieffektivisering någonting som väldigt sällan kommer upp i debatten, och det borde vi fokusera mycket mer på. Det finns en stor potential både inom nuvarande industri och inom fastigheter. Om vi blir bättre på det kan vi underlätta för kommande industriinvesteringar.

För det fjärde och sista handlar det om flexibilitet. Vi måste kapa effekttopparna, och det görs enklast och effektivast genom flexibilitet på marknaden.

Anf. 98 LARS HJÄLMERED (M) replik:

Herr talman! Moderaternas vision framåt handlar om en kraftig ekonomisk utveckling med nya industrier, en omdaning som vi kombinerar med en grön omställning. Inte minst i transportsektorn och i industrin behöver vi en massa elektricitet och fossilfri el framöver.

Herr talman! I den svenska energipolitiken har vi ett övergripande mål som har kommit att bli ganska omdiskuterat: 100 procent förnybart men tilläggsmeningar om kärnkraft. Vi tycker att det är bättre att börja prata klartext och säga att det är 100 procent fossilfritt som vi egentligen söker efter. Det handlar om en kombination av kärnkraft, vattenkraft, vindkraft och alla andra produktionslag och tekniker.

Nu är det också belagt i forskning att ett 100 procent förnybart system är upp till 40 procent dyrare än ett fossilfritt. Då undrar jag om Miljöpartiet och Lorentz Tovatt beredda att ta i hand och ändra det svenska energimålet för att få något som är mer träffsäkert och mer kostnadseffektivt.

Anf. 99 LORENTZ TOVATT (MP) replik:

Herr talman! Tack, Lars Hjälmered, för frågan! Det är inte belagt i forskning att ett fossilfritt kraftsystem skulle vara mer kostnadseffektivt. Det finns en rad punkter i Svenskt Näringslivs rapport som är riggade för kärnkraften, så det stämmer helt enkelt inte. Man räknar på helt felaktiga kalkylräntor och på ett sätt som gör att solen kommer ut väldigt dåligt i systemet. Man räknar på import men inte på nyttan av export och så vidare.

Om man tittar runt om i världen är det i stället så att kärnkraften är den energikälla som blir dyrare till skillnad från alla andra, framför allt jämfört med sol och vind som dyker i pris. Det är för övrigt samma sak för batterier och vätgas, som även de dyker väldigt snabbt.

Vi hade en energiöverenskommelse som var långsiktig och som garanterade stabila investeringar i det svenska energisystemet. Det var tråkigt att Moderaterna hoppade av den; jag står fortfarande bakom den.

Anf. 100 LARS HJÄLMERED (M) replik:

Herr talman! Möjligheterna med industrietableringar och den gröna omställningen jättestora är framöver, men vi behöver massor av mer elektricitet. Vi behöver nyttja de ekonomiska fördelarna som finns inte minst inom vindkraften i det svenska el- och energisystemet.

Men det kommer också, herr talman, till en punkt när vi måste fråga oss vad vi egentligen vill med detta, och då inställer sig frågan: Är det för Miljöpartiet viktigare att avveckla kärnkraft än att rädda klimatet?

Är klimatet det viktigaste skulle ju konklusionen vara att vi ska använda alla fossilfria kraftslag, eftersom det är viktigare här och nu än en

dogmatisk inställning till kärnkraften. Så får kärnkraften klara sig tekniskt och ekonomiskt på sina meriter.

Då kommer jag tillbaka till huvudfrågan, herr talman: Är Miljöpartiet berett att ändra det svenska energimålet till 100 fossilfritt och också nyttja kärnkraftens möjligheter, jämte övriga fördelar som finns med vindkraft med mera, för att trygga klimatet och den svenska el- och energiförsörjningen?

Anf. 101 LORENTZ TOVATT (MP) replik:

Herr talman! Jag kan vara tydlig i den frågan: Klimatet väger tyngst. Så är det. I Miljöpartiets värld är det den viktigaste hållbarhetsfrågan att ta hand om. Kärnkraften väger inte tyngre än ett särskilt mål för energipolitiken, men vi vet också att det lättaste sättet att nå fossilfrihet är via förnybara kraftkällor.

Jag tog upp krokodiltårarna och den kluvna tungan i mitt anförande. Jag har ju stått här så många gånger med Lars Hjalmered och debatterat Sveriges sista kolkraftverk, som Lars Hjalmered var rosenrasande över att vi stängde. Det var en helt annan ton då. Samtidigt driver hans parti på för 7 miljarder kronor i skattelättnader för fossila vägtransporter. Moderaterna är alltså inte så besjälade som det framstår när det gäller att få bort det fossila. Politiken pekar i en annan riktning.

Anf. 102 RICKARD NORDIN (C) replik:

Herr talman! Debatten i dag, som mest handlar om kärnkraft versus förnybart, är lite trött. Det känns som om politikutvecklingen har gått ned i någon typ av energisparläge. Jag tycker därför att vi ska få upp värmen och prata om just kraftvärme.

I gårdagens klimatdebatt, där Lorentz Tovatt och jag debatterade, ville Lorentz Tovatt se en minskad användning av skogsbränsle i kraftvärmen för att nyttja det på annat håll. Då blir min fråga till Lorentz Tovatt: Vad tänker sig Miljöpartiet att det här ska ersättas med? Eller vill man minska kraftvärmens produktion som sådan?

Anf. 103 LORENTZ TOVATT (MP) replik:

Herr talman! Tack, Rickard Nordin – det är precis den här typen av debatt som vi borde ha mer av i svensk politik! Det var faktiskt en av de sakerna som jag lyfte som viktiga om vi skulle utveckla energiöverenskommelsen, alltså att alla partier borde sätta sig ned och titta på just kraftvärmens roll.

Jag tror att vi borde ta fram en nationell strategi för kraftvärme, värmeproduktion och värmelager generellt. Jag ser inte framför mig att vi skulle kunna bli av med en majoritet av bränslena i ett kort perspektiv. Däremot ser jag att vi borde titta bredare på andra energikällor, till exempel vätgasens roll och om man kan få in den i kraftvärmeproduktionen. Det skulle också kunna vara solvärme. Naturskyddsföreningen pekar ut den som en viktig teknik som framöver kan effektivisera bort en del av de befintliga bränslena.

Jag är alltså optimistisk och nyfiken på framtidens kraftvärme.

Anf. 104 RICKARD NORDIN (C) replik:

Herr talman! Nu låter det lite annorlunda mot hur det lät i går. I går skulle vi ju lösa produktionen av trähus genom att minska användningen av blöjor och kraftvärme.

Det här går inte riktigt ihop, och när Miljöpartiet också lyfter solvärme som ersättning för kraftvärme missar man att kraftvärmens står för en väldigt väsentlig del av elproduktionen i städer. Det tror jag inte att man löser med enbart vätgas och lagring. Lagringen löser ju saker bara över tid. Du kommer inte att kunna producera mer el i kraftvärmens genom att ha mer lager.

Min fråga kvarstår alltså, och vi kanske kan vinkla den så här: Hur tror Miljöpartiet och Lorentz Tovatt att kraftvärmens potential kommer att utveckla sig framöver? Kommer vi att ha mer eller mindre kraftvärme med Miljöpartiets politik, och vad kommer den att drivas av?

Anf. 105 LORENTZ TOVATT (MP) replik:

Herr talman! Jag tror att kraftvärmens verkligen har en central roll, inte minst i form av de systemnyttor som den levererar i urbana områden och i områden där vi har ett relativt problem med kraftbalans. Jag tror inte heller att politikens syfte ska vara att minska den totala produktionen, som svar på den frågan.

Först och främst ska jag säga att vätgas kan användas för både kraft- och värmeproduktion. Där har vi alltså en nytta utifrån effektsituationen. Solvärme har en potential just i att man lagra varmt vatten, och som additionell källa kan det bidra positivt även till kraftbalansen i systemet.

Det här är jätteintressanta frågor, och det är precis därför jag säger att vi borde ha en nationell strategi där man tittar på det här och lägger ut en plan för kraftvärmens framåt.

Anf. 106 CAMILLA BRODIN (KD) replik:

Herr talman! Det går kanske att bygga ett helt förnybart elsystem, men det blir ganska dyrt. Nyligen framfördes idén att man i Skåne skulle satsa på att bli självförsörjande på el med hjälp av vindkraft och batterilager, något som jag har hört ledamoten vurma för vid ett flertal tillfällen. En snabb överslagsberäkning visade att ett batterilager med dagens bästa teknik skulle klara av att enbart försörja Skåne under ett dygn, och det skulle kosta 89 miljarder kronor. Lägg därtill kostnaden för elen att ladda batterierna med. Exemplet visar hur galet det blir att inte ha helhetskostnaden som utgångspunkt.

Alternativet till kopiösa mängder batterier är att göra södra Sverige beroende av fossileldad importel, något som till viss del sker i dag. Detta görs i flera scenarier, men även Miljöpartiet måste väl hålla med om att det knappast kan anses vara ett 100 procent förnybart system.

Anf. 107 LORENTZ TOVATT (MP) replik:

Herr talman! Sverige är mycket mindre beroende av fossil kraftproduktion nu än när Camilla Brodin satt vid makten. Så enkelt är det. Det är bara fakta.

Sedan var det frågan om kostnader. Säga vad man vill om teknikneutralitet och liknande, men man måste kunna följa marknaden och se vad som händer. Vi har tio år bakom oss där kostnaderna för solkraft har drop-

pat med 90 procent. Kostnaderna för vindkraft har droppat med 60 procent under samma tidshorisont. Den enda kraftkällan i världen som blir dyrare är kärnkraften.

Man ska vara tydlig med att exakt den resa som solen och vinden har gått igenom för att bli de två billigaste energikällorna i världen är nu batterier och vätgas inne i. Norsk vätgasproduktion bedöms bli billigare än fossil vätgasproduktion inom loppet av två år. Det råder inget tvivel om vart marknaden är på väg. Det måste man ha med sig.

Anf. 108 CAMILLA BRODIN (KD) replik:

Herr talman! Jag noterar att ledamoten återigen drar in kärnkraften fastän jag inte ens nämnde ordet kärnkraft i mitt anförande.

Det låter som att ledamoten Lorentz Tovatt ändå föreslår att man ska komma överens om att ändra energimålet till 100 procent fossilfritt i stället för förnybart. Är det något som ledamoten kan ge ett klartecken för eftersom det låter så i vissa delar av debatten?

Anf. 109 LORENTZ TOVATT (MP) replik:

Herr talman! I min värld går man in i överenskommelser av tre skäl. Det första och viktiga är politiken. Det andra är långsiktigheten. Det tredje är att man går in i avtal för att de ska hållas över tid. Man lämnar inte ett avtal efter två år, som Kristdemokraterna och Moderaterna gjorde.

Den svenska energiöverenskommelsen har lagt grunden för investeringar om 100 miljarder i svensk elproduktion. Det är exceptionellt och fantastiskt. Det är en av de högsta utbyggnadstakterna per capita i världen.

Jag vill inte riva upp en sådan överenskommelse med rötterna bara något år efter att det har slutits. Tvärtom! Det finns fortfarande utmaningar att ta tag i, och jag sätter mig gärna ned och tittar på till exempel kraftvärmeslag, men de breda penseldragen måste ligga kvar för att skapa långsiktighet och dessutom vara den billigaste vägen framåt.

Anf. 110 JOAR FORSSELL (L) replik:

Herr talman! Det är glädjande att Lorentz, precis som vi, är så glad över att Sverige blir mindre beroende av fossil energi. Det är positivt. Där håller vi med varandra.

Men sanningen är den att det sydsvenska kraftsystemet slutar fungera om Danmark, Tyskland eller Polen stänger ned sina fossila kraftverk. Om kraftverken slutar att leverera fossil energi till Sverige kraschar det sydsvenska kraftsystemet.

Hur ska Miljöpartiets politik hålla spänningen stabil och ha förmåga att starta systemet igen efter ett större avbrott? Hur ska man med Miljöpartiets politik ha sådana förmågor i systemet utan att vara beroende av dansk, tysk eller polsk fossil kraft?

Anf. 111 LORENTZ TOVATT (MP) replik:

Herr talman! Först och främst är Sverige inte beroende av den typen av kraftproduktion. Sverige exporterar 30 gånger mer till Polen än vad vi importerar. Det mesta vi importerar kommer från Norge. Det trodde jag att alla var medvetna om. Sedan kan det finnas enskilda timmar.

Låt mig ge ett exempel. Säg att ett land med planekonomi skulle planera produktionen av en konsumentvara. Sedan skickar centralmakten ut folk som ska kontrollera vad som behövs i samhället. De skickas då ut under Black Friday, och då anses det finnas behov av jättemycket produktion. Så kan vi inte tänka i en marknadsekonomi, utan vi måste fokusera på att kapa topparna. Det finns en mängd teknik som kan göra det, till exempel flexibilitet, energieffektivisering, lokal kraftproduktion och så vidare. Jag kommer tillbaka till dessa frågor.

Anf. 112 JOAR FORSSELL (L) replik:

Herr talman! Spänningsstabiliteten i södra Sverige är så kass att Svenska kraftnät inte ens rapporterar in avvikelser till samarbetsorganisationen Acer.

Den planerbara energin, vattenkraften, som vi har fått, och får, från Norge kommer att bli alltmer konkurrensutsatt när Norge ökar sin förmåga att överföra energi till andra länder.

Även om vi på årsbasis exporterar energi från Sverige till andra länder bygger det system som Miljöpartiet är så stolt över på att det finns planerbar energi i form av energi från fossilkraftverk från Danmark, Tyskland och Polen. Det gäller även norsk energi, som vi i framtiden vet kommer att vara en mer knapp resurs.

Herr talman! Det är uppenbart att Miljöpartiet inte har några stabila svar på hur vi ska se till att garantera spänningsstabilitet och att systemet kan startas igen efter ett stort avbrott.

Anf. 113 LORENTZ TOVATT (MP) replik:

Herr talman! Svenska kraftnät har varit segt med att göra investeringar i elnätet, men det har också varit segt med ny teknik i systemet. Svenska kraftnät hade kunnat förutspå till exempel sommarens haverier och gjort de investeringar som krävs för att ha smart teknik installerad i södra Sverige. Om man hade varit lite mer på hugget hade det varit fullt möjligt. I stället fick man upphandla jättedyr kärnkraft.

Det första är att syntetisk svängmassa för vinden redan är installerad. Det andra är att många länder har börjat installera batterier i systemet, till exempel Tyskland. Det tredje är lokal kraftproduktion. Jag sätter mig gärna och pratar mer om exempelvis kraftvärmens roll. Hur kan solkraft byggas ut kombinerat med batterier? Det fjärde är spänningsstabilisatorer. Det är precis det som Svenska kraftnät borde ha installerat i nätet.

Det finns mycket som kan göras, och Joar Forssell behöver inte vara orolig.

Anf. 114 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Herr talman! Jag kan konstatera att vi är oöverens om delar av verklighetsbeskrivningen och vi är överens om många av åtgärderna. Om vi jämför det här politikområdet med flera andra politikområden vågar jag hävda att skillnaderna i vad vi faktiskt vill göra är förhållandevis små.

Vinsterna med att komma överens om politiken är förhållandevis stora. De investeringar som görs i dag kommer att vara avgörande för var Sverige står om 30 eller 40 år. Få andra politikområden har så långsiktiga spelregler.

Då bör det vara politikens uppgift att skapa motsvarande långsiktighet och trygghet som ska utgöra ett underlag för dem som ska fatta investeringsbesluten. Jag hoppas att den här debatten kan vara startskottet så att vi kan komma tillbaka till den tryggheten för Sverige.

Den särskilda debatten var härmed avslutad.

Prot. 2020/21:89
5 mars

-----
*Särskild debatt om
Sveriges elförsörjning*

§ 2 Justering av protokoll

Protokollet för den 12 februari justerades.

§ 3 Avsägelser

Talmannen meddelade
att *Christian Carlsson* (KD) avsåg sig uppdraget som suppleant i utbildningsutskottet och
att *Ida Gabrielsson* (V) avsåg sig uppdraget som suppleant i riksdagens råd för Riksrevisionen.

Kammaren biföll dessa avsägelser.

§ 4 Anmälan om kompletteringsval

Talmannen meddelade
att Kristdemokraternas partigrupp anmält *Christian Carlsson* som ledamot i utbildningsutskottet samt
att Miljöpartiets partigrupp anmält *Annika Hirvonen* som ledamot i krigsdelegationen och i utrikesnämnden.

Talmannen förklarade valda till

ledamot i utbildningsutskottet
Christian Carlsson (KD)

ledamot i krigsdelegationen
Annika Hirvonen (MP)

ledamot i utrikesnämnden
Annika Hirvonen (MP)

§ 5 Anmälan om ersättare

Talmannen anmälde att *Hannah Bergstedt* (S) skulle tjänstgöra som ersättare för *Emilia Töyrä* (S) under tiden för hennes ledighet den 15 mars–27 augusti.

§ 6 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2020/21:477

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:477 Munskydd mot covid-19
av Markus Wiechel (SD)

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 11 mars 2021.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 4 mars 2021

Socialdepartementet

Lena Hallengren (S)

Enligt uppdrag

Marianne Jenryd

Expeditionschef

Interpellation 2020/21:491

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:491 Munskydd mot smittspridning
av Björn Söder (SD)

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 11 mars 2021.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 4 mars 2021

Socialdepartementet

Lena Hallengren (S)

Enligt uppdrag

Marianne Jenryd

Expeditionschef

Interpellation 2020/21:526

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:526 Mängdrabatt vid flerfaldig brottslighet
av Adam Marttinen (SD)

Interpellationen kommer inte hinna besvaras inom tidsfristen.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och andra sedan tidigare inbokade arrangemang.

Interpellationen kommer att besvaras den 26 mars 2021.

Stockholm den 4 mars 2021

Justitiedepartementet

Morgan Johansson (S)

Enligt uppdrag

Jenny Kvarnholt

Expeditionschef

§ 7 Anmälan om faktapromemorior

Prot. 2020/21:89

5 mars

Talmannen anmälde att följande faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott:
2020/21:FPM79 Europas plan mot cancer *COM(2021) 44* till socialutskottet
2020/21:FPM80 Förordning om regionalräkenskaper för jordbruket *COM(2021) 54* till miljö- och jordbruksutskottet

§ 8 Ärende för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:
EU-dokument
COM(2021) 96 till justitieukskottet
Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 28 april*.

§ 9 Svar på interpellation 2020/21:402 om brottslighet kopplad till personlig assistans

Svar på interpellationer

Anf. 115 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S):

Herr talman! Hans Eklind har frågat mig vilka initiativ regeringen ämnar ta för att komma åt brottslighet kopplad till assistansersättning. Han har också frågat om regeringen är beredd att justera upp lönegolvet för en fri arbetskraftsinvandring till svensk snittlön och införa en näringsprövning för de arbeten där månadslönen understiger densamma.

Att motverka felaktiga utbetalningar och bidragsbrott inom välfärdsystemen är nödvändigt för att upprätthålla förtroendet för välfärdsstaten. Det är ett ständigt pågående arbete både för regeringen och för ansvariga myndigheter.

Regeringen har vidtagit en rad åtgärder för att motverka fusk och felaktiga utbetalningar. Bland annat har såväl bidragsbrottslagen som lagen om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen skärpts. Försäkringskassan bedriver också ett systematiskt kontrollarbete, såväl för att förebygga felaktiga utbetalningar som för att i efterhand upptäcka sådana utbetalningar. Regeringen har även fastslagit ett mål för att minska de felaktiga utbetalningarna från välfärdssystemen och tillför berörda myndigheter medel för att intensifiera arbetet med att motverka felaktiga utbetalningar.

Regeringen ser väldigt allvarligt på uppgifter om att systemet för arbetskraftsinvandring utnyttjas.

De senaste åren har flera rapporter presenterats som beskriver hur regelverken för personlig assistans och arbetstillstånd systematiskt utnyttjas av organiserad brottslighet. Regeringen har mot den bakgrunden gett en särskild utredare i uppdrag att överväga olika åtgärder för att motverka missbruk av systemet för arbetskraftsinvandring och utnyttjande av arbetskraftsinvandrare.

Utredaren ska kartlägga i vilken utsträckning regelverket för arbetskraftsinvandring används för organiserat missbruk och vid behov föreslå åtgärder. Utredaren ska bland annat undersöka de så kallade cirkeltillstånden. Det handlar om organiserat missbruk av företag som tar hit arbetstagare med familjemedlemmar som är i behov av personlig assistans. Utredaren ska även lämna förslag om skärpta straff för arbetsgivare som utnyttjar systemet för arbetskraftsinvandring och skadestånd till arbetstagare.

För en månad sedan överlämnade utredaren ett delbetänkande som bland annat innehåller förslag om utökade kontroller av arbetskraftsinvandrades villkor. För vissa arbetsgivare föreslås också en straffsanktionerad anmälningsskyldighet när anställningsvillkoren försämras.

Utredaren lämnar också ett förslag om försörjningskrav för arbetskraftsinvandrare som vill ta hit sina familjemedlemmar. Det innebär att den som kommer till Sverige för att arbeta och tar med sig sin familj måste tjäna tillräckligt mycket för att kunna försörja såväl sig själv som sina familjemedlemmar. Det gör stor skillnad för inkomstkravet om en arbetstagare vill ta med sig sin familj.

Förslagen är nu ute på remiss, och ytterligare åtgärder för att motverka missbruk av systemet kommer att presenteras i slutbetänkandet som ska överlämnas senast den 1 november.

Anf. 116 HANS EKLIND (KD):

Herr talman! Den här interpellationen skrev jag utifrån de många rapporterna om den minst sagt avskyvärda brottsligheten som är kopplad till den personliga assistansen. Det har ju framkommit att den organiserade brottsligheten årligen tillskansar sig väldigt stora belopp på svenska skattebetalares bekostnad.

Gör vi inget blir den personliga assistansen ökad som den organiserade brottslighetens finansiär och möjliggörare. Detta skulle vara djupt olyckligt, inte minst därför att jag anser att assistansersättningen för många utgör en förutsättning för att kunna leva sitt liv på samma sätt som människor som inte har en funktionsnedsättning. Att värna om assistansen är därför att ta itu med denna brottslighet.

Det är inga små belopp som vi pratar om. Försäkringskassan, som under många år försökt komma åt oegentligheterna och delvis lyckats, återkrävde 144 miljoner kronor 2019. Förra året var ett rekordår – då återkrävdes 460 miljoner kronor som felaktigt utbetalats. Det här är ju en varningsklocka i sig.

Samtidigt finns det, vilket är än mer chockerande, uppskattningar på att upp mot 10 procent eller mer av alla utgifter på assistansområdet är felaktiga och även går till kriminella upplägg. Det skulle innebära att den årliga felaktiga utbetalningen ligger på runt 3 miljarder kronor, det vill säga sju gånger så mycket som rekordåret 2020.

En förklaring till det här är den så kallade brukarimporten, som är ett utnyttjande av dagens liberala regelverk för arbetskraftsinvandring.

För den som inte är bekant med hur den fungerar: Ett assistansbolag i Sverige ger sig iväg för att hitta en familj i tredjeland med ett funktionsnedsatt barn. Familjen lockas till Sverige genom att assistansbolaget anställer en av föräldrarna. Väl på plats i Sverige ansöker denna förälder om att återförenas med sin familj. Det är i dagsläget möjligt att göra detta utan några som helst försörjningskrav. Det funktionsnedsatta barnet blir sedan

underlag för assistansersättning hos Försäkringskassan. Givet att denna ansökan beviljas kan sedan föräldern arbeta som anhörigassistent hos assistansbolaget åt sitt eget barn.

För den familj som ges den här möjligheten är det givetvis svårt att tacka nej, men det är assistansbolaget som tjänar pengar. Vi har också fått rapporter om flera fall där det här har utvecklats till en mardröm för enskilda familjer eftersom de inte har fått denna möjlighet och pengarna rinner ned i de kriminellas fickor.

Det här är så djupt cyniskt att det är svårt att hitta passande ord när man ska beskriva hur man känner inför det. Myndigheter har döpt det till exploatering och människohandel.

I ministerns svar på min interpellation framgår det att man jobbar på nya regler, och det är jättebra. Men får de verkligen betydelse för att komma åt detta, vilket jag tror att vi båda eftersträvar?

Ministern säger inget om ett lönegolv eller en näringsprövning i det arbete som bedrivs. Det är åtgärder som inte bara skulle påverka detta på marginalen utan faktiskt sätta stopp för det. Är ministern med på att vi genomför en sådan förändring? Det finns nämligen parlamentariskt stöd för ett lönegolv och en näringsprövning.

Anf. 117 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Herr talman! Till att börja med välkomnar jag att Kristdemokraterna nu har vaknat till i den här frågan.

Bakgrunden är ju den att det här är resultatet av de ändrade regelverk som Kristdemokraterna och den övriga alliansregeringen drev igenom för tio år sedan. Det här är en rak följd av de ultraliberala regler som ni drev igenom. Det var alliansregeringens stora reform: världens mest generösa regler för arbetskraftsinvandring.

Det finns ingen arbetsmarknadsprövning. Det vill ni tydligen ha nu. Ni har ändrat er på den punkten, men det tog ni bort för tio år sedan.

Det finns ingen riktig lönetröskel. Många länder har mycket högre lönetrösklar. Vår effektiva lönetröskel ligger i praktiken på 13 000 kronor. Det är mycket lågt i förhållande till de flesta andra länder, men det finns ingen lönetröskel över det.

Det finns heller inget försörjningskrav för anhöriga. Också där sticker Sverige ut från övriga länder. Och det finns nästan ingen kontroll.

Detta dessutom, när vi talar om personlig assistans, på en nästan rakt igenom privatiserad marknad. Jag tror att det är 77 procent av den personliga assistansen som utförs av privata företag. Hade vi i stället haft kommunala företag som skött detta hade riskerna för fusk och fiffel naturligtvis varit mycket mindre. Men nu har vi privata företag med vinstintressen som ser till att använda sig av dessa ultraliberala regler, som Kristdemokraterna och övriga alliansregeringen drev igenom för tio år sedan.

Det gjordes dessutom helt på arbetsgivarens villkor. Man brydde sig inte ett dugg om löntagarna. Man brydde sig inte ett dugg om kritiken från fackföreningsrörelsen.

Man brydde sig heller inte ett dugg om den kritik som vi socialdemokrater förde fram vid tillfället. Vi pekade på att här finns det stora risker för exploatering, stora risker för fusk och fiffel och stora risker att skattepengar hamnar i fickor där de inte ska hamna.

När vi tillträdde för sex år sedan var det till en situation där den här organisationen och de här reglerna hade fått fullt genomslag. Vi sa att vi måste göra något åt det. Samtidigt fanns det osäkerhet kring vad det fanns majoritet för, så vi försökte arbeta inom ramen för det parlamentariska stöd som då fanns.

Vad gjorde vi? Jo, vi byggde ut arbetsplatsinspektionerna kraftigt. Vi gav nya uppdrag till de myndigheter som jobbar mot arbetslivskriminalitet. Nu har vi en helt annan situation, där polisen och Arbetsmiljöverket och övriga myndigheter i ökad utsträckning kan gå in på arbetsplatser för att kontrollera vilka som jobbar där och under vilka villkor de jobbar.

Vi fördubblade sanktionsavgifterna så att arbetsgivare som använder sig av illegal arbetskraft numera får betala dubbelt så mycket som tidigare i straffavgift.

Vi tog fram en ny lag om människoexploatering som gjorde att om privata företag använder sig av arbetskraftinvandringsreglerna på ett sådant sätt att de exploaterar de anställda, då kan de också dömas för brott.

Allt det där är bra. Det var det vi gjorde under förra mandatperioden. Men vi kunde samtidigt konstatera att det inte räcker. Inte minst den rapport som de tolv myndigheter som jobbar mot organiserad kriminalitet kom med på hösten 2019 visar just detta. När jag fick den i min hand gick jag till medierna och sa: Titta här! Se hur det ser ut! Här måste det till ytterligare reformer.

Då fick vi lite svängningar hos en del partier. En del partier började vakna till och sa: Nu måste vi också vara med och driva fram reformer.

Vi fick då möjlighet att tillsätta den utredning jag pratar om, som för en månad sedan lämnade ett delbetänkande där man föreslår försörjningskrav för de anhöriga, en ökad möjlighet till anmälningsplikt för att se till att de anställda har rätt lön och även ytterligare åtgärder. Till hösten kommer som sagt ett slutbetänkande med ännu fler åtgärder för att motverka fusk och fiffel på denna marknad.

Anf. 118 HANS EKLIND (KD):

Herr talman! Jag noterar att ministern som vanligt är fast i det förgångna, men jag vill påminna om att ministern har suttit vid makten i sex år. För mig handlar denna debatt om samtid och framtid.

Vi kan konstatera att Sverige är det enda land i västvärlden som inte skiljer mellan kvalificerad och okvalificerad arbetskraft. Detta vill vi ändra på. Här i Sverige har en restaurangägare i praktiken möjlighet att sälja uppehållstillstånd genom att erbjuda anställningar, samtidigt som vi har arbetsföra men arbetslösa personer i Sverige som kan ta dessa jobb.

Så sent som i dag publicerade Sveriges Ingenjörer en rapport om arbetskraftsinvandring, där man konstaterar att arbetstillstånd nu blivit en business och att den som i praktiken drabbas negativt av det regelverk vi har i dag är den enskilde arbetsmigranten.

Notera vidare att de som invandrar till Sverige för att jobba, inte minst inom assistansen, kommer från länder som Irak, Iran och Syrien. Det är alltså samma länder som dominerat när det gäller asylsökande till Sverige. Det är svårt att värja sig mot tanken att detta är ett sätt att runda det svenska asylsystemet, något som också Migrationsverket larmat om vid ett flertal tillfällen. Det är oacceptabelt och, tänker jag, skäl nog att åtgärda detta, även om jag reagerat kraftigast på missbruket inom assistansen.

Det känns som att vi kanske måste nämna elefanten här inne i kammaren. Jag tänker givetvis på regeringspartnern till socialdemokratien, Miljöpartiet, men också på januariöverenskommelsen med Liberalerna och Centerpartiet. Där har ju ni socialdemokrater lovat att värna dagens system.

Så när statsrådet, både i medierna och här i dag, ger uttryck för sin vilja att förändra reglerna kring arbetskraftsinvandringen i stil med det som vi kristdemokrater förordar har Miljöpartiet varenda gång gått ut och sagt att ministern ska förhålla sig till skrivningarna i januariöverenskommelsen. Det blir med andra ord lite svårt att ta ministerns ord på allvar. Det går inte att skylla på den parlamentariska situationen, för det finns ett stöd för de förslag som jag vet att också ministern gärna skulle vilja se.

Vi har från Kristdemokraternas sida lagt fram ett förslag om ett löne-golv runt den svenska snittlönen för en fri arbetskraftsinvandring, tillsammans med en näringsprövning för de arbeten där månadslönen understiger densamma men det råder brist på arbetskraft i Sverige. Detta förslag har fått stöd av Sverigedemokraterna, men också Vänsterpartiet har uttalat sig positivt. Nu senast har till och med Moderaterna ändrat sig och också formulerat ett förslag om ett löne-golv. Det finns alltså nu en bred parlamentarisk möjlighet, om viljan finns.

Frågan är då vad som är viktigast. Är det att få till ett nytt regelverk som skulle göra det möjligt att stoppa missbruket inom exempelvis assistansen och därmed faktiskt infria de löften som man gav väljarna när man för land och rike kring under valrörelsen? Eller förhandlar man bort även den här delen till Miljöpartiet så att de fortsatt får diktera villkoren för att Socialdemokraterna ska få sitta kvar vid makten?

Anf. 119 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Herr talman! Ibland blir dessa debatter faktiskt lite parodiska. Det var ju alliansregeringen och Kristdemokraterna som införde de regler som det nu fuskas med. Nu skäller Hans Eklind på mig för att jag inte ändrar dem igen tillräckligt fort, trots att det var vi socialdemokrater som en gång sa att detta kommer att leda till just fusk, fiffel och arbetskraftsexploatering.

Tänk om Kristdemokraterna hade lyssnat på oss då! Tänk om man hade lyssnat på LO och övriga fackföreningsrörelsen och på de kritiker som fanns då! Då hade vi aldrig hamnat i den situation vi i dag är i.

Men det var också tack vare den rapport som hösten 2019 kom från de tolv myndigheter som jobbar mot organiserad kriminalitet som vi fick den politiska press på de gamla allianspartierna som vi nu har, så att de nu har svängt. Vissa har svängt helt och hållet, 180 grader, och andra har justerat sina positioner i mindre utsträckning så att vi i dag har en annan parlamentarisk situation än vi hade för bara några år sedan. Det tycker jag är bra.

Nu ansluter sig fler och fler partier till den socialdemokratiska linjen som den sett ut från allra första början. Detta ger mig ett större utrymme att verkligen, på djupet, kunna reformera dessa regler.

Det var som sagt Kristdemokraterna som var med och införde reglerna, och nu står Hans Eklind och skyller på Miljöpartiet och säger att det egentligen är deras fel alltihop. Nej, den logiken funkar inte.

Nu tar vi det här sak för sak för regelverk för regelverk och reformerar systemet. Som jag sa har jag precis fått ett första delbetänkande från utredningen, där vi föreslår införande av ett försörjningskrav för de anhöriga

som kommer hit. Bara detta innebär att den effektiva lönetröskeln justeras upp. I dag ligger den på ungefär 13 000 kronor. Om försörjningskrav införs för anhöriga behövs en inkomst på uppemot 30 000 för att kunna ta hit en familj med två barn. Bara detta innebär en klar förbättring och kommer också att ha betydelse för fusket med personlig assistans. Det underlättas ju när man inte har försörjningskrav för de anhöriga. Detta kommer att betyda mycket.

Vår plan är att kunna lägga fram dessa förslag för riksdagen under hösten så att vi kan få ett ikraftträdande den 1 januari. Det är den ena delen, alltså försörjningskrav för de anhöriga.

Den andra delen handlar om att utöka kontrollerna av vilka regler, villkor och löner man i själva verket har. Vi har en situation där detta system har lett till att folk kan jobba för 30 kronor i timmen och bo i en källare, eller i värsta fall sova två tre meter från den spis de jobbar vid på dagarna. Det är så det ser ut. Det blir så när man släpper regelverket helt fritt och allt bara ska ske på arbetsgivarens villkor.

Vi vill införa ökade kontrollmöjligheter. Om villkoren förhandlas ned efter det att man har kommit till Sverige måste detta anmälas till Migrationsverket. Om det inte görs och det sedan i efterhand kommer fram att människor har fått jobba på villkor som är sämre än vad som en gång utlovades blir det straffbart för arbetsgivaren i fråga. Så ser det förslaget ut.

Utredaren har också i uppdrag att titta specifikt på det vi kallar cirkelregelverket, det vill säga att man tar hit människor som själva har ett funktionshinder och så att säga får utgöra sin egen marknad. Utredaren gör just nu en kartläggning av detta, och resultatet kommer som sagt till hösten. Jag ser fram emot att kunna gå fram med ytterligare förslag baserat på den utredningen och det betänkandet när det kommer under hösten.

Anf. 120 HANS EKLIND (KD):

Herr talman! Ministern säger: Tänk om ni lyssnat då – alltså för tio år sedan. Mitt svar: Tänk om ni gör något här och nu!

Det är så otroligt uppenbart att detta inte kan få fortgå och att regelverket för arbetskraftsinvandring måste förändras om man ska komma åt fusk, brottslighet och utnyttjande. Jag hör ju att min egentliga motståndare nog inte alls är ministern utan hans samarbetspartier Miljöpartiet, Liberalerna och, inte minst, Centerpartiet, som vill ha kvar mycket av det vi har i dag.

Här i denna kammare frågade jag för några veckor sedan statsminister Stefan Löfven om hans syn på att det nu går att få ett parlamentariskt stöd för ett regelverk för arbetskraftsinvandring som sätter stopp för invandring av arbetskraft till yrken där det inte råder brist på egen arbetskraft. Kristdemokraterna lade, som sagt, för drygt ett år sedan fram vårt förslag om ett lönegolv tillsammans med, om lönen understiger snittlönen på 35 000 kronor, en näringsprövning som visar att det rör sig om ett arbete inom ett bristyrke.

Statsministern hade nog inte lyssnat tillräckligt noga på vårt förslag, för han slog reflexmässigt ifrån sig och svarade att han kan tänka sig ett lönegolv, alla möjliga varianter, men att han vill ha en prövning. Det är precis det som också vi kristdemokrater föreslår.

Vi måste göra någonting nu, för assistansersättningen är så viktig. Den är en förutsättning för många med funktionsnedsättning att leva sitt liv på samma sätt som personer utan funktionsnedsättning.

Lägg ett tilläggsdirektiv omedelbart om att utreda just detta med ett lönegolv och en näringsprövning! Svårare än så är det inte. Det krävde vi kristdemokrater för ett år sedan, men då röstade ju Socialdemokraterna nej till detta.

Utifrån den parlamentariska situationen måste Socialdemokraterna nu välja vad som är viktigast: Är det att infria löftena, givet den parlamentariska möjligheten, eller är det att sitta kvar vid makten med hjälp av Miljöpartiet och via januariöverenskommelsen?

Anf. 121 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Herr talman! Det kanske är så att om man vill ha någonting sagt ska man fråga en kristdemokrat och om man vill ha någonting gjort ska man fråga en socialdemokrat. Kristdemokraterna kan ha en politik i opposition och en helt annan politik i regeringsställning, och det är precis det som vi har sett just nu.

Politiken i regeringsställning var total liberalism och de mest generösa reglerna i hela världen. Det var det som ni drev igenom då. Men i politiken i opposition har ni vänt 180 grader och har en helt annan position. Det kan man också se att de andra partierna har gjort, förstås under trycket från verkligheten eftersom det har visat sig att de här reglerna har varit så förfelade. Då ska vi reformera dem och gör det med ett steg i taget.

Jag har fått ett delbetänkande som handlar om till exempel försörjningskrav för anhöriga och om bättre kontroll av vilka villkor man arbetar under. Sedan har utredaren också ett öppet mandat att titta på cirkeltillstånden men också på vilka övriga åtgärder man behöver vidta för att minska fusk och fifflet. Vi får se vad utredaren kommer fram till i den delen i november. Men jag kan försäkra Hans Eklind om att jag ser det som en av den här mandatperiodens viktigaste arbetsuppgifter att reformera arbetskraftsinvandringsreglerna, så att skattebetalarnas pengar används på det sätt som de ska användas och så att vi kan förebygga den människoexploatering och det utnyttjande som i dag tyvärr i alltför stor utsträckning sker på många av våra arbetsplatser.

Jag kan lova Hans Eklind att det här är en av de viktigaste arbetsuppgifterna framöver.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 10 Svar på interpellation 2020/21:409 om licensiering av advokater

Anf. 122 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Herr talman! Mikael Strandman har frågat mig om regeringen har övervägt att överlåta licensieringen av advokater till en statlig myndighet och om inte vad som är anledningen till detta.

Advokater har en central roll i vårt rättssystem. Genom sin skyddade titel har advokater ett särskilt förtroende men också ett särskilt ansvar. Den som anlitar en advokat ska kunna känna sig trygg med att få juridisk rådgivning av hög kvalitet och att advokaten följer det etiska regelverk som gäller. Det är naturligtvis oacceptabelt att en advokat bryter mot gällande regler. För sådana fall ska det finnas kännbara påföljder.

I rättegångsbalken finns tydliga regler om vem som får bli advokat och vilka disciplinära åtgärder som kan vidtas mot advokater som inte lever upp till sina skyldigheter. Där framgår också att advokater är skyldiga att följa god advokatsed. Genom en lagändring 2018 utvidgades reglerna om uteslutning av advokater. Då infördes en möjlighet att utesluta en advokat ur Advokatsamfundet om han eller hon har gjort sig skyldig till brott utanför advokatverksamheten. Under förra året avgjorde Advokatsamfundets disciplinnämnd över 200 ärenden, varav 159 ledde till disciplinär påföljd. I tre av dessa fall beslutades om uteslutning.

Advokatsamfundets självständiga tillsynsroll ger uttryck för den oberoende ställning som advokater har och ska ha i ett demokratiskt samhälle. Parallellt har Justitiekanslern insyn i disciplinverksamheten och möjlighet att ingripa om det behövs. Genom systemet tillförsäkras advokaterna sitt oberoende samtidigt som samhällets behov av insyn och granskning tillgodoses. Detta är en god och sedan länge väl fungerande ordning. När frågan om ökat statligt inflytande över advokattillsynen senast utreddes blev slutsatsen att ett sådant alternativ inte skulle medföra några påtagliga fördelar och att det dessutom skulle kunna hota advokatkårens självständiga ställning.

Jag vet att Advokatsamfundet arbetar aktivt med etikfrågorna, bland annat genom utbildningsinsatser och en proaktiv tillsynsverksamhet. Nyligen tillsatte Advokatsamfundet en arbetsgrupp för att se över straffavgifterna i disciplinärenden. Representanter för Sveriges Domstolar, Åklagarmyndigheten och advokatkåren har också nyligen tagit fram gemensamma handlingsregler för professionella aktörer i rättssalen som ska ge vägledning för advokater, domare och åklagare som agerar i domstol.

De anklagelser som på senare tid har förts fram mot vissa enskilda advokater är allvarliga. Uppgifterna är för närvarande föremål för advokatsamfundets respektive Högsta domstolens granskning. Jag har fullt förtroende för dessa instanser och kommer att följa utvecklingen i de här frågorna noga.

Anf. 123 MIKAEL STRANDMAN (SD):

Herr talman! Tack, ministern, för ditt svar!

Herr talman! Hösten 2019 blossade en debatt upp i medierna om försvarsadvokater som kommit att företräda kriminella klaner och kriminella gäng. Debatten initierades av att en senioråklagare i dagspress skrev en artikel om denna oroande utveckling.

Åklagaren skrev i sin artikel att stämningen i rättssalen hade varit ganska obehaglig, för advokaterna hade en ganska tuff jargong. De var provokativa och kom även med personangrepp på vittnen och poliser. I slutänden var det en fråga om säkerheten i rättssalen, för advokaterna hade tagit till sig lite gangsterattribut och försökte få medhåll av de åtalades kompisar på läktaren. Det misstänktes även att försvarsadvokaterna läckte förundersökningar. De bröt mot yppandeförbud och misstänktes

även vara någon form av kommunikationskanal för de åtalade till deras omgivning, så att de kunde påverka förundersökningarna genom att undanröja bevis, påverka vittnen och skaffa falska alibin för de häktade med restriktioner.

Den här artikeln fick ganska snabbt en replik från Advokatsamfundet, som menade att detta var svepande anklagelser utan saklig grund, att det var generaliserande och i stort sett en förolämpning mot advokatkåren. Men den seniora åklagaren fick sedan medhåll av ytterligare ett fyrtiotal andra åklagare. Även poliser och en del advokater från samfundet höll med om att det här är en oroande utveckling.

Tyvärr, får man väl säga, har verkligheten kommit ikapp. Vi har ju i medierna kunnat följa det ena fallet efter det andra där den bild som åklagarna gav har bekräftats.

När det är så pass många åklagare – 40 åklagare är en ganska stor del av Sveriges åklagarkår – och även poliser och advokater som bekräftar det här tycker jag att Advokatsamfundet kunde ha en lite mer ödmjuk inställning och diskutera det här problemet, som faktiskt tycks vara verkligt. Men när ärendena har tagits upp i Advokatsamfundets disciplinnämnd har det fattats väldigt kontroversiella beslut. Bland annat har en försvarsadvokat vid inte mindre än 27 tillfällen företrätt en kriminell klan i Göteborg. Trots att advokatsamfundets disciplinnämnd konstaterade att han vid ett flertal tillfällen hade gjort allvarliga överträdelser och brutit mot den häktades restriktioner förlorade han inte sin advokattitel, utan han kom undan med ett mindre bötesbelopp som egentligen är kaffepengar med tanke på hur mycket han drar in.

Min fråga till justitieministern är: Måste det inte till någon form av uppstyrning, även om de får granska sig själva, för att få det här att fungera?

Anf. 124 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Herr talman! Detta är en i grunden ganska viktig principiell fråga eftersom den handlar om statens förhållande till advokatkåren. Min inställning är att advokatkåren ska ha en självständig och oberoende ställning i förhållande till staten. En advokat har i grunden *en* lojalitet, och det är den till sin klient. Det är viktigt att markera. Samtidigt ska de givetvis följa de etiska regelverk som finns och givetvis också god advokatsed.

Min poäng är att det måste finnas ett respektavstånd mellan stat och advokatkår. Det är viktigt, och som företrädare för regeringen tänker jag hålla på detta respektavstånd.

Sverigedemokraterna har en annan inställning och talar om att förstatliga advokatkåren. Detta vill jag starkt avråda från. Sådant ser man ofta i auktoritära stater där advokaterna är en del av statsapparaten. I den riktningen vill jag absolut inte gå.

Tillsyn och kontroll måste förstås fungera, vilket jag tycker att det i huvudsak gör. Vi har drygt 6 000 advokater i Sverige, och de allra flesta gör ett mycket bra jobb, ofta under svåra förutsättningar. Men i en sådan stor grupp finns det givetvis individer som gör fel och som kan vara direkt olämpliga för det uppdrag de har. Då ska man kunna vidta disciplinära åtgärder och i allvarliga fall även kunna utesluta dem ur samfundet – och

precis som jag sa i mitt interpellationssvar görs också det. Förra året var det 159 disciplinpåföljder varav 3 uteslutningar.

I den disciplinnämnd som finns inom Advokatsamfundet finns också allmänhetens företrädare, och dessa tre ledamöter utses av regeringen. Det finns alltså en insyn också i den kontrollen.

Jag tänker inte gå in på några enskilda ärenden och avråder även Mikael Strandman från det. Jag tycker inte att man ska göra det utan ha respekt för de processer som finns i enskilda ärenden.

Efter den diskussion som har varit har Advokatsamfundet inlett en process för att se över påföljderna. De högsta straffavgifterna har inte höjts sedan 1997, och man tittar bland annat på den frågan. Denna process ska vara färdig under våren, och resultatet kan bli ett underlag för regeringen om lagändringar behöver göras.

I grunden tycker jag att systemet fungerar bra, men det är bra att Advokatsamfundet har inlett denna process som ett svar på den kritik som har förekommit.

Anf. 125 MIKAEL STRANDMAN (SD):

Herr talman! Jag håller inte riktigt med. Det har uppdragats många fall, men sedan den här debatten blossade upp för ett och ett halvt år sedan har ingen av de så kallade gangsteradvokaterna förlorat sin advokattitel.

Jag ser ett problem med att en organisation granskar sig själv. Ett oberoende har inget egenvärde om det i slutändan blir, lite tillspetsat, en grupp ryggdunkande kollegor utan moralisk kompass som granskar sig själva. Det är alltid problem när en grupp ska granska sig själv. Det är därför man alltid låter utomstående genomföra till exempel revisioner.

Även om man inte skulle lägga det under en statlig myndighet skulle man kunna göra någon form av upplägg, ungefär som med JO. Då finns det en oberoende instans som externt granskar detta. Det går inte att komma ifrån att det finns ett egenintresse.

Om man väljer att fortsätta låta dem granska sig själva finns det sådant man kan göra för att styra upp det hela. Man skulle i rättegångsbalken kunna stadga mot när en advokat bryter mot den häktades restriktioner och enrumsprivilegiet inte helgas. Enrumsprivilegiet innebär att advokaten och den häktade kan samtala i enrum och enskilt utan att någon får avlyssna. Men en förutsättning för att det ska fungera är att advokaten inte blir en budbärare för den häktade till dennes omgivning för att på så sätt påverka vittnen, skaffa falska alibin eller ge andra medåtalade information så att det kan fejka en samstämmighet och komma undan. Ett brott mot enrumsprivilegiets helgd borde per automatik leda till uteslutning.

Ett problem är att när det upptäcks att en advokat bryter mot detta finns ingen möjlighet att tillfälligt stänga av advokaten. Någon interimistisk avstängning finns inte. Det är lite konstigt, för i alla andra yrken har man det. Om en läkare som opererar en hjärtpatient är full som en alika får den läkaren inte operera en annan hjärtpatient veckan därpå. Och en pilot som flyger jätteberusad över Atlanten får inte flyga nästa vecka. Både läkaren och piloten bli avstängda tills det gjorts en rättslig prövning.

Detta borde kanske även gälla advokater. Eftersom det av någon anledning är väldigt långa handläggningstider i Advokatsamfundets disciplinnämnd kan de advokater som visar sig vara olämpliga ha massor av andra

mål och kan under tiden fortsätta att begå överträdelser mot restriktionerna och förse de häktade och deras kompanjoner med information.

På det sättet kan en förundersökning skjutas i sank genom att till exempel bevis undanröjs. Förutom att förundersökning kostar mycket pengar kan detta i slutänden leda till att den som har begått ett allvarligt brott, exempelvis ett mord, blir frikänd.

Man skulle alltså kunna verka för en möjlighet till interimistisk avstängning.

Anf. 126 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Herr talman! Mikael Strandman säger att advokaterna granskar sig själva. Det är inte helt sant. Justitiekanslern har en roll och kan gripa in. Dessutom har allmänheten tre företrädare i disciplinnämnden och har därmed insyn i arbetet med de enskilda ärendena.

Advokatsamfundet ser nu över påföljderna, och resultatet av det kommer under våren. Jag är förstås beredd att genomföra de lagändringar som kan behöva göras för att ytterligare strama upp systemet. Jag är dock inte beredd att gå över till ett förstatligat advokatsystem.

Jag tror att det är Sverigedemokraternas auktoritära reflexer som spökar här. De förstår nog inte riktigt hur viktigt det är att ha en oberoende och självständig advokatkår som man kan lita på och vet står fri från staten. Det är en av grundbultarna i en fungerande rättsstat.

Inom systemet måste det dock alltid finnas ordentliga regelverk som gör att de som är olämpliga för detta yrke skiljs från yrket. Vi har ett sådant system. Mikael Strandman pratar om grova övertramp, som fusk med bevis och brott mot restriktioner, och de är grund för uteslutning. Förra året uteslöts det som sagt tre advokater. Även året dessförinnan uteslöts advokater. Detta händer alltså lite då och så.

Jag tycker att man ska vara försiktig med denna balans. Ett respektavstånd måste gälla mellan stat och advokatkår. Jag tänker inte ta kliv i den riktningen som Sverigedemokraterna vill, det vill säga i praktiken förstatliga advokat kåren. Jag menar att det måste finnas en bra balans, men jag är förstås beredd att strama upp regelverket med underlag av Advokatsamfundets nu pågående arbete.

Anf. 127 MIKAEL STRANDMAN (SD):

Herr talman! I vårt grannland Norge granskar den statliga myndigheten Tillsynsrådet advokater i Norge, så det behöver inte vara en auktoritär stat. Man kan även göra ha en liknande ordning som JO, som ju står rätt fritt från staten och är ganska oberoende.

Ministern nämner att tre advokater uteslöts förra året. I genomsnitt utesluts ungefär en advokat per år, och Sverige har över 6 000 advokater. Det alltså en väldigt liten andel.

Jag tror att om vi nu väljer att låta Advokatsamfundet fortsätta att granska sig själva är det absolut nödvändigt att vi styr upp detta i rättegångsbalken så att de som bryter mot restriktionerna kan stängas av tillfälligtvis. Naturligtvis ska de få en rättvis prövning i disciplinnämnden, men de ska inte kunna verka under den tiden. Sedan ska de bli av med sin legitimation om de begår grova övergrepp.

Enrumsprivilegiet bygger på ett ömsesidigt förtroende, att man helgar det och inte blir någon form av budbärare åt häktade med restriktioner så att de kan skjuta förundersökningar i sank. Sedan tycker jag att det är viktigt att titta på den etisk-moraliska delen. När advokater uppträder så pass olämpligt att de deltar som statister i en gangsterrapvideo som är inspelad i en rättegångssal och där gangsterrappare rappar om att pissa på det svenska rättssystemet och om hur många brott de har begått tycker jag att man måste titta även på den biten. Om man uppträder olämpligt och oetiskt ska man bli avstängd. Även detta måste styras upp.

Anf. 128 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Herr talman! Det låter återigen på Mikael Strandman som att staten inte har någon roll alls i dessa ärenden, men det har den ju, via Justitiekanslern. Justitiekanslern har en tillsynsroll och får del av alla beslut som Advokatsamfundets disciplinnämnd fattar och har också möjlighet att överklaga besluten till Högsta domstolen. Ett av ärendena är faktiskt överklagat och ligger nu hos Högsta domstolen, så den delen fungerar på så sätt att staten har en roll när det gäller att övervaka att systemet fungerar.

Jag skulle vilja säga att det inte finns någon avgörande skillnad i förhållande till andra länder. Det vanligaste i olika länder är att det finns ett avstånd mellan stat och advokatkår, just för att man inte ska blanda samman sina roller och för att man ska kunna lita på att en advokats främsta plikt är i förhållande till sin klient och inte till någon annan.

Jag ser fram emot vad processen i Advokatsamfundet kan leda fram till. Den ska vara färdig under våren. Om lagändringar och förändringar och uppstramningar av regelverket behöver göras kommer vi naturligtvis att leverera dem till riksdagen. Men jag är inte beredd att gå in i en situation där vi gör ett systemskifte och förstatligar advokatkåren. Då, menar jag, skulle man träda över de viktiga principiella gränser som man måste ha i en rättsstat.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 11 Svar på interpellation 2020/21:415 om åtgärder för att stärka det svenska medborgarskapet

Anf. 129 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Herr talman! Tobias Andersson har frågat mig om jag ämnar vidta några åtgärder för att stärka statusen för svenskt medborgarskap och skapa incitament för utlänningar i Sverige att verka för att erhålla svenskt medborgarskap.

Utredningen om språk- och samhällskunskapskrav för medborgarskap och andra frågor om medborgarskap (Ju 2019:08) lämnade den 13 januari i år förslag om krav på kunskaper i svenska och grundläggande samhällskunskaper för svenskt medborgarskap och hur dessa kan genomföras i praktiken.

Syftet med utredningens förslag är att stärka medborgarskapets status och främja ett inkluderande samhälle. Kunskaper i svenska och samhällskunskap är en nyckel till arbete och till att komma in i det svenska samhället. Förslagen avser att öka personers möjligheter att bli aktiva samhällsmedborgare, utöva sina rättigheter och förstå sina skyldigheter. Betänkandet har nyligen skickats på remiss. Att införa språk- och samhällskunskapskrav för svenskt medborgarskap är en del av januariavtalet, och regeringen är angelägen att införa det.

Det svenska medborgarskapet är mycket eftertraktat. Medborgarskapet innebär en ovillkorlig rätt att resa in i och vistas i Sverige samt ger rösträtt och valbarhet till riksdagen. Med medborgarskapet öppnas dörren till yrken som polis, domare och militär. Ytterst få pass ger möjlighet att besöka lika många länder utan krav på visering som det svenska. Incitamenten för att ansöka om svenskt medborgarskap är således många och starka. De förslag som nu förbereds syftar till att främja ett inkluderande samhälle och bidra till en bättre balans mellan rättigheter och skyldigheter för den som vill bli svensk medborgare.

Anf. 130 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Herr talman! Under en längre tid har värdet av att inneha ett svenskt medborgarskap när man bor i Sverige sjunkit.

I de flesta andra stater är medborgarskap något centralt och värdefullt. Processen för att erhålla det är ofta lång och kravfylld, och dagen det erhålls är en i grunden omvälvande dag för den som erhåller det. Individens tilldelas i de fallen rent juridiskt ett medborgarskap i en ny stat men upplever även att man samtidigt uppgår i en ny nation. Den huvudsakliga lojaliteten flyttas från ursprungslandet till mottagarlandet, och individen får därför uteslutande incitament att agera konstruktivt i sitt nya hemland.

I Sverige däremot tycks medborgarskap mer eller mindre delas ut i flingpaket, och vi urskiljer oss i världen genom att privilegier i landet återkommande tilldelas dem som inte har i landet att göra i stället för dem som är medborgare i vår stat. Denna ordning har Sverigedemokraterna genomgående kritiserat och motarbetat eftersom den har bidragit till den segregation och splittring vi ser i Sverige. Om vi någonsin ska lyckas assimilera dem som kommit hit måste vi höja statusen för det svenska medborgarskapet och säkerställa att det inte delas ut till vem som helst.

Herr talman! Mot denna bakgrund har jag ställt två frågor till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson, dels om ministern avser att vidta några åtgärder för att stärka statusen för svenskt medborgarskap, dels om ministern avser att vidta några åtgärder för att skapa incitament för utlänningar i Sverige att verka för att erhålla svenskt medborgarskap.

Jag upplever att Morgan Johansson i sitt svar endast besvarar den första frågan, herr talman, detta då Morgan Johansson uteslutande nämner utredningen om språk- och samhällskunskap för medborgarskap och andra frågor om medborgarskap.

Jag vill betona att jag är glad över att införandet av språk- och samhällskunskapskrav för att erhålla svenskt medborgarskap är en del av januariavtalet, och det är positivt att den utredning som Morgan Johansson nämner kom med ett delbetänkande på 458 sidor nu i januari. Beroende på hur regeringen väljer att gå vidare med utredningens betänkande finns det

en möjlighet att vi höjer kraven för att erhålla svenskt medborgarskap, även om delbetänkandet ställer för låga krav och lämnar en del att önska.

Med detta sagt tål det att kritiseras att vi ännu inte har ett språkrav på plats. Frågan lyftes upp redan för 20 år sedan men stötte då på patrull från bland andra Socialdemokraterna. Vidare har Socialdemokraterna nu styrt i snart sju år utan att få det på plats, och när man nu äntligen har tagit tag i frågan föreslås ändringen träda i kraft först den 1 januari 2025.

Herr talman! Den cyniske skulle mena att det inte är en slump att förslagen inte blir verklighet denna mandatperiod eftersom det ger Socialdemokraterna gott om tid att ändra sig på nytt.

Givet detta vill jag fråga Morgan Johansson: Finns det någonting som regeringen hittills faktiskt har genomfört som syftar till att stärka statusen för svenskt medborgarskap?

Anf. 131 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Herr talman! Till att börja med kan jag konstatera att Tobias Anderssons ingång i denna diskussion är totalt fel och bygger på helt felaktiga premisser. Han tycks mena att det inte finns några incitament för människor att vilja bli svenska medborgare därför att det inte spelar någon roll om man är svensk medborgare eller inte. Hur kan det då komma sig att vi har rekordmånga som ansöker om svenskt medborgarskap? Det är så det är. Vi har haft rekordmånga som ansökt både 2017, 2018, 2019 och 2020 – människor som vill bli svenska medborgare. Om det inte spelar någon roll om man är svensk medborgare eller inte och det inte finns några skillnader, varför vill då människor bli svenska medborgare?

Jag har två svar på den frågan. Det ena är det svenska passet som är ett av de starkaste passen som man som medborgare kan ha i hela världen. Det ger tillgång och tillträde till flest länder i hela världen. Varför är det på det sättet? Jo, därför att svenskar och Sverige i allmänhet har ett väldigt gott rykte i övriga världen. Det är ett rykte som har byggts upp under många år, inte minst under socialdemokratiskt styre och socialdemokratisk utrikespolitik, säkerhetspolitik och välfärdspolitik. Det svenska passets styrka är ett bevis på att Sverige är ett land som väldigt många, långt utanför våra gränser, faktiskt beundrar och ser upp till. Det är jag mycket stolt över. Därför vill människor bli medborgare i Sverige. Det är för att de vill vara en del av den gemenskap som vi har i vårt land.

Sedan gäller det också andra saker, till exempel rösträtt, valbarhet till riksdagen och möjlighet till yrken som kräver att man är svensk medborgare.

Men påståendet som Tobias Andersson lägger till grund för sin interpellation – att det inte spelar någon roll om man är svensk medborgare – är faktiskt helt fel. Det är fler än någonsin som vill bli svenska medborgare. Och vi behandlar alla dessa ansökningar.

Sedan är frågan vilka gränser som ska gälla och vilka krav som ska ställas. Vi arbetar, som sagt, med ett förslag. Det är helt fel när Tobias Andersson säger att man bara delar ut svenska medborgarskap som man delar ut saker och ting i ett flingpaket. Varje medborgarskapsansökan föregås av en noggrann prövning, bland annat en vandelsprövning av om man har levt ett hederligt liv. Sedan finns det också gränser för hur lång

tid man behöver ha varit i Sverige för att kunna söka medborgarskap. Det som Tobias Andersson säger är alltså helt fel.

Därutöver kan man diskutera vilka ytterligare krav som ska ställas. Det är precis den diskussionen som har förts. I förhandlingarna om januariavtalet kom vi överens om att införa ett språkrav och krav på grundläggande kunskaper om hur det svenska samhället fungerar.

Jag fick utredningens betänkande för några månader sedan. Vi jobbar nu med dessa lagförslag, och det kommer vi att fortsätta med.

Tobias Andersson behöver inte sväva i tvivelsmål kring om vi ska genomföra detta eller inte, utan detta har vi föresatt oss att göra.

Varför är detta viktigt? För att man ska kunna klara sig och fungera som medborgare i Sverige tror jag att man bör ha grundläggande kunskaper i det språk som de allra flesta av oss talar, det vill säga svenska. Därför bör man kunna sätta en sådan gräns. Det är likadant när det gäller samhällskunskapskrav. Jag tycker att det är ganska rimliga krav som väldigt många andra länder ställer. Då är jag beredd att göra det också för svensk del.

Anf. 132 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Herr talman! Det är naturligtvis fullt rimligt att ställa krav på språkkunskaper på personer som kommer till Sverige innan de erhåller det svenska medborgarskapet. Därför är det ytterst bekymmersamt att så ännu inte är fallet. Trots att den regering som Morgan Johansson själv ingår i har haft möjlighet att implementera detta under flera år har ingenting skett än.

Förslaget från den utredning som Morgan Johansson lyfter fram kommer inte att kunna bli verklighet förrän den 1 januari 2025. Om jag hade varit Morgan Johansson hade jag därför varit försiktig med att vara alldeles för stolt, sett till vilka åtgärder som man faktiskt har vidtagit på detta område.

Herr talman! Med detta sagt är det alldeles uppenbart att regeringen hittills gjort för lite för att stärka statusen för det svenska medborgarskapet, även om jag återigen vill betona att det är positivt med den utredning som nu kommit. Men även om utredningens förslag skulle bli verklighet kommer de att dröja. Och även om de skulle bli verklighet i framtiden är det för lite.

Vi behöver vidta fler åtgärder för att stärka statusen för det svenska medborgarskapet än vad som ryms i utredningen. Bland annat måste vi se över vilka delar av välfärdsnätet som man faktiskt ska ha rätt att få tillgång till som utlänning i Sverige. Naturligtvis måste alla som vistas här ha rätt till akutsjukvård, men inte nödvändigtvis mycket mer än så. Varför? Jo, för att det onekligen stärker statusen för det svenska medborgarskapet om det är förknippat med rättigheter som inte världens alla folk erhåller ändå om de råkar befinna sig här.

Dessutom, för att gå vidare till den andra frågan som jag ställde i interpellationen, stärker det incitamenten för utlänningar i Sverige att verka för att erhålla svenskt medborgarskap.

I dag kan utlänningar som har kommit till Sverige rent rationellt resonera att de får vissa fördelar om de väljer att leva här illegalt i stället för att genomgå en korrekt asylprocess och på sikt erhålla ett svenskt medborgarskap.

Herr talman! Det som jag åsyftar med detta är att Socialdemokraterna med flera satt i system att premiera illegala utlänningar framför svenskar. Detta har skett på olika nivåer, både på kommunal nivå och genom beslut här i riksdagen.

Exempelvis erhåller illegala invandrare gratis tandvård samtidigt som svenska pensionärer avstår tandvård för att de inte har råd.

I socialdemokratiskt styrda Malmö betalar man ut ekonomiskt bistånd till illegala. Och nyligen uppgavs först att illegala skulle vara en av de grupper som skulle få förtur i vaccinationskön.

Herr talman! Vi pratar om individer som har valt att avvika från den reguljära asylprocessen och personer som har fått avslag på sin asylansökan men valt att gå under jorden i stället för att lämna landet. Genom att leva i ett skuggsamhälle frångår de inte bara svenska lagar och regler, utan de utgör också ett hot. Det är någonting som Sverige tyvärr har fått lära sig den hårda vägen, även om Socialdemokraterna ännu inte har lärt sig den läxan.

Ett medborgarskap ska vara knutet till såväl rättigheter som skyldigheter. Men i dag är det nog många svenskar som frågar sig om inte illegala invandrare i vissa aspekter erhåller fler rättigheter än vi, samtidigt som vi är ensamma om skyldigheterna.

Jag vill därför fråga Morgan Johansson om han avser att verka för att frånta illegala invandrare deras privilegier och skapa incitament för att utlänningar i Sverige ska verka för att erhålla svenskt medborgarskap.

Anf. 133 Justitie- och migrationsminister MORGAN

JOHANSSON (S):

Herr talman! Det som skiljer oss åt tror jag är att jag är stolt över Sverige, medan Tobias Andersson mest verkar skämmas över Sverige. Det är genomgående i Sverigedemokraternas retorik i nästan alla frågor.

Efter ett inlägg är Tobias Andersson tillbaka igen på det tema som han hela tiden brukar ta upp och ägna sig åt, nämligen paradgrenen att hetsa mot invandrare och ställa grupper mot varandra. Allt detta bygger ofta på lögn, förvrängningar av fakta, fördomar och illa underbyggda påståenden.

Jag ska börja med de papperslösa. I interpellationen påstås det att papperslösa är en särskilt prioriterad grupp för att få vaccin. Nej, det är de inte. De fanns med som ett exempel på en utsatt grupp i det som Folkhälsomyndigheten gick ut med i början. Men det togs bort efter bara några timmar. De är alltså inte en särskilt prioriterad grupp för att få vaccin.

Nej, papperslösa har inte heller tillgång till hälso- och sjukvård rakt upp och ned gratis. De har tillgång till vård som inte kan anstå, som det heter, det vill säga vårdinsatser för att man inte ska dö eller för att man inte ska få väldigt allvarliga men.

Då är frågan: Är det rimligt att papperslösa har rätt till vård som inte kan anstå, så att de inte ska dö eller få allvarliga men för livet? Är det rimligt eller orimligt?

Jag tycker faktiskt att det är rimligt. Det kallas för medmänsklighet. Tobias Andersson borde kanske bekanta sig med begreppet medmänsklighet.

Diskussionen om medborgarskap utgår också från – det hör man om man lyssnar mellan raderna på det som Tobias Andersson säger – Sverigedemokraternas syn på svenskhet som är exkluderande. Den kommer kanske tydligast till uttryck i Björn Söders uttalande om att judar och samer inte kan vara svenskar. Det baseras på Sverigedemokraternas sätt att se på just svenskhet. Vem är svensk, och vem är inte svensk?

För mig är det så att den som är svensk medborgare är också svensk på lika villkor som alla vi andra. Det spelar ingen roll vilken hårfärg man har, vilken hudfärg man har, vilken religion man har, vilka högtider man firar; man är svensk på lika villkor som alla andra. Man kan då fortfarande tillhöra en minoritet men ändå vara svensk. Man kan alltså vara både jude och svensk. Man kan vara muslim och svensk. Man kan faktiskt vara skåning och svensk också. Det inkluderande medborgarskapet och den inkluderande svenskheten är det som jag står för, medan Sverigedemokraterna står för någonting helt annat, nämligen det exkluderande och det som ska vara förbehållet bara vissa. För några år sedan hade ni ju ett resonemang i ert principprogram om nedärvd essens, Tobias Andersson, det vill säga det som på något sätt präglar vissa grupper och på något sätt går i arv. Samma gammaldags högerextrema blodsmystik som ni då hade i era principprogram går igen i den här debatten.

Återigen: För mig är medborgarskapet och svenskheten inkluderande. Det handlar om att skapa en gemenskap mellan alla oss som bor i det här landet och att den gemenskapen ska vara lika för alla och bygga på lika villkor. Det innebär inte att man inte ställer krav på dem som söker medborgarskap, utan snarare tvärtom – för att vi ska kunna fungera som medborgare på lika villkor bör alla ha grundläggande kunskaper om hur det svenska samhället fungerar och även grundläggande kunskaper i det svenska språket. Den som väl erövat det och är svensk medborgare ska dock ses som precis som alla andra människor. Då gäller det att också leva upp till både rättigheter och skyldigheter, vilket alla i vårt land ska göra.

Anf. 134 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Herr talman! Statsrådet gjorde ganska många ovärdiga påhopp gentemot mig snarare svarade på den fråga jag ställde och som föranledde interpellationen. Vi tar en sak i taget.

Jag är ganska övertygad om att de flesta är överens om att arv och miljö har en växelverkan för att påverka en individs personlighet; det är ingen högerextrem uppfattning. Dessutom sa jag i mitt förra inlägg att illegala absolut ska ha rätt till akut vård, men jag är inte övertygad om att det inkluderar tandvård, vilket är fallet i nuläget.

Därutöver är det så här: Jag är stolt över Sverige, men jag skäms över den regering vi har och över de rubriker Sverige förknippas med världen över relaterat till den utbredda gängkriminaliteten och de grova våldtäkterna. Jag skäms över att vi är ett av de länder som i nuläget har absolut flest våldtäktsanmälningar och så vidare. Jag skäms varje gång regeringens misslyckade politik genererar dåliga rubriker utomlands som en konsekvens av att man misslyckats kapitalt med att etablera trygghet och säkerhet i vårt land. Det skäms jag över, men i grunden är jag stolt att vara en del av vår nation – naturligtvis.

Vidare pratar Morgan Johansson om att jag ställer grupp mot grupp. Det är ju precis vad regeringen gör i nuläget. Det är naturligtvis så att den som är medborgare är medborgare av svenska staten, och det är den grupp vi har det primära ansvaret för som företrädare för Sverige och de svenska medborgarna. Då är illegala i detta fall en annan grupp. Skillnaden oss emellan är att jag anser att gruppen svenska medborgare bör förknippas med de rättigheter de förtjänar därför att de även har skyldigheter gentemot Sverige, medan Morgan Johansson tvärtom anser att det är de som befinner sig här illegalt som ska ha rättigheter framför svenskarna. Det är där vi skiljer oss åt, herr talman.

Anf. 135 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Herr talman! Nej, vi skiljer oss nog åt på betydligt fler punkter.

Precis som jag var inne på i mitt förra inlägg finns det nämligen en skillnad mellan Sverigedemokraterna och övriga partier i synen på vem som kan betraktas som svensk. När Björn Söder säger att den som är jude eller same inte kan vara svensk undrar jag om man i så fall kan vara svensk om man är muslim. Det är den frågan som skiljer ut Sverigedemokraterna från övriga partier – den exkluderande svenskheten. Ni vill inte acceptera att Sverige består av alla de olika etniska, språkliga och religiösa delar som finns i vårt land, Tobias Andersson.

Jag står i stället för en inkluderande svenskhets som säger att de som lever upp till vissa krav – förstås – och får ett svenskt medborgarskap ska vara en del av vår gemenskap. Jag tänker aldrig hemfalla till en retorik där vi pekar ut enskilda grupper på det sätt som Sverigedemokraterna hela tiden gör.

Sedan är frågan hur starkt det svenska medborgarskapet är. Är det något att eftersträva? Som jag sa i mitt första inlägg är det svenska passet någonting som eftersträvas av fler människor än någonsin. Det eftersträvas, respekteras och beundras av människor över hela världen. Det är ju en följd av att vi under årtionden faktiskt har skött vårt land på ett sätt som har fått väldigt många människor att se med stolthet på Sverige. Det är jag stolt över, och därför är jag stolt över Sverige i sin helhet. Jag är stolt över vår plats i världen och över den roll vi spelar i världen.

Jag hör dock aldrig Sverigedemokraterna föra fram sådant i några internationella forum, utan där Sverigedemokraterna är aktiva i internationella medier handlar det tvärtom bara om att smutskasta Sverige. Det, herr talman, känner jag ett stort och starkt obehag inför.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 12 Svar på interpellation 2020/21:439 om stöd till krisande branscher

Anf. 136 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Kjell Jansson har frågat mig vilka stödåtgärder jag och regeringen presenterat under året, vilka effekter dessa haft för besöks- och restaurangnäringen och vilka stödåtgärder jag avser att justera. Vidare har

han frågat vilka ytterligare åtgärder och krisstöd jag och regeringen avser att vidta för att inte riskera ytterligare ökad arbetslöshet och fler konkurser.

Regeringen har sedan pandemin startade överlämnat 16 extra ändringsbudgetar till riksdagen utöver de sedvanliga vår- och höständringsbudgeterna samt budgetpropositionen och den ekonomiska vårpropositionen. Dessa innehåller historiskt stora åtgärder för att minska smittspridningen och för att lindra pandemins effekter för människor, jobb och företag. Sammantaget beräknas åtgärderna kosta över 370 miljarder kronor för 2020 och 2021.

Ett stort antal av dessa åtgärder har varit riktade mot näringslivet, och regeringen har under januari 2021 lämnat ett flertal förslag till riksdagen för att de företag och egenföretagare som fortsatt behöver stöd ska få det. Riksdagen har efter förslag från regeringen beslutat om ett förlängt och förstärkt omställningsstöd, om att förlänga och förstärka stödet till enskilda näringsidkare och om att införa ett nytt stöd riktat till handelsbolag. Därtill kommer det under perioden januari–mars 2021 att finnas ett statligt stöd för hyreskostnader.

Medel har avsatts till ett särskilt stöd vid beslut om stängning av verksamheter, ett nedstängningsstöd. Nedstängningsstödet är utformat på liknande sätt som omställningsstödet men är mer generöst. Vidare har, efter förslag från regeringen, reglerna för stöd vid korttidsarbete ändrats så att arbetsgivare kan få stöd fram till och med den 30 juni 2021, och stödet har förstärkts med en ny nivå för arbetstidsminskning på 80 procent under perioden januari–mars 2021. Nästan 600 000 svenskar har varit korttidspermitterade under krisen, och på så sätt har hundratusentals löntagare undgått risken att bli av med jobbet.

Till detta kan läggas att den tillfälliga nedsättningen av arbetsgivaravgifterna för 19- till 23-åringar tidigarelagts så att den gäller från och med den 1 januari i år. Nya regler som innebär en kraftig utökning av möjligheterna till anstånd med inbetalning av skatt, bland annat på så sätt att anståndstiden kan förlängas och att anstånd kan beviljas för fler redovisningsperioder, har införts. Även kreditgarantiprogrammet för små och medelstora företag har förlängts. Därutöver betalar staten fortsatt företagens sjuklönekostnader utöver normal nivå.

Besöks- och restaurangnäringen är en av de hårdast drabbade branscherna, och därför är det bra att det även är en av de branscher som fått mest stöd.

Sverige befinner sig i en extraordinär situation med stor osäkerhet om pandemins fortsatta utveckling. Regeringen fortsätter arbetet med att löpande analysera behovet av åtgärder och ersättningar och återkommer till riksdagen om det anses nödvändigt.

Anf. 137 KJELL JANSSON (M):

Herr talman! Tack för svaret, finansministern!

Vissa betraktar den privata företagsamheten som en farlig tiger. Andra betraktar den som en ko som är till för att mjölkas. Alltför få inser att den är hästen som drar lasset.

Dessa ord är verkligen aktuella i dag, och de kommer från legenden Winston Churchill.

Mycket har gjorts när det gäller företagsstöd, som finansministern säger, och många beslut är tagna. Problemet är att verkställa dem. Det är där problemet ligger, och det är därför jag har ställt interpellationen. Frågan kvarstår: Varför gör regeringen det så svårt för företagen att få de stöd som de har ansökt om och har rätt till? Många företag har fortfarande inte fått stöd utbetalt trots att ansökan lämnades in våren 2020. Varför denna nonchalans? Varför denna ineffektivitet på myndigheterna?

I ett flertal av EU-länderna betalas stöden ut rätt omgående. Kontroller görs parallellt och i efterhand för att man ska få detta att fungera och för att företagen inte ska gå omkull under tiden.

Herr talman! Varför denna misstänksamhet mot företagen? Allt kontrolleras minutiöst och med kirurgisk precision innan stöden betalas ut.

Företagen är ju kon som mjölkas, finansministern. Flertalet av dessa företag har under decennier betalat många miljarder i skatter och arbetsgivaravgifter. Av de 546 miljoner som har betalats ut i omställningsstöd har Skatteverket krävt tillbaka 32 miljoner på grund av felaktigheter i ansökan. Det motsvarar 6 procent. Det är alltså 94 procent av omställningsstödet som är rätt vid granskning och 6 procent som är fel.

De mindre företagen far illa, och vi ser att flera tvingas gå i konkurs. Många anställda förlorar sina jobb. Många småföretagare och familjeföretagare förlorar sina livsverk som de har jobbat med i generationer. De kan gå tre fyra generationer tillbaka, och företagen går omkull för att de inte får stöd i tid.

En kvinna som jag är bekant med ringde mig för en tid sedan och grät i telefon. Hon sa: Hur ska jag klara mig, Kjell? Jag har två tonårsdöttrar och mitt lilla företag, och jag har min hyra att betala. Jag är förtvivlad, sa hon. Vad gör jag?

Jag hade tyvärr inte alla svar att ge henne. Jag försökte att ge henne råd om vad hon skulle göra.

Herr talman! Den senaste prognosen, som kom i veckan, signalerar att konkurserna i restaurangbranschen har ökat med 48 procent sedan årsskiftet. Hur många företag vill regeringen låta gå i konkurs med anledning av covid-19? Hur många företag vill regeringen ska gå i konkurs?

Hela restaurangbranschen är i förfall. Varför så korta besked om öppettider? Två dagar tidigare var senaste budet att man fick ha öppet till 22. Ett par dagar innan det skulle börja gälla kom besked om att man inte fick ha öppet längre än till 20.00 och att det skulle vara stängt 20.30. Varför så korta besked från dag till annan, och varför så otydliga besked?

Anf. 138 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Kjell Jansson frågade varför regeringen förlängde bestämmelsen att man bara får servera alkohol till klockan 20.00. Det berodde på att vi hade en kraftigt ökad risk för smittspridning; det var orsaken till att regeringen valde att förlänga denna restriktion.

Kjell Jansson säger att han inte har alla svar. Jag kan berätta för Kjell Jansson att han har väldigt många fler svar än han hade haft om personen eller företagaren i fråga hade ringt under finanskrisen. Hur denna regering har hanterat en krissituation skiljer sig väsentligt från hur Moderaterna valde att hantera det hela när de satt i regeringsställning.

Under finanskrisen såg vi en avindustrialisering av Sverige och industriföretag som gick omkull och sedan aldrig kom tillbaka. Det är mot denna bakgrund som regeringen har valt att agera helt annorlunda under den här krisen. Vi har inte bara använt oss av de skatteanstånd som ju fanns under finanskrisen, utan vi har därutöver kommit med en lång rad stöd, till exempel korttidspermittering, just för att företag snabbt ska kunna krympa sina personalkostnader och ändå ha kvar personalen för att sedan snabbt kunna expandera. Detta har hjälpt inte minst många industriföretag men också många restauranger.

Därutöver har vi omställningsstödet, hyresstödet och omsättningsstödet för att direkt stötta företag som har det väldigt knivigt. Inte minst i restaurangbranschen är det många som har det väldigt tufft, och det är bra att detta också är en av de branscher som har fått allra mest stöd.

När det gäller omställningsstödet öppnades det för nya ansökningar den 25 februari. Sedan dess har Skatteverket redan betalat ut 85 miljoner kronor i omställningsstöd. Där är handläggningstiden ungefär en vecka, om det inte är så att man av någon anledning har fastnat i en kontroll och det misstänks att någonting är felaktigt.

När det gäller de nya skatteanstånden är det redan nu över 5 miljarder som är utbetalade. Detta är en välkommen likviditetsinjektion i det svenska näringslivet.

Det är en oerhört tuff situation i näringslivet. Regeringens stöd betalas ut just nu, men Kjell Jansson har betydligt fler svar än han hade haft om företagen hade hört av sig under finanskrisen.

Anf. 139 KJELL JANSSON (M):

Herr talman! Det är intressant att finansministern lyfter upp frågan om finanskrisen eftersom vår dåvarande finansminister Anders Borg – Magdalena Anderssons företrädare – fick stort beröm i hela Europa och EU för att han var skicklig på att hantera finanskrisen. Det märktes knappt här i Sverige att det rådde en finanskris. Det sköttes väldigt professionellt. Jag var själv kommunstyrelseordförande på den tiden, och allting sköttes fantastiskt. Jag tycker att det var föredömligt. Det var också lite mer konsekvent och inte så ryckigt som det är nu; regeringen upplevs som ganska desperat av och till.

Värst drabbade är besöksnäringen och hotellbranschen, som har tappat upp till 90 procent av sin omsättning. Krogbranschen har tappat i snitt 75 procent av omsättningen, finansministern. Men det blir väl bra nu när man ska sitta ensam och äta middag på krogen; då lär det inte bli någon som går dit. Detta är väl det senaste förslaget som kommit.

Andra EU-länder har fått ut stöden snabbt – de har först gjort utbetalningen och sedan gjort kontrollen.

Herr talman! Från Kiruna i norr till Ystad i söder står personalen i krogbranschen varje dag klockan 15 och skramlar med sina kastruller.

De stöd som har betalats ut har i huvudsak drivits fram av Elisabeth Svantesson och Moderaterna i finansutskottet. Jag har hela sammanställningen med mig; finansministern kan få den efter debatten.

Min fråga är fortfarande: Varför vill inte finansministern agera för att stöden ska betalas ut fortare och för att näringslivet ska lida mindre skada av corona?

Herr talman! Livskraftigt företagande är överlägset för ett land som Sverige, som har marknadsekonomi. Det är därför obegripligt att regeringen inte förstår detta bättre. Samtidigt planerar regeringen nya reformer som gör det mindre lönsamt att jobba, till exempel en familjevecka till en beräknad kostnad av 18 miljarder och ett studieår med 80 procent av lönen då man kan hitta på vad som helst och plugga ett år utan en långsiktig strategi.

Anf. 140 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Kjell Jansson menar att finanskrisen knappt märktes i Sverige. Kjell Jansson måste ha levt i en annan verklighet än vanligt folk. Enligt Statistiska centralbyrån är den globala finanskrisen 2008–2009 den händelse som påverkat arbetslösheten mest i Sverige sedan år 2000. Män- niskor blev av med jobbet. Industri lade ned. Företag flyttade ur landet. Människor saknade försörjning. Men Kjell Jansson märkte ingenting.

Kommunerna tappade skatteintäkter. Hemtjänstpersonalen och sjuk- vårdspersonalen fick springa allt snabbare därför att den moderatledda re- geringen inte kompenserade för de fallande skatteintäkterna, till skillnad från den här regeringen, som mer än väl har kompenserat de skatteintäkter som har minskat för kommuner och regioner. Vi hade oerhört pressad verksamhet i kommuner och regioner runt om i landet. Men Kjell Jansson märkte ingenting och tycks fortfarande inte ha märkt någonting. Det säger något om bristande verklighetsförankring. Vi andra märkte att det hände någonting.

Anf. 141 KJELL JANSSON (M):

Herr talman! Det är intressant att finansministern vill prata om finans- krisen och inte om det som interpellationen handlar om, nämligen stöd till företagen.

Som jag nämnde var jag kommunstyrelseordförande på den tiden. Kommunerna klarade ekonomin utan större problem, åtminstone alla kom- muner här i Stockholmsregionen. Visst gick skatteintäkterna ned, men vi hade tagit höjd för det och hade reserver.

Nu har regeringen valt att tippa ut ganska mycket pengar på kommu- nerna, varvid kommunerna förra året gjorde sitt största överskott i histo- rien. Tv frågade SKR:s ekonomichef vad det berodde på – i huvudsak de statliga stöden, blev svaret. Så finansministern och jag har nog inte riktigt samma bild av vad som behöver göras.

Jag märkte självklart också att folk blev av med jobben under finans- krisen. Men ganska fort återhämtade sig företagen. Låt oss återkomma till debatten om företagsskatter och sådant vid tillfälle. Det ska också ske.

Jag såg av en händelse finansministern i Malous program på TV4 en dag. Där framförde finansministern att 3:12-skatten borde höjas och att hon såg fram emot ett samarbete med Vänsterpartiet. Det tyckte jag var intressant. Det var tydligt och bra att veta för oss moderater att det är pla- nen.

Frågan varför finansministern inte agerar för att vi fortare ska få ut stöd till företagen är obesvarad. I stället får företagen gå i konkurs och livsverk förstöras för familjeföretag och dylikt. Det är den politiken som Magda- lena Andersson och regeringen står bakom.

Anf. 142 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Att företag i Sverige har det oerhört tufft och besvärligt just nu, inte minst i branscher som hotell och restaurang, kultur och evenemang, är någonting som vi från regeringens sida jobbar med varje dag. Det är också därför som pengar nu kan betalas ut. Man kan få skatteansånd. Man kan få tre månaders skatteinbetalningar återbetalda på sitt skattekonto för att klara de akuta likviditetsproblemen. Skatteverket betalar nu ut omställningsstöden. Det är ungefär en veckas handläggningstid på de stöden, om det inte flaggas för att det finns något problem med dem.

Det händer alltså saker här och nu, och det är för att rädda företagen och jobben i Sverige.

Det är intressant att Moderaterna är så engagerade i den här frågan nu. Jag kan konstatera att det engagemanget inte fanns på samma sätt under finanskrisen, då man lät en industridöd svepa över landet och industriföretag gick i konkurs som aldrig har kommit tillbaka.

Det är bland annat mot den bakgrunden som vi har valt att gå fram med de här stöden. Vi vill inte att den här krisen ska påverka Sverige på det sätt som finanskrisen gjorde under Moderaternas ledning.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 13 Svar på interpellation 2020/21:427 om det nordiska skatteavtalet och sjömännens beskattning

Anf. 143 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Boriana Åberg har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att skapa rimliga och förutsägbara skatteregler för svenska sjömän anställda på nordiskt flaggade fartyg.

Jag håller med om att frågan om beskattning av ombordanställda enligt det nordiska skatteavtalet är komplex. Huvudregeln för beskattning av ombordanställda på fartyg i internationell trafik finns i artikel 15 i det nordiska skatteavtalet. På främst norsk och dansk begäran finns det särskilda bestämmelser i artikel 21 om beskattning av vissa ombordanställda på fartyg verksamma inom oljeindustrin. Därtill finns, kopplat till det nordiska skatteavtalet, det bilaterala så kallade färjeavtalet mellan Sverige och Danmark rörande beskattning av anställda ombord på färjor i reguljär trafik mellan länderna.

Att sträva efter enkla och tydliga regler är alltid önskvärt. Samtidigt måste man ha i åtanke att tillämpning av ett skatteavtal i vissa fall innebär att en person som är obegränsat skattskyldig i Sverige kan få inkomster helt undantagna från beskattning i Sverige. I dessa fall är det oundvikligt att det ställs krav på att den skattskyldige visar att villkoren för undantag är uppfyllda. Den dom som Boriana Åberg hänvisar till har förtydligat hur den prövningen ska ske.

Med detta sagt kan beskattningen av ombordanställda enligt det nordiska skatteavtalet komma att behöva ges en allsidig belysning nästa gång det nordiska skatteavtalet ska omförhandlas.

Anf. 144 BORIANA ÅBERG (M):

Fru talman! Tack för svaret, ministern!

För några månader sedan blev jag kontaktad av en förtvivlad sjökaptän. Delar av hans besättning var tvungna att till Skatteverket redovisa varje enskild resa de hade gjort med fartyget de är anställda på. Och inte nog med det; de riskerade också att beskattas i både Sverige och Danmark, detta på grund av en ny tolkning beträffande vad som är internationell trafik.

Frågan om beskattning av svenska sjömän som arbetar på fartyg som trafikerar hela Norden är principiellt viktig. Tidigare har huvudregeln i det nordiska skatteavtalet varit gällande: Sjömän anställda på svenska fartyg skattas i Sverige, och sjömän anställda på danska fartyg skattas i Danmark, detta under förutsättning att fartyget bedriver internationell trafik. Eftersom fartyg under olika perioder kan befinna sig i olika länder skapar en sådan tillämpning tydlighet såväl för de enskilda sjömännen som för arbetsgivaren och även för Skatteverket.

Tyvär har ett avgörande i Högsta förvaltningsdomstolen konstaterat att vad som ska ses som en internationell resa i det nordiska skatteavtalet måste bedömas från fall till fall. Det innebär att frågan inte enbart handlar om huruvida ett fartyg bedriver internationell trafik. Avgörande för beskattningen blir i stället hur fartyget rör sig vid varje enskild resa.

Det nya regelverket skapar enorma komplikationer, särskilt när det gäller fartyg registrerade i Danmark som har svensk besättning ombord och som bedriver trafik i Sverige eller i ett annat nordiskt land.

Vi kan ta ett exempel: en svensk sjöman som jobbar på ett fraktfartyg flaggat i Danmark. Fartyget fraktar fem containrar med lax från Nordnorge till Oslo. I det fallet anses den svenske sjömannen skattskyldig i Sverige för denna resa. Men om fartyget därefter fortsätter från Oslo till Göteborg med en ny last betraktas det som en internationell resa, varvid den svenske sjömannen ska beskattas i Danmark.

Detta betyder att den enskilde sjömannen saknar varje form av förutsägbarhet i fråga om vilken inkomst han eller hon kommer att få, hur mycket han eller hon kommer att betala i skatt och i vilket land skatten ska betalas. Detta skapar en helt oacceptabel situation, både för den enskilde sjömannen och för arbetsgivaren.

Jag vill be ministern att föreställa sig hur det skulle se ut om en elektriker som utför jobb i olika kommuner skulle beskattas med olika kommunala skattesatser beroende på var man utför jobbet.

Jag vill vädja till finansministern, som ändå lämnar en liten öppning i slutet av sitt svar, om att se hur man kan lösa problemet innan det är dags att omförhandla det nordiska skatteavtalet. Problemet måste lösas skyndsamt.

Anf. 145 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Det här är inga nya problem. Det är en tung administrativ börda som har funnits under lång tid och i ärlighetens namn inte bara vad gäller sjömän. Det är svårt att undvika en administrativ börda för människor som bor och arbetar i olika, ibland också i flera olika, länder. Det handlar om att två länders skattesystem ska tillämpas men också om hur ett skatteavtal ska tillämpas. Fördelningen av arbetsinkomster bygger i

huvudsak på var arbetet är utfört. Det gör att man behöver redovisa sin vistelse över tid. Det gäller inte bara dem som arbetar till sjöss.

Det nordiska skatteavtalet finns till för att undvika dubbelbeskattning och för att på olika sätt förenkla att bo och arbeta i olika nordiska länder. Men det går inte att säga något annat än att det även med det skatteavtalet är komplicerat för alla arbetstagare att bo i ett land och arbeta i ett annat. Det finns en ökad komplexitet där.

Vad gäller just sjömännen är systemet särskilt komplext. Det beror på att det finns särskilda regler för dem som jobbar ombord på de svensk-danska färjorna men också på de särskilda undantag som Norge och Danmark har krävt vad gäller arbete som har med oljeutvinning att göra.

Därutöver finns den problematik som gäller internationell trafik och som också har klargjorts i en dom. För fartyg som delvis arbetar med ankring och bogsering, som inte anses vara frakt av varor eller människor, ska beskattningen vara annorlunda än för fartyg som arbetar med frakt av varor och människor.

Ja, detta är mycket komplex materia. Det har det varit under lång tid. Det är en av sakerna man behöver titta på när man ser över det nordiska skatteavtalet. Men det är ingenting som kommer att ske snabbt, eftersom det är komplicerad materia. Jag tror inte heller att vi ska ha alltför höga förhoppningar om att det kommer att vara enkelt.

Det blir komplicerat när man jobbar i flera länder och bor i ett annat och när det därutöver finns särskilda regler som dessutom ser olika ut i de olika länderna, vilket gäller för just sjömän.

Anf. 146 BORIANA ÅBERG (M):

Fru talman! Tack, ministern!

Ja, komplicerat är rätt ord. Men faktum är att man innan den domen kom kunde tillämpa det nordiska skatteavtalet som det var avsett. Jag undrar vad det är som hindrar en återgång eller någon annan lösning, som jag ska ta upp i mitt nästa inlägg.

Ministern har helt rätt i att det är en tung börda. Den borde man kunna lyfta för att underlätta för integrationen i Norden. Jag tycker fortfarande att det är alldeles för lång tid att vänta till nästa avtalsförhandling.

På tal om orimlig börda ringde jag i går till Terntank på Donsö, som är vaggan för den svenska sjöfarten, och frågade hur många timmar de har lagt på att specificera resorna för varje sjöman som arbetar för dem. Svaret blev två månader. I två månader har två personer arbetat heltid med att redovisa resrutorna för 69 sjömän, av vilka bara 35 är heltidsanställda. Det har gått åt 700 timmar till helt onödigt administration. Samtidigt reser ministerns kollega Ibrahim Baylan land och rike runt och frågar företag hur man kan underlätta för dem och göra reglerna enklare. Här är ett tips på vad han bör titta på.

När det gäller Skatteverket har de inte den kunskap om sjöfartsbranschens komplexitet som krävs för att kunna fatta rätt beslut. Jag har fått ta del av ett mejl där man ställer frågor om sjöfartens beskattning. Det visar hur lite Skatteverket förstår och hur man försöker stoppa in olika resor i olika fack utan att det är möjligt när det gäller en komplex fartygsresa. Några exempel är: Hur får fartygen sina uppdrag? Har de kontrakt för en resa i taget, eller för längre perioder som omfattar flera resor? Om de har

kontrakt för flera resor i taget, kan då resorna i vissa fall vara internationell trafik, eller omfattar ett kontrakt bara resor av en viss typ? Och så vidare.

Fartygsmarknaden ser olika ut för olika typer av fartyg, men två vanliga sätt att agera på marknaden är att vara på spotmarknaden, det vill säga att rederiet tar de laster som finns tillgängliga och kör dit kunden önskar, samt att operera på timecharter, det vill säga att en lastägare hyr fartyget med besättning för en viss tid. Lastägaren styr då vart fartyget och besättningen ska gå.

Det är med andra ord helt omöjligt för sjömännen att förutse var de ska jobba. Om de plågas med dessa redovisningar för varje resa kommer det att sluta med att de söker sig till andra arbetsgivare eller ännu värre med att de blir arbetslösa. Vi vet ju hur lätt det är att få jobb efter en kris; det är i princip omöjligt.

Jag är säker på att ministern vill att människor som är bosatta i Sverige jobbar i så stor utsträckning som möjligt. Varför då inte hjälpa dessa sjömän?

Anf. 147 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Syftet med skatteavtalen är att undvika så kallad dubbelbeskattning, att man blir beskattad i två stater.

För att underlätta för sjömän har många stater skattenedsättningar. Sverige har också valt att undanta sjömän från beskattning i Sverige, inte till 100 procent men i ganska stor utsträckning. Samtidigt som vi har de reglerna är det viktigt att det inte sker utan kontroll. Syftet är att undvika dubbelbeskattning. Men vi vill inte heller hamna i en situation med okontrollerad dubbel icke-beskattning, alltså att man inte skattar någonstans. Det är en av de saker som är viktiga när vi tittar på de reglerna.

Anledningarna till att det är administrativt krångligt är bland annat att det är flera länder som är involverade men också att det handlar om en skattenedsättning. Det är för att sjömän inte ska betala skatt i Sverige som man har de administrativa bördorna. Vi behöver såklart ha en viss koll på att det finns korrekta grunder för att inte betala skatt i Sverige.

Med det sagt är jag väl medveten om att det här är krångligt. Det var krångligt även före domen. Och det är ökat krångel i verksamheter som har personal som bor och arbetar i olika länder. De kanske dessutom arbetar i ett flertal olika länder.

Det nordiska skatteavtalet är ingenting som regeringen äger själv. Det är något vi äger tillsammans med de andra nordiska länderna. Regeringen i Sverige kan inte själv styra över innehållet i det avtalet.

Anf. 148 BORIANA ÅBERG (M):

Fru talman! Det är mycket riktigt viktigt att undvika dubbelbeskattning. Och självklart ska ingen undantas från att betala skatt.

Men när det gäller sjömanslöner har Danmark nettolöner, det vill säga att inget skatteavdrag görs, medan Sverige tillämpar en modell med sjöinkomst. Det görs alltså ett särskilt skatteavdrag för sjömän. Jag ska uttrycka det på ett annat sätt: En svensk sjöman som är anställd på ett danskt fartyg får en lägre grundlön, eftersom man i Danmark tillämpar nettolöner. När sedan svenska Skatteverket vill beskatta en del av inkomsten anser de att det inte har dragits någon skatt från lönen i Danmark, varvid full be-

skattning sker. Det är en typ av dubbelbeskattning. Det där måste undvikas.

Jag lovade ministern att ta upp ett förslag, och jag ber ministern att ägna sitt sista anförande åt att kommentera det. Det gäller det bilaterala färjeavtalet mellan Sverige och Danmark. Varför applicerar man inte samma avtal även på de sjömän som denna interpellation handlar om? Det är mycket lättare att få till stånd en sådan överenskommelse än att omförhandla hela det nordiska skatteavtalet.

Jag tycker att man snarast möjligt måste få till stånd rimliga och förutsägbara regler. Det är viktigt för integrationen, inte minst i Öresundsregionen som ligger mig närmast eftersom jag representerar Skåne i riksdagen. Den princip som gäller i hela världen, det vill säga att man skattar i det land där fartyget är flaggat, borde gälla även här.

Anf. 149 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Borian Åberg tar upp ett reellt problem, och jag delar helt uppfattningen att detta är administrativt krångligt. Min erfarenhet efter att ha jobbat med internationella skattefrågor under många år är att området är särskilt komplicerat för sjömän i förhållande till det nordiska skatteavtalet och de olika paragrafer som gäller. Men även i övrigt ökar komplexiteten alltid när man jobbar i ett land och bor i ett annat, och det gäller både för skattebetalaren, individen, och inte helt sällan också för arbetsgivaren.

Det är bra att vara realistisk. Vi ska naturligtvis ha ambitionen att det ska vara enkelt att arbeta i ett land och bo i ett annat, men vi måste ändå ha realistiska förväntningar på det.

Det är viktigt att säkerställa att det inte blir en dubbelbeskattning, men det får heller inte bli en dubbel icke-beskattning. En del av den komplexitet som Borian Åberg tar upp har sin bakgrund i att vi vill undvika en dubbel icke-beskattning så att man inte skattar någonstans.

I detta finns en fråga som också är viktig. På samma sätt som att det vore orimligt att de som jobbar ombord på färjorna mellan Helsingborg och Helsingör och har en dansk nettolön skulle få en svensk skatt på det uppstår frågan även i andra fall. Människor som bor i Sverige och använder den svenska välfärden bör naturligtvis vara med och bidra med skatteintäkter till välfärden. Självklart ska allt detta ske på ett sätt som är rimligt i förhållande till de löner man har och den skatt man betalar i andra länder.

Jag vill tacka för en spännande interpellation.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 14 Svar på interpellation 2020/21:430 om Tullverkets befogenheter

Anf. 150 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Borian Åberg har frågat mig om jag avser att initiera lagändringar som ger Tullverket befogenheter att genomföra stickprovskontroller på utgående gods samt om jag avser att vidta andra åtgärder som hindrar de internationella stödligorna att föra gods ur Sverige.

Prot. 2020/21:89

5 mars

Svar på
interpellationer

Det är Polismyndigheten som, tillsammans med Åklagarmyndigheten, har det generella och övergripande ansvaret för brottsbekämpningen. Att bygga ut Polismyndigheten är ett av regeringens viktigaste uppdrag. Därför har vi under mandatperioden kraftigt ökat myndighetens anslag, startat två nya polisutbildningar, initierat en ny, snabbare antagningsprocess till utbildningen och arbetat för att öka attraktiviteten i polisyrket.

De senaste årens ökning av nyexaminerade poliser har varit nödvändig för att ta igen det underskott av poliser som den tidigare borgerliga regeringen skapade när de skar ned på polisutbildningen. Målet är att Sverige ska ha 10 000 fler polisanställda 2024 än vad vi hade vid ingången av 2016. Vi har nu nått ungefär halvvägs, och under de kommande åren kommer flera tusen poliser att anställas runt om i landet. Det kommer att stärka arbetet med att bekämpa stöldligorna.

Att se till att de brottsbekämpande myndigheterna har de verktyg som de behöver är ett annat viktigt uppdrag för regeringen. Därför har vi tillsatt en utredning om effektivare polisiära åtgärder i gränsnära områden. Utredningen ska ta ställning till om det bör göras lagändringar för att effektivisera brottsbekämpningen i sådana områden. Det kan bland annat handla om ändringar när det gäller möjligheten att bedriva kamerabevakning och befogenheten att använda tvångsmedel som kroppsvisitation och genomsökande av fordon i brottsförebyggande syfte. Utredningens förslag ska i första hand avse Polismyndigheten, men i den utsträckning det är motiverat får förslagen även gälla andra myndigheter, till exempel Tullverket. Uppdraget ska redovisas i september i år.

Regeringen har dessutom inrättat ett särskilt sändebud mot organiserad brottslighet för att stötta de svenska brottsbekämpande myndigheterna i internationella kontakter. Det krävs en ständig dialog med ursprungsländer om lagstiftning, regelverk och praxis. Sverige samarbetar också aktivt med andra EU-medlemsstater för att komma åt de internationella brottsnätverken. Vår uppfattning är klar och tydlig: Kampen mot stöldligorna måste prioriteras i EU:s brottsbekämpande arbete.

Regeringen är alltså fortsatt fast besluten att slå tillbaka mot de internationella stöldligorna och har bland annat i regleringsbrevet för 2021 för Tullverket, Polismyndigheten och Kustbevakningen angett att myndigheterna ska redovisa hur den samverkan som etablerats efter det avslutade regeringsuppdraget rörande insatser mot utländska stöldligor har fortsatt att utvecklas.

Förslagen i den promemoria som nyligen remitterades av Finansdepartementet innebär att Tullverket ges vissa befogenheter att ingripa när myndigheten i samband med en tullkontroll misstänker till exempel att stöldgods är på väg att föras ut ur landet. Syftet är att åstadkomma en mer effektiv användning av samhällets samlade resurser. Enligt Tullverkets regleringsbrev för 2021 ska myndigheten dock även i fortsättningen prioritera att stoppa bland annat införsel av vapen, narkotika och sprängmedel. Därtill är, med hänsyn till den fria rörligheten för varor, slumpmässiga tullkontroller vid gräns mot ett annat EU-land inte tillåtet.

Som jag meddelat tidigare bedömer jag att en allmän översyn av den lagstiftning som styr Tullverkets arbete och befogenheter, inklusive samarbetet med andra myndigheter, är motiverad, och förutsättningarna för en sådan översyn bereds därför för närvarande inom Regeringskansliet.

Anf. 151 BORIANA ÅBERG (M):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret!

Det finns en föga smickrande metafor för Sverige som smörgåsbord för kriminella. Den är dessvärre sann. Internationella brottslingor lockas hit för att begå stölder då de vet att risken att bli upptäckt är liten samt att risken att bli dömd och straffad i princip är obefintlig. Om man mot förmodan skulle bli dömd är det straffrabatter, mängdrabatter och komfortabla fängelser som gäller. Detta är något som över huvud taget inte avskräcker en brottsling från, låt säga, Östeuropa.

Dessa kriminella nätverk begår stölder för flera miljarder årligen. Enligt uppgifter från Polismyndigheten står internationella ligor för åtminstone 90 procent av bostadsinbrotten och 50 procent av stölderna av bilar, bildelar, båtmotorer, jordbruksmaskiner, märkesvaror med mera. Dessutom orsakar de stora samhällsekonomiska förluster och mänskligt lidande som vida överstiger värdet på det stulna godset.

Ministern säger i sitt svar att polisen har det övergripande ansvaret för bekämpningen av stöldligorna. Det är onekligen så, men att förhindra utförseln av stöldgodset från landet är minst lika viktigt.

Det faktum att man kan lämna Sverige via någon av hamnarna med en släpvagn lastad med exempelvis stulna båtmotorer utan att riskera att bli stoppad och lagförd lockar brottslingar hit. Därför är Tullverkets roll och befogenheter av fundamental betydelse. Jag hade önskat att ministern, som är den högst ansvariga för Tullverket, läst upp en lång text – precis som ministern gjorde om polisen – om regeringens satsningar på just Tullverket: hur man tänker bygga ut myndigheten, hur mycket Tullverket kommer att få i ökade anslag och hur många nya tulltjänstemän som kommer att anställas. Jag vill också gärna höra om Tullverkets ökade befogenheter att stoppa stöldgods på väg ut ur landet. Det är faktiskt det som denna debatt handlar om.

Ministern passar på att kritisera den borgerliga regeringen och berömma sin egen regering, bland annat för det ökade antalet poliser. Låt oss då syna hur många poliser som jobbar i yttre tjänst! Antalet poliser har faktiskt minskat från 9 226 år 2015 till 9 049 år 2019. Under samma tid har befolkningen ökat från 9,74 miljoner till 10,23 miljoner, vilket bidrar till minskning av polistätheten, som för övrigt är bland de lägsta i hela EU.

Regeringens mål om 10 000 nya poliser till 2024 har av många experter bedömts som orealistiskt, bland annat för att kurserna genomförs med många tomma platser. I början av förra året stod 413 av 1 020 utbildningsplatser tomma. Vid vårterminens start i år stod var tredje plats på polisutbildningarna tom. Sedan krävs det att poliserna har bra löner och bra arbetsvillkor för att stanna kvar i yrket. I dag lämnar många polisen för att jobba inom försäkrings- och säkerhetsbranscherna, så målet om 10 000 nya poliser är dessvärre bara fromma förhoppningar från regeringens sida.

Anf. 152 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Det är bra att få diskutera med en moderat om hur snabbt man bygger ut polisutbildningen och hur många nya poliser som kan anställas. Det var ju något annat som skedde under allianstiden. Vi kommer tillbaka till hur det var i Regeringskansliet 2014. På polisutbildningarna hade det inte alls fyllts på, utan det var ett stort underskott av poliser. Vi har varit tvungna att kraftigt bygga ut polisutbildningen för att kunna

utbilda poliser i takt med att poliser går i pension men också i takt med att befolkningen växer. Det har varit ett väldigt ambitiöst arbete från regeringen. Vi har startat två nya polishögskolor, och det utexamineras nu poliser som kan börja i yrket.

Jag delar helt Borianas Åbergs uppfattning att det är viktigt att polisycket är attraktivt vad gäller arbetsvillkor och arbetsmiljö. Här kan jag notera att de mycket kraftiga tillskott till Polismyndigheten som har skett under den här regeringens tid har lett till att det har anställts fler poliser men också till löneökning för poliserna, vilket naturligtvis är viktigt för attraktiviteten i yrket.

Det är viktigt att vi pratar om poliserna, för det är ju polisens arbetsuppgift att jaga de internationella stöldligorna. Regeringen har också uppmanat Polismyndigheten att arbeta mer med detta genom det uppdrag som man har fått tillsammans med andra myndigheter att samverka för att stoppa stöldligorna.

Jag delar helt Borianas Åbergs åsikter – de stöder som sker av båtmotorer, jordbruksmaskiner och annat skapar väldig oro, frustration och ekonomiska kostnader för de individer som drabbas och för Sverige som samhälle. Jag delar helt Borianas Åbergs ambition att se till att våra myndigheter gör mer på det här området. Det är därför vi bygger ut polisen. Det är därför vi har gett det särskilda uppdraget om ytterligare samverkan och bett om att ta vidare och utveckla denna samverkan. Det är också därför vi har en utredning som ska titta ytterligare på vilka åtgärder som regeringen kan vidta för att underlätta polisens arbete mot stöldligorna.

Jag hör en del riksdagsledamöter som för fram åsikten att det här problemet skulle lösas genom att polisen och tullen på något sätt bytte arbetsuppgifter med varandra och genom att tullen gjorde mer av det som är polisens arbetsuppgifter. Men då är jag rädd att man tar lite väl lättvindigt på problemet. Det kommer inte att lösas genom att man byter arbetsuppgifter med varandra.

Anf. 153 BORIANA ÅBERG (M):

Fru talman! Jag tycker inte att det passar sig att skylla på den föregående regeringen. Det har gått sju år sedan Magdalena Andersson blev finansminister. Man kan säga att preskriptionstiden för föregångarens fel har gått ut. Därför föreslår jag att vi återgår till debatten om hur gods som redan blivit stulet utan att polisen kunnat förhindra det ska hindras att lämna landet.

I sitt svar nämnde ministern promemorian med namnet *Ändringar i smugglingslagen – Tullverket ges en utökad möjlighet att ingripa mot brott*, som remitterades i höstas. Det är bra att förslaget slutligen kom fram, två år efter riksdagens tillkännagivande. Det som inte är bra är att remissinstanserna bedömer att förslaget inte är tillräckligt.

I dag kan en tulltjänsteman som påträffar stöldgods inte stoppa detta från att föras ut ur landet. Man måste kontakta polisen, som oftast inte har tid att komma eftersom det någon annanstans pågår skjutningar eller sprängningar som måste prioriteras. Stöldligorna vet detta, så de kommer till hamnarna tätt före färjornas avgångar, då de vet att tulltjänstemännen inte kan hålla kvar vare sig dem eller stöldgodset.

Med det nya förslaget får Tullverket befogenheter att hålla kvar misstänkta personer och misstänkt stöldgods, men bara om upptäckten sker under ordinarie tullkontroll. Som bekant görs ordinarie tullkontroller i princip bara vid införsel av gods. Av 25 000 tullkontroller vid gränsen 2019 avsåg bara 350 utförelse. Därför måste det ske en ändring av förslaget.

Fru talman! Så här skriver Kustbevakningen i sitt remissvar: "Om Tullverket t.ex. ingriper mot ett rattfylleri enligt TKBR" – lagen om Tullverkets och Kustbevakningens befogenheter att ingripa mot rattfylleribrott – "så kommer Tullverket att sakna befogenheter att ingripa om den kontrollerade bilen ... visar sig vara stulen eller medför ... stöldgods."

Fru talman! Om en tulltjänsteman stoppar en misstänkt rattfyllerist och ser att hon eller han färdas i en stulen bil fullproppad med stöldgods kan tulltjänstemannen inte ingripa. Så kan vi inte ha det. Tullverket skriver i sitt remissvar följande om förslaget: "Förslaget innebär inte heller någon ändring av myndighetens uppdrag och föranleder därför inte i sig Tullverket att utöka sina utförelsekontroller."

Så är vi då tillbaka på ruta noll. Det finns stöldgods som lämnar landet, men Tullverket kan inte utföra kontroller. Det har både Tullverket och Kustbevakningen genomskådat, liksom en massa andra remissinstanser som representerar bland annat Bil Sweden, Svensk Handel och olika jordbruksorganisationer. Alla är oroliga över denna pågående brottslighet och önskar att ministern och regeringen ska stoppa den.

Anf. 154 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Regeringen brinner av iver att stoppa de internationella stöldligorna. Det är därför som vi bygger ut polisen och ser till att polisen ska samverka bättre med andra myndigheter. Det är därför vi har en särskild utredning för att se vilka ytterligare verktyg som polisen kan behöva när den jobbar med gränsnära stölder.

Därutöver har vi särskilt stöd när man ska jobba med andra länders myndigheter. Vi driver också i EU att internationella stölder behöver vara ett prioriterat arbete. Regeringen jobbar på bred front för att slå till mot stöldligorna med större kraft.

Däremot tror vi inte att problemet löses genom att tullen tar över polisens arbetsuppgifter. Vi menar att vi behöver stärka polisen. Sedan har vi därutöver förstärkt tullen. Vi behöver också förstärka vår kontroll.

Det vi har gjort med förslaget är helt korrekt, som remissinstanserna noterar. Det är inte så att vi nu menar att Tullverket ska utföra polisens arbetsuppgifter. Det var heller inte syftet.

Däremot kommer vi åt problemet, som det har rapporterats om vid enstaka tillfällen tidigare, att tulltjänstemän har påträffat stöldgods. Sedan får de höra av sig till polisen, men polisen har inte hunnit dit. Då har tulltjänstemännen inte kunnat hålla kvar stöldgodset.

Den problematiken löses med det här förslaget. Det är naturligtvis bra och riktigt. Däremot innebär förslaget inte att Tullverket tar över Polismyndighetens arbetsuppgifter. Det är heller inte regeringens mening att de ska byta arbetsuppgifter med varandra och att det per se är någonting som löser problematiken.

Anf. 155 BORIANA ÅBERG (M):

Fru talman! Det är positivt att ministern brinner för att stoppa brottsligorna. Därför hoppas jag att hon också är lyhörd för förslagen som vi har och som delas av de anställda inom tullen. Som det är nu saknar Tullverket erforderliga befogenheter. Det kan inte hjälpa polisen när den gör en husrannsakan. Det kan inte låta den låna en hund som söker narkotika.

De arbetar nu i en helt ny tuff verklighet med internationell brottslighet. Vi kan inte låta dem styras av samma lagar som för 40–50 år sedan. Man måste anpassa sig till verkligheten.

Ministern nämnde det särskilda sändebudet mot organiserad brottslighet. Det är en bra åtgärd. Håkan Jevrell är en väldigt skicklig diplomat. Jag hoppas att han blir mycket framgångsrik i sin gärning.

När det gäller andra åtgärder som kan vara lättare att ordna eftersom de bara beror på regeringens välvilja handlar det om införandet av en lista över så kallade säkra länder. I flera år har justitie- och migrationsministern lovat att sådana listor ska komma till stånd.

Som det är nu kommer människor från Georgien och Ukraina hit och låtsas vara asylsökande. Under tiden som processen pågår hjälper de ligor från hemtrakterna att begå stölder. De gör spaningar och ägnar sig verkligen åt brott.

Nu när listan kom var varken Ukraina eller Georgien med. Det måste ändras.

Anf. 156 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Jag uppskattar engagemanget i arbetet mot de internationella stöldligorna. Jag delar också Boriana Åbergs engagemang. Det är bra att det engagemanget finns och syns så tydligt i riksdagen.

Däremot tror jag att det är en något förenklad lösning som Boriana Åberg och en del andra riksdagsledamöter kommer med. Jag tror inte att arbetsuppgiftsutbytet är det som löser problemet. Det behövs mer resurser.

Jag vill inte bara ha mer resurser för att stoppa utförseln av godset. Jag vill inte att godset ska bli stulet till att börja med. Där är det viktigt att polisen arbetar brottsförebyggande så att vi kan stoppa stöldligorna innan de har begått sina brott.

Här är det viktigt att understryka att Tullverket arbetar alltmer med underrättelsearbete för att på så sätt kunna använda samhällets resurser och skattebetalarnas pengar på allra mest effektiva sätt. Det är klart att det arbetet behöver fortsätta att bedrivas på det sättet.

Tullverket har en väldigt viktig uppgift i att stoppa införsel av knark, vapen och sprängämnen. Det är ofta en grund till den organiserade brottsligheten vi har i Sverige. Jag är absolut inte beredd att tubba med att Tullverket behöver utföra de mycket viktiga arbetsuppgifterna.

Vad gäller listan över säkra länder är jag mycket nöjd över att den listan nu finns. Vilka länder som är på listan är dock en fråga för Migrationsdomstolen. Där finns möjligheter att diskutera det med dem genom att kalla dem till riksdagens utskott.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Anf. 157 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Niklas Wykman har frågat mig om jag har gjort en analys av vilka risker som regeringens aviserade gröna skatteväxling medför för de offentliga finanserna, och om jag i så fall avser att vidta åtgärder mot dessa risker, samt vilka åtgärder jag avser att vidta för att trygga hållbara offentliga finanser framgent.

Skattepolitikens främsta syfte är att finansiera den gemensamma välfärden, olika samhällsfunktioner och andra offentliga utgifter. För att säkerställa goda och stabila skatteintäkter måste förtroendet för skattesystemet vara högt och skattereglerna upplevas som legitima. Skattepolitiken ska också skapa förutsättningar för ett miljömässigt och socialt hållbart samhälle. Därmed ska skatten även användas för att kostnadseffektivt styra mot minskad miljöbelastning. Den gröna skatteväxling som ska genomföras i enlighet med januariavtalet kan ses i detta sammanhang.

I beredningen av skatteförslag analyseras förslagets effekter på de offentliga finanserna. De offentligfinansiella effekterna beräknas i enlighet med Finansdepartementets beräkningskonventioner. Beräkningarna är i normalfallet statiska och utgår från att beteendet hos individer och företag inte ändras till följd av de ändrade reglerna. Det ger i regel en god uppskattning av åtgärdernas effekt på kort och medellång sikt. När så är motiverat kan konsekvensanalysen även kompletteras med bedömningar av beteendeeffekter.

Vad gäller Niklas Wykmans fråga om vilka åtgärder jag avser att vidta för att trygga hållbara offentliga finanser vill jag först säga att det är viktigt att finanspolitiken är hållbar. Så länge som finanspolitiken utformas i enlighet med det finanspolitiska ramverket, med ett mål för det finansiella sparandet över en konjunkturcykel, är det också fallet. Även om vi i dag måste vidta extraordinära åtgärder för att motverka effekterna av covid-19-pandemin gäller det finanspolitiska ramverket fortfarande.

Anf. 158 NIKLAS WYKMAN (M):

Fru talman och finansministern! Den finns en befogad oro runt om i landet för vad som händer med våra offentliga finanser. Skuldsättningen ökar hastigt. Regeringens prognoser har visat sig inte alls stämma när det kommer till skatteintäkterna.

Det mest flagranta exemplet är vad som har hänt med den så kallade plastpåseskatten, fru talman. Där hade regeringen prognosticerat intäkter på 2 miljarder kronor, eller 2 000 miljoner kronor. Men intäkterna blev bara ungefär en tiondel av det, ungefär 200 miljoner kronor.

Detta är inte första gången som offentliga finanser rubbas av att skatteprognoserna inte stämmer. De är särskilt känsliga för miljöskatter. Själva syftet med en miljöskatt är att man ska minska användningen av något.

Den dåvarande moderatledda regeringen tog initiativ till att Sverige skulle ha en koldioxidskatt. Sedan dess har Sverige stått ut internationellt sett genom att vi har kunnat pressa tillbaka koldioxidutsläppen samtidigt som vi i ett historiskt perspektiv har haft relativt god tillväxt i Sverige, tack vare den framsynthet som dåvarande moderata regering hade och som sedan regeringar av olika färg har följt efter.

Klas Eklund påpekar i sin skatteutredning, Magdalena Andersson, att det är väldigt viktigt att miljöskatterna tillåts vara just miljöstyrande och att man inte hänger upp de offentliga finanserna på miljöskatter just eftersom de syftar till – om man ska använda nationalekonomiskt språkbruk – att erodera skattebasen.

Magdalena Andersson väljer ändå att skyffla in Sverige i ett mycket riskabelt läge, där hon gör en stor poäng av att vi ska ha grön skatteväxling i Sverige. Vi ska alltså sänka vissa skatter och kraftigt höja skatterna på det som är skadligt för miljön.

Problemet med den logiken är, vilket Klas Eklund bland annat påtalar, att man gör sig beroende av miljöförstöring för att kunna finansiera sjukvård, skola och polis. Och för att detta beroende inte ska vara bestående måste man ständigt ha en hotande skattehöjning för annan verksamhet, jobb, företagande och konsumtion.

Problemet med det implicita hotet är att ingen riktigt vet vem som kommer att drabbas och på vilket sätt av de skatter som sedan kommer att behöva höjas när väl miljönyttan är uppnådd. Detta skapar i nästa led en stor osäkerhet för företag och människor kring vilka skattevillkor som egentligen kommer att gälla i landet framöver.

Magdalena Andersson och socialdemokratin har gjort allt för att lyckas gripa och behålla makten, för att använda Morgan Johanssons ord om ett demokratiskt maktskifte i Sverige. Men frågan är: Har man gjort allt för att det ska vara så bra som möjligt för Sverige?

Anser Magdalena Andersson att den gröna skatteväxlingen gynnar jobb och tillväxt i Sverige? Anser Magdalena Andersson att den gynnar förutsägbarhet i skattesystemet? Anser Magdalena Andersson att den underlättar för jobb och investeringar generellt? Eller kan finansministern hålla med om att det också finns en baksida i form av ökad osäkerhet och eroderade skatteintäkter när skatten väl uppnår sitt syfte?

Anf. 159 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Det är ett spännande intresse för skatteintäkter från en moderat – från ett moderat parti som sänkte skatten med 140 miljarder när man satt i regeringsställning och som tryckte igenom ytterligare ett jobb-skatteavdrag i riksdagen efter valet 2014 och ytterligare ett efter valet 2018.

Nu pratar Niklas Wykman om behovet av att finansiera polis, skola och annat. Men själva syftet med Moderaternas politik är ju att minska skatten, i alla fall att döma av den politik som Moderaterna trycker igenom när de har chansen att få igenom sin politik.

Den gröna skatteväxlingen är en del av januariavtalet, och syftet är att få människor att välja mindre miljöfarliga aktiviteter och varor och att sedan använda dessa skatteintäkter till att sänka skatten. Vi har gjort det på ett sätt som både gynnar företagare och minskar skatten för enskilda individer.

Som Niklas Wykman helt riktigt konstaterar har det visat sig att priselasticiteten på plastpåsar tycks ha varit större än man hade räknat med. Det gör att skatten har varit mer framgångsrik än vi hade trott när syftet var att styra bort från engångsplastpåsar. Men det är helt korrekt att skatteintäkterna är något mindre än man hade trott. Man kan då sätta dessa

2 miljarder i relation till de 140 miljarder som Moderaterna sänkte skatten med i regeringsställning.

Niklas Wykman oroar sig också för att statsskulden skenar. Då måste jag ändå ställa en fråga till Niklas Wykman. Moderaterna har drivit flera initiativ i riksdagen som ytterligare ökar utgifterna. Är denna oro på riktigt? Jag undrar eftersom Moderaterna har förslag på ytterligare utgifter. Att öka resurserna till äldreomsorgen är ingenting som jag som socialdemokrat har problem med. Men om man tar upp aspekten att man är bekymrad över statsskulden och utgifterna tycker jag inte att resonemanget riktigt hänger ihop. Jag är idel öra för att få höra.

Anf. 160 NIKLAS WYKMAN (M):

Fru talman! Moderaterna motsätter sig kraftfullt flera av de utgiftsökningar som finansministern tar sig för med det svenska folkets skattepengar. Det handlar om massiva bidragsökningar, om ett stort slöseri med utgifter och om politiserade myndigheter som inte är i Sveriges tjänst.

Det råder inget tvivel om att Moderaterna är det parti som tar ansvar för hållbara och starka offentliga finanser och tar ställning mot ett vårdslöst användande av våra skattemedel. Det försöker finansministern blanda ihop med att vi också bedriver en effektiv överbrygnings- och stimulanspolitik för att rädda jobb i krisen när hon själv är passiv.

Den här interpellationen handlar dock om skattesystemets långsiktiga hållbarhet. Svenska folket kan notera att Magdalena Andersson bedömde att hon skulle få in 2 000 miljoner kronor genom att införa en skatt på plastpåsar. Hon fick in en tiondel av det.

Vad säger det? Jo, det säger att skatter spelar roll för människors beteende. Magdalena Andersson höjde skatten på plastpåsar kraftigt, och resultatet blev att folk slutade köpa plastpåsar. Det säger två saker: dels att man inte kan förlita sig på den här typen av miljöskatter för att säkra de offentliga finanserna, dels någonting som Magdalena Andersson bör ta med sig till sin övriga utformning av politiken, nämligen att drivkrafter spelar roll. Om man beskattar något hårt kommer det att minska. Det är därför vi kraftfullt motsätter oss Magdalena Anderssons hot om skattechöjningar på jobb och företagande. Beskattar man det hårdare kommer man att få mindre av det.

Det är också därför, fru talman, som finansministern har helt fel om den moderata skattepolitiken. Den syftar inte till minskade skatteintäkter; den syftar till lägre skattesatser. Men genom att fler arbetar, tillväxten blir högre och fler startar företag blir skattebaserna större.

Magdalena Andersson kan säkert påminna sig någon högstadiektion där man skulle lära sig att räkna ut arean av en triangel. Det var basen gånger höjden. Vi vill ha stora skattebaser men något lägre skattesatser. Magdalena Andersson ger sig på och krymper skattebaserna men driver upp skattesatsen. Det är inte ett bra sätt att långsiktigt ta ansvar för ett land och för offentliga finanser.

Fru talman! I dag kom en opinionsmätning som visar att Moderaterna är Sveriges största parti. Tidigare kom en opinionsmätning som visar att vi är det parti som åtnjuter det största förtroendet i miljöfrågan. Det beror på att vi har gjort upp med den rödgröna symbolpolitik som har tagit Sverige till vägs ände.

Magdalena Andersson har tillsammans med Centerpartiet lagt fram förslag på förslag som belastar människor som är beroende av bilen, som gör livet surt för barnfamiljer och som gör det svårt att driva företag. Det är nya skatter som slår särskilt hårt mot dem som vill driva företag, jobba och bo på svensk landsbygd.

Vi har bytt strategi i politiken och föreslår effektiva åtgärder som minskar utsläppen, bland annat genom att satsa på en fossilfri elproduktion och på att komma åt kolkraften runt om i världen.

Magdalena Andersson har i stället förbundit sig till en så kallad grön skatteväxling som gör livet surt för företag och familjer runt om i Sverige och som slår särskilt hårt mot landsbygden. Den politiken behöver brytas.

Anf. 161 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Niklas Wykman säger att den moderata skattepolitiken inte syftar till lägre skatteintäkter. Nej, det är möjligt att den inte syftar dit, men den leder till lägre skatteintäkter. Ytterligare jobbskatteavdrag ökar inte skatteintäkterna. Det finns inte en enda seriös ekonom som hävdar att man går plus på jobbskatteavdragen.

Fortsatta skattesänkningar är vad Moderaterna föreslår varje gång de har möjlighet. Mot den bakgrunden är det intressant att Niklas Wykman interpellar om skattesystemets långsiktiga hållbarhet. Hotet mot skatteintäkterna stavas ju inte socialdemokrater utan moderater. Detta visar ni varje gång ni lägger fram en budgetmotion i riksdagen och varje gång ni sitter vid regeringsmakten. Sist sänkte ni skatten med 140 miljarder.

Det går inte heller att bortse från vad som blivit resultatet de gånger Moderaterna har suttit i regeringsställning. Ni sänkte skatten med 140 miljarder den senaste gången, men alla de gånger Moderaterna har suttit vid regeringsmakten har de lämnat efter sig stora underskott i de offentliga finanserna. Det är stora underskott som vi socialdemokrater sedan har fått ta ansvar för att sanera. Det är inte så konstigt, för när man bryr sig om välfärden, barnen i skolan, de sjuka och de äldre ser man också till att ha långsiktigt hållbara och sunda offentliga finanser.

Niklas Wykman talar om massiva bidragsökningar som vi föreslår. Jag antar att det framför allt är a-kassan som han hänvisar till. Den har höjts nu under krisen, och vi har förlängt den höjningen. Det har skett med tanke på alla de människor som har blivit arbetslösa på grund av krisen.

För ungdomar som blir av med jobbet är den lägsta ersättningen väldigt låg, men också taket i a-kassan är lågt. Det handlar dock inte bara om dem som blivit arbetslösa på grund av coronakrisen utan också om bagarna vid Polarbröds fabrik i Älvsbyn, som har blivit arbetslösa för att deras fabrik har brunnit ned. Moderaterna vill skära ned kraftigt i deras arbetslöshetsförsäkring. Jag tycker inte att det är rätt väg framåt.

Anf. 162 NIKLAS WYKMAN (M):

Fru talman! Jag måste säga att jag är mer bekymrad efter den här debatten än jag var före den. Finansministern verkar inte vilja ta till sig eller ens reflektera över de risker hon utsätter de svenska offentliga finanserna för.

Finansministern har nyligen redogjort för att hon prognostiserade fel med 90 procent när det gällde en av dessa miljöskatter. Skatten skulle dra in 2 000 miljoner, men den drog bara in 200 miljoner. Finansministern är

i full färd med att införa nya sådana skatter, som ska bidra till att finansiera den offentliga sektorn, trots att hon redan har sett utfallet. De leder alltså inte till de skatteintäkter hon tror. Detta verkar dock inte utgöra något hinder för att driva den politiken vidare.

Fru talman! Det krävs ett visst mått av ödmjukhet om man ska sköta ett lands offentliga finanser. Finansministern är givetvis medveten om alla de kriser som Sverige har haft och de utmärkta utvärderingar som socialdemokraterna Kjell-Olof Feldt och Jens Henriksson med flera har gjort, där man tar på sig skulden för bland annat 90-talskrisen och hur det kunde gå så illa. Magdalena Andersson kan givetvis ta del av dem.

Fru talman! Den här debatten handlar om att vi ska ha långsiktigt hållbara offentliga finanser. Finansministern kan ju kolla upp om skatteintäkterna under Alliansens regeringsår minskade eller ökade. Det står var och en fritt att göra det. Internet är lite grann socialdemokratins främsta fiende, eftersom människor snabbt kan kolla själva hur det egentligen ligger till.

Fru talman! Låt oss hoppas att Magdalena Andersson åtminstone har lärt sig av platspåskatten att skatter spelar roll och att hon därför inte ska beskatta jobb så hårt framöver.

Anf. 163 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Skatteintäkterna under alliansregeringen minskade om man tar hänsyn till inflation och till att befolkningen ökade. De hade minskat ännu mer om inte så många kommuner och regioner hade blivit tvungna att höja skatten eftersom regeringen valde skattesänkningar – mest för dem som tjänar mest – i stället för att se till att det fanns resurser till barnen i skolan, sjukvården och de äldre i äldreomsorgen. Så var ju prioriteringen under alliansregeringen.

Jag är också väl medveten om vad Jens Henriksson och Kjell-Olof Feldt har skrivit, men de tar inte på sig ansvaret för den misslyckade finanspolitik som drevs under regeringen Bildt 1991–1994 och det totala moras som var i statsfinanserna. På det sättet har ju statsfinanserna alltid sett ut när Moderaterna har suttit med i regeringen. Tre gånger av tre möjliga har man lämnat efter sig stora underskott.

Niklas Wykman säger sig vara bekymrad för de risker som finns i de offentliga finanserna. Men om man ska lära sig något av historien i Sverige är det att det finns en stor risk, och den är att Moderaterna åter hamnar i regeringsställning. Och det är ju inte så konstigt, för i Moderaternas dna finns enligt dem själva just att sänka skatten, inte att värna skolan, sjukvården och omsorgen.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 16 Svar på interpellation 2020/21:461 om konkurrenskraften för höginblandade och rena biodrivmedel

Anf. 164 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Camilla Brodin har frågat mig vilka initiativ jag avser att ta för att säkra konkurrenskraften och därmed fortsatt klimatnytta för hög-

inblandade och rena biodrivmedel och om dessa initiativ kommer att processas fram i en nära dialog med branschen.

Sverige fick den 8 oktober 2020 ett nytt statsstödsgodkännande för skattebefrielse för höginblandade flytande biodrivmedel som gäller till och med utgången av 2021. Enligt EU:s riktlinjer om statligt stöd till miljöskydd och energi får stöd inte ges till livsmedelsbaserade biobränslen efter 2020. För närvarande sker dock en översyn av riktlinjerna och de bestämmelser som innehåller regler för stöd till biodrivmedel. I detta arbete verkar regeringen för att höginblandade biodrivmedel ska kunna gynnas framför fossila drivmedel även efter 2021.

Detta arbete har pågått under flera år, och EU-kommissionen har under den tiden varit negativt inställd till fortsatt skattebefrielse för livsmedelsbaserade biodrivmedel. Kommissionen menar att stöd till dessa endast delvis bidrar till de gemensamma miljömålen och därför inte kan anses vara förenligt med den inre marknaden.

Regeringen anser att hållbara biodrivmedel har en viktig roll att spela för att uppnå klimatmålen. De bör därför främjas och inte missgynnas av skattereglerna. Regeringen genomför också flera andra åtgärder för att stödja hållbara biodrivmedel. I utformningen av dessa styrmedel är dialog med de berörda branscherna viktigt.

Anf. 165 CAMILLA BRODIN (KD):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka statsrådet Magdalena Andersson för hennes svar.

I den här kammaren är vi vana att debattera mot varandra, bryta idéer och argumentera för att motparten bör byta uppfattning i själva grundfrågan. I denna fråga är jag dock inte säker på att det är just denna infallsvinkel jag ska ha. Jag tror nämligen att det finns ett antal ingångsvärden som vi är överens om.

Vi är överens om att transportsektorn måste minska sin påverkan när det gäller utsläpp av koldioxid. Jag menar att ju att det inte är transportererna vi ska jaga utan utsläppen. Det är detta som är själva utgångspunkten här.

Vi är överens om att målet ska vara att transportererna på sikt ska bli helt fossilfria. Vi är också överens om att vi inte ska sätta olika verktyg mot varandra. Vi behöver både elektrifiering och biodrivmedel.

Med det sagt kan vi ändå konstatera att det finns utmaningar – eller problem, som det heter när människor inte pratar politik – med just EU:s regelverk och Sveriges höga ambitioner att använda biodrivmedel för att minska klimatpåverkan från fordonsflottan, något som har varit till stor nytta när det gäller minskningen av klimatpåverkande utsläpp.

Det finns en trappa av möjliga steg framåt. I den bästa av världar kommer regeringen att vara framgångsrik i att få till en förändring av EU:s statsstöd så att det blir tillåtet med skattebefrielse för alla rena och höginblandade biodrivmedel.

Fru talman! Men om detta steg inte nås måste regeringen ansöka om ett svenskt undantag för skattebefrielse för rena och höginblandade biodrivmedel. Och det måste bli ett undantag med lång horisont, ungefär som det har blivit med biogasen.

För att det ska finnas en chans till framgång måste den svenska regeringen kroka arm med andra och hitta allianser. Det gäller visavi länder inom EU, men det gäller framför allt i fråga om den svenska drivmedels-

branschen. Det är viktigt att se dem som medspelare och att involvera dem i arbetet.

Det har signalerats en osäkerhet från branschen. De känner sig inte inkluderade, och det finns en oro över att beslut ska fattas med väldigt kort varsel så att de får korta ledtider. Detta vore dåligt för näringslivet, och det vore dåligt för miljön. Och den framgångsrika satsningen på rena biodrivmedel skulle avstanna eller kanske till och med stoppas i Sverige.

Jag tycker att jag kan läsa in att det finns möjliga öppningar i statsrådets svar. Jag vill därför fråga om statsrådet skulle vilja utveckla lite närmare hur det ser ut när det gäller dialogen med branschen. Hur kommer den att utformas? Kan jag få veta lite mer om formerna för denna dialog? Vet du något om en tidsplan?

Anf. 166 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka för interpellationen. Camilla Brodin tar upp en väldigt viktig fråga. Jag tror att det finns en bred samsyn bland många i riksdagen om hur viktigt det är att vi har möjlighet att ha gynnsamma regler för dessa nya bränslen. Vi vill gynna dem skattemässigt, så att människor väljer att använda dem snarare än de fossila.

Problemet är att vi gång på gång krockar med EU-reglerna. Det är i grund och botten ett problem att det som man kallar för energiskattedirektivet är daterat. Det är för gammalt och passar inte den nya tiden med det gröna. Jag har själv under min tid drivit på för att kommissionen ska göra en förändring av energiskattedirektivet. Det var faktiskt något som vi gjorde redan under den förra mandatperioden.

Det finns en annan ingång hos den nya kommissionen. Man försöker driva de gröna frågorna mer. Vi för naturligtvis en dialog där, och vi följer noga arbetet för att se vad som är den bästa strategin framåt för Sverige.

Branschen är naturligtvis också en viktig aktör för att vi ska kunna veta vad som är den bästa utformningen av reglerna. Vi vill ju gynna dessa bränslen. Jag blir bekymrad om det finns signaler om att dialogen inte fungerar. Det är något som jag ska ta med mig hem till Regeringskansliet för att säkerställa att vi har en nära dialog med branschen i dessa frågor.

Jag önskar naturligtvis också att det fanns en större framförhållning i dessa frågor. Vi försöker i dialog med kommissionen få så långa undantag som möjligt, men vi måste vara realistiska så att vi ansöker om något som vi också kan få igenom, så att vi inte står helt utan undantag från statsstödsreglerna.

Anf. 167 CAMILLA BRODIN (KD):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret! Om jag tolkar det hela rätt menar regeringen att man kommer att fortsätta sitt påverkansarbete inom EU för att biodrivmedel, även efter 2021, ska kunna gynnas framför fossila drivmedel. Men det kommer sannolikt att bli svårt att få en fortsatt skattebefrielse efter 2021.

Det vi hör och läser är att Regeringskansliet jobbar med denna fråga, men jag tänker återigen på dialogen. Precis som när det gäller reduktionsplikten är det just handling som behövs.

Ett förslag skulle kunna vara att man utser en ansvarig på Infrastrukturdepartementet som aktivt jobbar tillsammans med branschen för att se över alternativa lösningar till en skattebefrielse. Branschen själv har presenterat en rad olika förslag som man skulle kunna jobba vidare med. Exempelvis har de aktivt lyft fram nyttan med att satsa både på en elektrifieringsstrategi och på en biodrivmedelsstrategi. Där finns det liksom inga motsättningar. Vi kommer att behöva båda två i framtiden.

Vi är nu inne i mars. Tiden går fort. Det måste finnas seriösa möjligheter för branschen att få ledtider som fungerar i verkligheten. Därför skulle jag vilja veta hur statsrådet bedömer möjligheten till svenska framgångar när det gäller förhandlingarna om en långsiktig skattebefrielse. Jag undrar också om de samtal som man för på EU-nivå.

Anf. 168 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! EU-kommissionen har aviserat att man ska göra en revidering av energiskattedirektivet och att det arbetet ska inledas under 2021. Inom ramen för det arbetet kommer vi från regeringens sida naturligtvis att arbeta för att vi ska kunna ha gynnsamma skattevillkor för biodrivmedel, eftersom vi ser det som en självklar del av den gröna omställningen. Det kommer vi naturligtvis att föra fram.

Jag kan konstatera att det finns lite olika synsätt i EU. En del länder, och också kommissionen, har varit väldigt bekymrade över livsmedelsbaserade grödor. Det är möjligt att man kan ha olika syn på det eftersom balansen mellan natur och befolkning ser lite olika ut i olika delar av EU. Ur ett svenskt perspektiv är detta en självklarhet, men jag kan konstatera att synen på livsmedelsbaserade biodrivmedel men också på skogsbruk i största allmänhet skiljer sig mellan olika länder.

Vi kommer naturligtvis att fortsätta att driva på för de svenska intressena. Jag tar också med mig förslaget om att ha en närmare dialog med branschen, för de är en viktig aktör i detta och sitter på mycket kunskap som kan vara värdefull för oss.

Jag kan säga att jag har tillbringat en hel del tid med att diskutera med företrädare för kommissionen. Jag har förklarat de svenska utgångspunkterna i denna fråga och att vi tycker att kombinationen av energiskattedirektivet och statsstödsreglerna, som de ser ut nu, verkligen slår fel. När även kommissionen ser behov av att ställa om till ett hållbart samhälle framstår det inte som helt logiskt, så som man kan tolka regelverket.

Jag tycker att det är väldigt bra att vi kunde få ett statsstödsgodkännande också för 2021. Vi arbetar naturligtvis just nu intensivt med hur vi ska hantera frågan på bästa sätt inför framtiden.

Anf. 169 CAMILLA BRODIN (KD):

Fru talman! Tack, statsrådet, för dessa besked! Jag vet att branschen sitter och tittar på den här debatten. Det är glädjande att du tar till dig detta med att inleda dialoger. Utifrån de samtal som jag har haft upplever jag det som att dialoger inte har funnits tidigare.

Detta är en otroligt angelägen fråga. Om Sverige fortsatt ska vara konkurrenskraftigt behöver vi ta ledningen i denna fråga och inte bara lämna den därhän. Det är en angelägen fråga för hela branschen.

Jag är positivt avvaktande. Stort tack för detta! Jag hoppas att det här kan vara lite grann av en väckarklocka och en liten blåslampa när det gäller att ta tag i de där samtalen så fort som möjligt.

Prot. 2020/21:89
5 mars

Svar på
interpellationer

Anf. 170 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Jag kan berätta att det förs kontinuerliga samtal mellan Regeringskansliet i Sverige och kommissionen i dessa frågor. Min bild är att det finns en kunskap i Regeringskansliet om branschens synpunkter och att man har dialog med branschen. Men givet att branschen uppger att man vill ha en än närmare dialog tar jag självklart med mig det. Det är viktigt för oss från regeringens sida att vi lyssnar på branschen och att de också upplever sig som lyssnade på.

Jag vill tacka för interpellationen, och jag vill tacka för engagemanget i denna fråga. Det känns bra när man kan kroka arm, och driva svenska intressen, också med partier som man inte alltid delar åsikter med.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 17 Svar på interpellation 2020/21:466 om unga vuxna på bostadsmarknaden

Anf. 171 Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP):

Fru talman! Dennis Dioukarev har frågat mig om regeringen är beredd att ge utredningen ett tilläggsdirektiv med uppdraget, alternativt ge en ny utredning i uppdrag, att utreda hur ett statligt finansierat bosparande kan utformas.

Frågan syftar på utredningen Förslag för att underlätta för förstagångsköpare på bostadsmarknaden, som regeringen i december förra året beslutade om att tillsätta.

Utredningens uppdrag är att utreda och lämna förslag på åtgärder för att underlätta för förstagångsköpare på bostadsmarknaden. I uppdraget ingår att bland annat föreslå hur ett statligt startlån som riktar sig till förstagångsköpare ska utformas. Det är upp till utredningen att avgöra vilka åtgärder som är lämpligast.

Regeringen vill dock se ganska detaljerade förslag på hur just ett startlån ska utformas, detta i och med att startlån varit en åtgärd som diskuterats tämligen mycket och som det finns exempel på i andra länder. Utredningen ska även utreda och föreslå andra lämpliga åtgärder. Bosparande är naturligtvis en möjlig sådan åtgärd. Jag vill dock inte förekomma utredningen utan ser fram emot att få ta del av dess bedömningar och förslag.

Min bedömning är alltså att direktiven till den sittande utredningen inbegriper det som Dennis Dioukarev efterlyser. Mot denna bakgrund ser jag ingen anledning att vidta någon ytterligare åtgärd.

Anf. 172 DENNIS DIOUKAREV (SD):

Fru talman! Tack, bostadsministern, för svaret! Jag ska kommentera det som ministern nyss framförde, men jag tänkte börja med att ge en kort bakgrundsbeskrivning till det som min interpellation här i dag handlar om.

Vi har nu en situation där priserna på bostäder har pressats upp av en akut bostadsbrist i framför allt storstadsregionerna, där jobben oftast finns. I till exempel Västsverige bor nu var fjärde ung vuxen ofrivilligt kvar hemma hos föräldrarna. Att flytta hemifrån är ofta det första steget mot att bli självständig, skaffa sig en karriär och så småningom bilda familj om man så önskar. Men just nu saknas det bostäder till rimliga priser och med rimliga kötider.

Klyftan mellan dem som har ett eget hem och dem som inte har det tillåts just nu att växa och vidga sig. Andelen unga som behöver hjälp med kontantinsatsen eller medlåntagare har ökat från 17 procent 2016 till 25 procent 2020. Det här betyder att sparandet måste vara mer aggressivt i dag och starta tidigare än för bara ett decennium sedan för att man ska ha en chans att slå sig in på bostadsmarknaden. Alternativt får man i stället ge sig ut på en osäker andrahandsmarknad med skyhöga hyror eller tacka nej till jobberbjudandena i våra mest snabbväxande och arbetsintensiva regioner.

Ytterst är denna situation alltså direkt tillväxthämmande och leder till samhällsekonomiska välfärdsförluster för hela Sverige. Lägg därtill en pandemi som slagit särskilt hårt mot ungdomsdominerade yrken, så har vi snart en hel generation utan framtidsutsikter att förverkliga drömmen om ett eget hem. Därför efterfrågar jag i dag åtgärder för att skapa bättre förutsättningar för unga hushåll att ta sig in på bostadsmarknaden.

Mot denna bakgrund är det bra att det till slut har tillsatts en utredning som ska komma med förslag på hur man kan underlätta för förstagångsköpare. I utredningsdirektivet från regeringen nämns bland annat statliga startlån, vilket är en bra utgångspunkt, men principiellt menar jag att det borde föregås av ett sparande.

I bland annat Norge, Finland och Tyskland finns det därför en sparbonus som innebär att unga vuxna ska kunna spara till en kontantinsats med särskilda skatteregler. Utformningen kan liknas vid ett inverterat ränteaavdrag, men i stället för att få återbäring på lånet får man tillbaka. På så sätt bygger man upp en kontantinsats för ett bostadsförvärv och stimulerar samtidigt sparande från tidig ålder.

Min poäng är att regeringen eller utredaren inte behöver uppfinna hjulet på nytt, eftersom det finns internationella exempel att inspireras av. Det här är *en* åtgärd av många som skulle kunna ingå i ett reformpaket.

Min fråga i dag var alltså om regeringen är beredd att lägga ett tilläggsdirektiv till utredningen med uppdraget att specifikt utreda en sparbonus. Svaret på min fråga var nej, som vi hörde. Man förlitar sig på utredaren.

Jag tycker att det är vanskligt att göra det, för vad händer om man inte väljer att utreda sparbonusen? Då har man sjabbat bort denna chans och måste vänta på nästa utredning, trots att vi nu har en situation där unga vuxna inte kan flytta hemifrån och där man tvingas tacka nej till jobberbjudanden eller tar blacolån för att delfinansiera kontantinsatsen.

Med den akuta bostadsbrist som råder och med den byggtakt som vi har undrar jag varför regeringen har en sådan defensiv inställning till nya lösningar.

Anf. 173 Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP):

Fru talman! I uppdraget till den pågående utredningen ingår det att utreda och föreslå andra lämpliga åtgärder utöver det här huvudfokuset på

ett statligt startlån. Det är någonting vi har velat att man specifikt ska titta på, men uppdraget är att föreslå lämpliga åtgärder och inte enbart ett startlån. Olika sätt att uppmuntra bosparande, som Dennis Dioukarev är inne på och vill utreda närmare, är en möjlig sådan åtgärd.

När det gäller andra länders erfarenheter och modeller för att uppmuntra bosparande framgår det också tydligt i uppdraget till den pågående utredningen att man ska analysera internationella erfarenheter av olika åtgärder som vidtagits för att underlätta för förstagångsköpare.

För mig är det viktigt att inte i det här läget förekomma utredningen, utan det är nu upp till utredningen att avgöra vilka åtgärder som man bedömer är lämpliga att gå fram med utifrån de målsättningar som direktiven pekar ut. Jag ser väldigt mycket fram emot att ta emot utredningen med dess förslag och bedömningar och utifrån det komma tillbaka med de åtgärder som krävs för att fler ska kunna ta klivet in även på den ägda bostadsmarknaden.

Anf. 174 DENNIS DIOUKAREV (SD):

Fru talman! Jag kan tycka att om man anser en politisk reform vara av intresse ska den också ingå i utredningsdirektivet, annars lämnar man ju över ansvaret på utredaren att finna politiska prioriteringar och politiska reformer. Jag har själv suttit i parlamentariska kommittéer, och där framgick det väldigt tydligt vad det var vi skulle utreda och hur vi skulle göra det. Vi fick även tilläggsdirektiv. Det är inte på något sätt någonting konstigt eller ovanligt, så därför har jag svårt att förstå regeringens ambivalens.

Förra året genomförde Sifo en undersökning bland 1 000 svenskar under 30 år, där man ställde frågan vad de ansåg om en sparbonus. Den siffra som jag i synnerhet fastnade för var att en av fyra av dem inte sparar en enda krona alls i dag skulle börja bospara om det ingick en sparbonus. Det skulle i så fall vara en fantastisk utveckling, för det betyder att vi skulle ge en inträdesmöjlighet till bostadsmarknaden till de ungdomar och unga vuxna som kanske kommer från mer kapitalsvaga hushåll.

Jag vet också att Miljöpartiet tidigare har uttalat stöd för den här reformen. Därför tycker jag att det är märkligt att man, som Märta Stenevi säger, å ena sidan förvisso inte har någonting emot en sparbonus per se men å andra sidan inte vill låta den utredas specifikt, trots att det just nu pågår en utredning om hur man ska få in förstagångsköpare på bostadsmarknaden. Tajmningen kunde inte vara bättre för en sådan utredning.

I ett vidare perspektiv kan man också ställa sig frågan vilka signaler det skickar till ungdomar och unga vuxna när man utreder ett lån men inte ett sparande. Jag tycker att det sätter upp väldigt skeva incitamentssystem. Sverigedemokraterna har ingenting emot startlånet; faktum är att vi har drivit det under flera års tid. Men vi menar att ett lån rent principiellt alltid bör föregås av ett sparande. När det gäller den här reformen måste det naturligtvis komma i den ordningen att man sparar först och lånar sedan.

Jag vidhåller alltså att det är bekymmersamt att man inte har med detta i utredningsdirektivet. Samtidigt kan jag förstå det mot bakgrund av den inställning som regeringen har haft till sparande tidigare. Man har bestraffat sparande inte bara en utan faktiskt två gånger den förra mandatperioden när man höjde skatten på ISK. Det här är liksom en röd linje i regeringens ekonomiska politik. Jag beklagar det, för de som drabbas här och nu är

ungdomar som står utan bostad och som tvingas ta blancolån eller tacka nej till jobberbjudanden.

Anf. 175 Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP):

Fru talman! Dennis Dioukarev drar stora växlar på en utredning som inte har lämnat in ett betänkande än. Jag har redan tidigare sagt att utredningen har ett brett direktiv som gör det möjligt att lämna förslag på en rad olika åtgärder.

Hur man väljer att formulera direktivet kan man ha lite olika synpunkter på. Man kan naturligtvis välja att tydligt specificera exakt vad utredningen ska titta på, och man kan också ge ett öppnare direktiv där man ber utredningen att komma tillbaka med vilka åtgärder som är möjliga och vilka som är lämpligast för att lösa ett problem. Den här utredningen har ett brett direktiv, och det finns alla möjligheter att komma tillbaka med förslag på bosparande om den ser att det är en lämplig åtgärd på marknaden. Precis som riksdagsledamoten påpekar har Miljöpartiet drivit frågan tidigare.

Jag vill inte i dag föregå vad utredningen ska komma fram till. Hela poängen med att tillsätta en utredning är ju att få en genomgång och en jämförelse av internationella erfarenheter, och sedan ska utredningen komma tillbaka med förslag som vi kan bereda för att se vilka som är bra att gå vidare med.

Låt mig ge ett direkt svar på Dennis Dioukarevs ursprungliga fråga. Eftersom direktiven till den pågående utredningen har med det som efterfrågas ser jag ingen anledning att vidta en ytterligare åtgärd i det här läget.

Anf. 176 DENNIS DIOUKAREV (SD):

Fru talman! Först och främst stämmer det inte att utredningen har med det som ”efterfrågas”. Utredningen har inte med något bospar eller en sparbonus över huvud taget. Det man har specificerat i utredningsdirektivet är startlånet. Frågan är då varför man inte specificerar att även ett bospar ska utredas. Om Märta Stenevi här och nu kan garantera att frågan ska utredas är det ett tillfredsställande svar. Jag ställer ändå frågan om Märta Stenevi kan garantera att en sparbonus kommer att utredas. Om den inte utreds är det Miljöpartiet och Socialdemokraterna som ytterst bär ansvaret för att man har sjabblat bort möjligheten att utreda en reform som det potentiellt finns en majoritet för i Sveriges riksdag och som skulle hjälpa många unga vuxna på bostadsmarknaden.

En målsättning för Sverigedemokraterna är att alla som vill ska äga sitt hem. För att underlätta för detta vill vi se en tydlig och förutsägbar bostadspolitik som inte försvårar för det egna bostadsägandet i onödan. Därför vill vi se ett startlån och en sparbonus samt ett avskaffat andra amorteringskrav. Allt som allt skulle det underlätta finansieringen, öka rörligheten och göra det möjligt för ett mer effektivt utnyttjande av bostadsbeståndet.

Sammanfattningsvis gör dagens politik med orimliga kreditrestriktioner och en avsaknad av en sparbonus att unga vuxna pushas ut på en osäker andrahandsmarknad med skyhöga hyror, alternativt får ta blancolån – osäkra lån – till hög ränta.

Ett parti i Sveriges regering som tar ansvar måste fråga sig vad man gör åt situationen. Där är Märta Stenevi och regeringen fortfarande svaret skyldiga.

Prot. 2020/21:89

5 mars

Svar på
interpellationer

Anf. 177 Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP):

Fru talman! Jag är glad att vi får debattera frågorna, men allra gladast är jag nog för att få driva frågorna politiskt i en regering som verkligen vill se en hållbar bostadsförsörjning för alla.

Möjligheten för alla människor att bo bra är så fundamental för jämlikhet, livskvalitet och hälsa, men i dag är alldeles för många människor trångbodda. De hoppar runt på korta andra- och tredjehandskontrakt och har inte ett hem alls. Bostadssegregationen är i dag ohållbar. Möjligheten att komma in på bostadsmarknaden och få ett förstahandskontrakt eller att flytta om det behövs är nödvändig. Det gäller för den som måste lämna en dålig relation, för den vars familj växer, för den som får ett nytt jobb på annan ort eller för den som blir vuxen och måste hitta ett eget boende.

Jag och regeringen driver just nu på för att hitta lösningarna på utmaningarna. Det handlar som vanligt om att jobba med många verktyg samtidigt, såväl långsiktiga som kortsiktiga.

Utöver den utredning vi har pratat om i debatten för att underlätta för förstagångsköpare vill jag också nämna den utredning om en socialt hållbar bostadsförsörjning som just nu arbetar brett för att underlätta för hushåll som har svårt att skaffa en bostad på marknadens villkor. Samtidigt ska utredningen titta på hur bostadssegregation kan motverkas och hur jämlika uppväxt- och levnadsvillkor kan förbättras. Utredningen kommer i arbetet att också se över de bostadspolitiska verktyg som finns och hur de kan bli mer effektiva och ändamålsenliga. Utöver detta finns det en utredning som tittar på att minska skuldsättningen inom området bostadsbidrag och underhållsstöd. Om vi ska bryta segregationen och minska trångboddheten måste vi minska trösklarna både för att komma in på bostadsmarknaden och för att kunna röra sig inom den.

Avslutningsvis vill jag understryka att allt vilar på den övergripande ambitionen och nödvändigheten av att sluta de sociala och ekonomiska klyftorna i vårt land.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 18 Svar på interpellation 2020/21:502 om Mipex som mått på integrationspolitisk framgång

Anf. 178 Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP):

Fru talman! Ludvig Aspling har frågat mig om och i så fall varför jag anser att Mipex ger ett bra mått på hur framgångsrik Sveriges integrationspolitik är samt om jag kommer att arbeta för att resultatet av svensk integrationspolitik enklare ska kunna jämföras med andra länder.

Internationella jämförelser är värdefulla för att utvärdera, jämföra och förbättra vår egen politik och är ett viktigt verktyg för att länder ska kunna lära av varandra. Det finns flera sätt att mäta och jämföra integration på.

Mipex, migrant integration policy index, är ett väl etablerat index som bedömer integrationspolitiken i 52 länder. Det består av ett stort antal indi-

katorer inom åtta politikområden, bland annat arbetsmarknad, utbildning, hälsa, icke-diskriminering och politiskt deltagande. EU-kommissionens gemensamma forskningscentrum har jämfört Mipex med andra index och dragit slutsatsen att inget annat index för närvarande erbjuder samma täckning som dessutom möjliggör jämförelser mellan länder och inom länder över tid. Vid de två senaste mätningarna, 2015 och 2020, var Sverige högst rankat, följt av Finland, Portugal och Kanada.

Mipex ger *en* bild av svensk integrationspolitik i jämförelse med andra länder. Det har under senare år publicerats ett stort antal studier där utrikes föddas situation på arbetsmarknaden jämförs med andra länder. Bland de mått som till exempel IFAU använt för att visa utrikes föddas ställning på den svenska arbetsmarknaden i ett internationellt perspektiv kan nämnas arbetskraftsdeltagande, sysselsättningsgrad, arbetsproduktivitet, andel lågkvalificerade jobb och lönespridning. IFAU drar slutsatsen att den svenska arbetsmarknaden fungerar bra ur ett internationellt perspektiv men att det finns utmaningar i inträdet på arbetsmarknaden, särskilt för flykting- och anhöriginvandrare.

Nordiska jämförelser inom integrationsområdet kan vara särskilt värdefulla då vi på många sätt har liknande utmaningar och förutsättningar. Sådana studier visar till exempel att sysselsättningsgapet mellan inrikes och utrikes födda är högre i Sverige jämfört med i de övriga nordiska länderna. Det gäller särskilt för nyanlända kvinnor. Men eftersom Sverige satsar mer på utbildning och förberedande insatser under de första åren är etableringen i Sverige enligt flera nordiska studier mer långsiktigt hållbar med en högre sysselsättningsgrad över tid.

Det sker ett kontinuerligt arbete i våra internationella nätverk för att utveckla indikatorer som bidrar till att förbättra och underlätta för internationella jämförelser. Till exempel kommer det som en del av EU-kommissionens nya handlingsplan för integration att göras ett gemensamt utvecklingsarbete för att integrationspolitikens effekter ska bli lättare att mäta genom att öka tillgången till jämförbara uppgifter och förbättrad kunskap om integration på europeisk, nationell och regional nivå.

Sverige står sig väl i många internationella jämförelser, men de visar även på utmaningar. Det är viktigt att vi fortsätter att arbeta för att nyanlända snabbare ska komma in på arbetsmarknaden och i samhällslivet, inte minst då mycket pekar på att den pågående pandemin medför försämrade förutsättningar för integration och etablering. Människor som startar på nytt i Sverige ska få så bra förutsättningar som möjligt för att etablera sig och bidra till vår gemensamma välfärd. Både kvinnor och män ska från samhällets sida mötas av samma förväntningar och krav samt ges rätt förutsättningar för att kunna försörja sig själva och stå på egna ben genom inträde på arbetsmarknaden. Arbetet för integration och nyanländas etablering i arbets- och samhällslivet är en grundläggande del av regeringens målsättning om ett samhälle som håller ihop och ger lika förutsättningar för alla.

Sammanfattningsvis anser jag att Mipex är ett bra mått för att bedöma Sveriges integrationspolitik eftersom det täcker flera olika politikområden och möjliggör jämförelser mellan länder och inom länder över tid. Men som jag sagt ger Mipex *en* bild av svensk integrationspolitik i jämförelse med andra länder. Även andra internationella jämförelser är värdefulla för att utvärdera, jämföra och i förlängningen förbättra vår egen politik. När det gäller frågan om jag kommer att arbeta för att resultatet av svensk

integrationspolitik enklare ska kunna jämföras med andra länder vill jag peka på att det pågår ett kontinuerligt utvecklingsarbete kring detta i våra internationella nätverk.

Prot. 2020/21:89
5 mars

Svar på
interpellationer

Anf. 179 LUDVIG ASPLING (SD):

Fru talman! Är Sverige bäst i världen på integrationspolitik? Om man frågade statsrådets föregångare, tidigare jämställdhetsministern Åsa Lindhagen, blev svaret ett otvetydigt ja. Lindhagen lyfte i ett antal riksdagsdebatter fram undersökningen Mipex, i vilken Sverige återkommande rankas högt eller högst, som bevis för att regeringen har världens bästa integrationspolitik.

Integrationspolitiken har ju ett antal riksdagsfästa mål, vilket betyder att regeringen enligt budgetlagen ska presentera indikatorer på hur väl dessa mål uppfylls i budgetpropositionen. I budgetpropositionen mäter regeringen de integrationspolitiska resultaten enligt ungefär samma kriterier, som jag tror att de flesta anser är relevanta, exempelvis skillnader i arbetslöshet och skolresultat mellan inrikes och utrikes födda.

Mipex, alltså den undersökning som Miljöpartiet återkommande väljer att lyfta fram, mäter däremot endast formella regelverk såsom vilken rätt migranter har till socialförsäkringar eller bidrag, kontanta förmåner, permanenta uppehållstillstånd, anhöriginvandring och så vidare – med andra ord hur mycket pengar ett land är berett att spendera på migranter. Ju mer pengar, desto bättre betyg, naturligtvis, men det faktiska utfallet av politiken i form av faktisk arbetslöshet eller faktiska skolresultat påverkar inte betyget i Mipex över huvud taget.

Om man mäter och jämför hur mycket pengar som olika länder spenderar på integrationspolitik, ja, då kommer Sverige högst. Det gör vi ju. Det är helt sant. Men om man däremot tittar på de faktiska resultaten ser man att svaret blir lite annorlunda.

Enligt OECD-rapporten *International Migration Outlook* har Sverige det största gapet mellan inrikes och utrikes födda vad gäller sysselsättning, det som kallas employment rate, av samtliga 37 OECD-länder. Enligt Pisaundersökningen har vi dessutom de största skillnaderna mellan inrikes och utrikes födda. Sverige spenderar alltså mest pengar på så kallad integrationspolitik och har samtidigt de absolut sämsta resultaten vad gäller arbetslöshet och skolresultat.

Frågan är då om det här är en paradox eller en logisk konsekvens av att Miljöpartiet styr politikens inriktning. Jag ser det som relativt uppenbart att Miljöpartiets extrema bidragskultur, fanatiska fokus på så kallad mångkultur och hårdnackade motstånd mot alla former av krav – vilket i och för sig ger ett högt betyg i Mipex – är själva skälet till att integrationen i Sverige går så dåligt. Förutsättningarna för framgångsrik etablering finns helt enkelt inte här. Miljöpartiet gör på det sättet framför allt migranterna själva en björntjänst i det långa loppet.

Jag vill ändå fråga statsrådet vilken slutsats hon själv drar av att Sverige samtidigt spenderar mest pengar på integrationspolitik och har de sämsta resultaten där det verkligen spelar roll – inte arbetsmarknadsdelta-gande eller vad det nu kan vara utan hur många som får ett riktigt arbete och hur många som får ett riktigt bra betyg i skolan.

Anf. 180 Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP):

Fru talman! Det här är förstås en väldigt intressant och viktig diskussion – alldeles för viktig för att hamna snett i.

Vi behöver kanske börja med att reda ut och fastslå några grundläggande fakta.

Riksdagsledamoten Ludvig Aspling har flera gånger före i dag tagit upp det berörda indexet till diskussion, bland annat i en interpellationsdebatt i december och i debattartiklar som publicerades för bara ett par veckor sedan. Men trots att riksdagsledamoten är så ivrig att debattera indexets funktion och konstruktion är det några saker som verkar ha fallit bort ur diskussionen.

Mipex mäter inte enbart hur mycket av kontanta förmåner och rättigheter till välfärden ett land ger, som riksdagsledamoten tidigare har påstått. Det är fel. Mipex mäter ett omfattande utbud av indikatorer inom så många som åtta politikområden. Indikatorerna behandlar till exempel skydd mot diskriminering, demokratiskt deltagande, möjligheter för familjer att återförenas och ett antal andra åtgärder som det faktiskt råder stark konsensus om att är effektiv integrationspolitik.

Riksdagsledamotens beskrivning av indexet blir någonstans en så grov förenkling att det nästan framstår som oigenkännligt.

Mipex är vidare ett internationellt erkänt verktyg för att mäta förutsättningarna för integration och vad regeringar gör för att främja integration. Sverige gör mycket.

Med det sagt är det här inte de enda siffror vi tittar på. Trots att Sverige i hög utsträckning har internationellt erkända förutsättningar för god integration på plats visar andra jämförelser och mätningar att utmaningar kvarstår.

Ludvig Aspling har lyft fram några sådana utmaningar och pekat på några relevanta siffror. Det har jag också. Men om verkligheten var så enkel som riksdagsledamoten beskriver, om utmaningarna vi har framför oss var så endimensionella, hade lämpliga åtgärder för att få till en fungerande integration vidtagits för länge sedan.

Verkligheten är komplex. Låt mig exemplifiera.

Sysselsättningsgraden har vi trots min korta tid i denna roll hunnit debattera ett par gånger redan, jag och riksdagsledamoten. Sysselsättningsgraden bland utrikes födda kvinnor är relativt hög i Sverige jämfört med genomsnittet för utrikes födda kvinnor inom EU – 56,3 procent jämfört med 52,5 procent för år 2019. Men eftersom sysselsättningsgraden bland inrikes födda kvinnor i Sverige är mycket hög med europeiska mått mätt blir skillnaden mellan inrikes och utrikes födda kvinnor i Sverige ändå betydande. Genom att titta enbart på sysselsättningsgapet i Sverige får man inte fram verkligheten bakom siffran.

Ett annat exempel är den nordiska jämförelse jag nämnde i mitt svar, som visar att sysselsättningsgapet mellan inrikes och utrikes födda generellt är högre i Sverige än i övriga nordiska länder efter avslutade etableringsinsatser. Men eftersom Sverige satsar mer på utbildning och förberedande arbete under de första åren är etableringen i Sverige enligt flera nordiska studier, bland annat *Integrating immigrants into the Nordic labour markets*, mer långsiktigt hållbar. Det betyder helt enkelt att vi kommer ikapp och går om våra grannländer i sysselsättning över tid.

En siffra ger en bild, men verkligheten kräver fler siffror och mer analys. Jag upprepar därför mitt budskap: Mipex ger *en* bild av verkligheten.

Regeringen tar hänsyn till flera bilder för att skapa sig en så god överblick som möjligt. Verkligheten är komplex. Situationen låter sig inte fångas av förenklingar. Att våra integrationsutmaningar kvarstår trots Sveriges goda resultat beror på andra faktorer, men det innebär inte att indexet är värdeöst – tvärtom.

Prot. 2020/21:89

5 mars

Svar på
interpellationer

Anf. 181 LUDVIG ASPLING (SD):

Fru talman! Det är alltid spännande när företrädare för den här regeringen ställer ut löften.

Vi kommer alltså att gå om över tid. En enkel fråga är då när. Vilket år kommer vi att gå om? Planerar statsrådet att presentera en kalkyl eller en prognos för vilket år vi kommer att få lika bra resultat som andra länder vad gäller just de måtten? Jag tror inte att Märta Stenevi kan presentera det här i dag, men jag skulle bli glad om hon gjorde det.

Ytterligare en fråga som jag tycker är intressant är om Mipex resultatindikatorer egentligen bättre passar Miljöpartiets ideologiska utgångspunkt än de kriterier som regeringen presenterar i sin budgetproposition.

Miljöpartiets medlemstidning publicerade kort efter förra budgetprocessen en triumferande artikel med rubriken ”Gröna vinster i höstbudgeten – hela listan!”. Jag kan bara notera att motsvarande artikel med den gröna politikens resultat lyser ganska starkt med sin frånvaro.

I en situation där Sverige desperat behöver en övergripande integrationspolitisk reform och där Miljöpartiet lika desperat kämpar emot det samma tror jag att Mipex i Miljöpartiets alternativa verklighet blir ett slags kvitto på att man ändå har lyckats. Vi spenderar väldigt mycket pengar. Vad som sedan händer i verkligheten, alltså vad resultaten blir, är inte så jätteviktigt.

Det kvittot gör också att vi har någon chans att säga att Sverige egentligen är bäst och att väljarna inte ska tro sina ögon. Det är ju ganska uppenbart för dem som befinner sig i den verkliga världen ute i Sverige att integrationen av utrikes födda i Sverige tyvärr inte är så bra som den skulle kunna vara.

Jag skulle därför vilja ge statsrådet en chans till att helt enkelt förklara sig. Varför väljer partiet att gå på gång lyfta fram Mipex när vi debatterar integration i denna kammare, i stället för att prata om andra saker som är lite mer handfasta och konkreta? Några exempel: Hur bra går det för utrikes födda elever jämfört med inrikes födda? Hur ser det ut med arbetslöshet och sysselsättning bland inrikes respektive utrikes födda? Det är egentligen de frågorna som är intressanta. Men detta vill man alltså inte prata om, utan man vill hellre prata om Mipex.

Statsrådet säger att Mipex är mer komplext och inte bara handlar om rättigheter, bidrag och så vidare. Jo, det finns ett par andra kriterier också, men de är inte jätteintressanta i detta sammanhang. Anledningen till det är att när det gäller till exempel skyddet mot diskriminering och demokratiskt deltagande är det egentligen inte, i den grupp länder som vi så att säga tävlar mot i Mipex-toppen, nämligen våra omedelbara grannländer – Nederländerna brukar ligga bra till, liksom Finland, Danmark och så vidare – några större skillnader jämfört med i Sverige. Det gör att de kriterierna kanske inte är lika intressanta.

Det som gör att Sverige ligger i topp i den här undersökningen är att vi är väldigt generösa med att avhända oss kontanta bidrag och förmåner. Det

är det som gör att vi vinner. Det är inte vårt diskrimineringskydd som gör att vi ligger i topp, utan det är bidragen som gör den stora skillnaden.

Anf. 182 Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP):

Fru talman! Senast jag kollade var EU-kommissionen inte en miljöpartistisk funktion, utan det är en funktion vars forskningsråd har utvärderat Mipex och funnit att det är ett bra sätt att jämföra mellan länder. Miljöpartiet är alltså inte ensamt om att vilja använda Mipex i olika sammanhang.

Jag skulle också vilja hänvisa till de nordiska studier som pekar på att vi visserligen har en utmaning som vi behöver arbeta med – att snabbt få nyanlända i arbete – men också på att de insatser vi gör i form av utbildning och förberedande arbete ger resultat på längre sikt. Jag ser fram emot att debattera de rapporterna med riksdagsledamoten vid ett senare tillfälle.

Jag vill dock passa på att tacka Ludvig Aspling för att han lyfter dessa frågor. Det ger mig möjlighet att lite mer på djupet förklara hur regeringen ser på mätning och utvärdering av vissa aspekter av integrationen. Några ord kanske också är på plats om varför en välfungerande integration är så viktig.

För den här regeringen är en human flyktingpolitik en självklarhet. Att ta emot människor på flykt är en grundläggande anständighet och en solidaritetshandling. En undersökning av Novus visar att en human flyktingpolitik har ett stort stöd hos svenska folket. Vi håller därför stenhårt fast vid den solidaritetshandlingen.

Givet att vi har, och har haft, ett folkligt förankrat mottagande av asylsökande är en välfungerande integration viktig för den här regeringen. Personer som får uppehållstillstånd ska snabbt ges möjlighet att komma in i samhället, lära sig svenska och försörja sig.

Om ledamoten vill ha en övergripande ögonblicksbild av utrikes föddas ställning på den svenska arbetsmarknaden kan jag rekommendera honom att även titta hos IFAU. Där finns gott om mått att tillgå gällande arbetskraftsdeltagande, sysselsättningsgrad, arbetsproduktivitet och lönespridning, för att nämna några.

I regeringen tar vi hänsyn till så många mått och jämförelser som möjligt. Mipex är ett av dessa.

Utöver statistiken som ögonblicksbild av integrationen krävs också löpande utvärderingar av den förda integrationspolitiken för att få till en välfungerande integration, det vill säga möjlighet att jämföra över tid. I det avseendet är internationella jämförelser av integrationspolitik viktiga. En central sådan jämförelse är Mipex.

Ingen har sagt, och jag kommer inte att säga, att den integrationspolitiska bilden framgår entydigt av Mipex. Men det finns i dag inget annat index som erbjuder en lika omfattande jämförelse av vad olika regeringar gör för att främja integrationen av migranter. Därför menar vi att Mipex är ett relevant instrument för att skapa sig en utvärderande överblick över Sveriges integrationspolitik, tillsammans med de andra siffror, faktorer och mätningar vi tittar på.

Anf. 183 LUDVIG ASPLING (SD):

Fru talman! Statsrådet lyfter att det finns ett starkt svenskt stöd för en human flyktingpolitik. Det beror lite på hur man menar. Det är definitivt

en pluralitet av svenska folket som vill ta emot färre asylsökande; så har det varit under väldigt lång tid.

En human flyktingpolitik innebär dessutom inte, i min värld, att om två folkgrupper i Afghanistan ligger i luven på varandra har samtliga människor där rätt att flytta till Sverige och leva på bidrag här under resten av sina liv. Det är fullständigt absurt. Rätten till asyl gäller i det första landet. Man ska söka asyl i det första säkra land man kommer till. Man ska inte resa genom 15 säkra länder för att komma till ett land där man hoppas på en bättre levnadsstandard, vilket är vad som händer just nu.

Det som statsrådet inte riktigt förstår och som är kärnan i denna interpellation är detta: Ingen annan mätning tar, som hon helt riktigt säger, hänsyn till fler olika aspekter av vad regeringar gör – helt sant. Men det är inte detta som är det intressanta. Jag tycker inte att det intressanta är vad regeringarna gör i detalj. Det intressanta är vad resultatet blir av det som regeringarna gör. Det är detta som gör skillnaden. Jag tycker inte att det är viktigt att mäta hur mycket pengar de olika länderna spenderar på olika arbetsmarknadspolitiska program, skraddarsydd utbildningar eller vad det kan vara. Det intressanta är hur många personer som är föremål för dessa åtgärder som får riktiga jobb eller ett bra betyg från gymnasiet.

Här känner jag att statsrådet och jag pratar förbi varandra lite grann. Hon vill väldigt gärna bli mätt på sina premisser, det vill säga på vad som görs men inte på resultatet. Jag, som är i opposition, vill däremot väldigt gärna att Sveriges politik ska mätas utifrån de faktiska resultaten, inte utifrån hur väl regeringens reformagenda är utformad.

Anf. 184 Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP):

Fru talman! Jag trodde nästan att det snarare var så att riksdagsledamoten inte vill titta på de mätningar som inte bekräftar hans världsbild.

Arbetet för integration och nyanländas etablering i arbets- och samhällslivet är en grundläggande del av regeringens målsättning om ett samhälle som håller ihop och ger lika förutsättningar för alla. Sverige står sig väl i många internationella jämförelser. Men de visar också på utmaningar, inte minst då mycket pekar på att den pågående pandemin medför försämrade förutsättningar för integration och etablering.

Ingen skulle tjäna på att vi blundade för de integrationsutmaningar vi står inför, tvärtom. Men de är inte heller statiska sanningar. Det går att vända utmaningar till möjligheter med politisk vilja och reformer.

Många viktiga steg för bättre integration togs under föregående mandatperiod. Bosättningslagen infördes så att mottagandet av nyanlända styrs utifrån förutsättningarna att komma i arbete. Det finns ett system på plats för tidiga insatser under asyltiden, för att främja framtida etablering. Kraven på nyanlända att ta del av insatser som leder till jobb har skärpts, och en utbildningsplikt har införts. Förändringar i föräldraförsäkringen har genomförts, liksom flera satsningar för att stärka skolans arbete med nyanlända elever.

Vi kommer att fortsätta arbeta stenhårt för att sluta resultatgapet i skolor och på arbetsmarknaden genom fortsatta satsningar på långsiktiga arbetsmarknadsinsatser, genom satsningar på en jämlik skola, genom att knäcka segregationen och genom att öka jämlikheten. Människor som startar på nytt i Sverige ska få så bra förutsättningar som möjligt för att eta-

blera sig och bidra till vår gemensamma välfärd. Så kan vi bygga ett tryggt och starkt samhälle med fria och självständiga invånare.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 19 Svar på interpellation 2020/21:503 om regeringens handlingsplan mot segregation

Anf. 185 Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP):

Fru talman! Ludvig Aspling har frågat mig om jag anser att migrationen på något sätt bidragit till segregationen i Sverige och om jag kommer att göra något för att undersöka hur det sambandet ser ut eller skulle kunna se ut.

Segregation och ökade klyftor i samhället är stora utmaningar som behöver mötas. Det finns dock ingen enskild insats som ensam kan bryta segregationen. Krafttag behöver tas genom såväl generella som riktade insatser. Arbetet behöver bedrivas nationellt, regionalt och lokalt. Skillnaderna mellan områden med socioekonomiska utmaningar och i Sverige som helhet har i vissa avseenden minskat under den senaste tioårsperioden, bland annat vad gäller förvärvsfrekvens och behörighet till gymnasieskolans nationella program. Samtidigt har skillnaderna i disponibel inkomst vuxit och skolsegregationen ökat.

Den handlingsplan för arbetet mot segregation som regeringen beslutade i december 2020 bygger på regeringens långsiktiga strategi för att minska och motverka segregation. Handlingsplanen samlar och synliggör de insatser som regeringen genomför eller planerar att genomföra under de närmaste åren för att motverka och på sikt minska den socioekonomiska segregationen i Sverige. Arbetet har blivit än mer angeläget på grund av coronapandemin, som riskerar att fördjupa den ojämlikhet och segregation som redan finns.

Det är angeläget att säkerställa en väl fungerande integration och snabb etablering i arbets- och samhällslivet för nyanlända. Nyanländas etablering har successivt förbättrats under lång tid. Utrikes födda har dock generellt en svagare ställning på arbetsmarknaden än inrikes födda, inte minst utrikes födda kvinnor.

Integration och segregation är skilda företeelser, om än i viss mån sammankopplade. Förenklat handlar integration om i vilken utsträckning människor som har invandrat till Sverige är etablerade i arbets- och samhällslivet, medan segregation handlar om åtskillnad av grupper. God integration bidrar sannolikt till att minska vissa negativa effekter av segregation men behöver inte ha någon direkt påverkan på segregation i förhållande till exempelvis boende och skola.

En utgångspunkt för regeringens arbete med att minska och motverka segregation är att arbetet är baserat på kunskap och erfarenhet. Därför har Delmos, Delegationen mot segregation, i uppdrag att främja kunskapsutbyte samt följa och sprida forskning och annan kunskap. Regeringen har även beslutat om att inrätta ett nationellt forskningsprogram om segregation. Detta kan förbättra förutsättningarna för att få till stånd evidens- och kunskapsbaserade reformer som kan bidra till att minska och motverka segregation i Sverige.

Vad gäller uppföljning har Statistiska centralbyrån, SCB, regeringens uppdrag att presentera registerstatistik om integration. Regeringen gav i augusti 2020 SCB och Delmos i uppdrag att utveckla arbetet med att följa upp och utvärdera utvecklingen av integration och segregation i hela landet. Uppdragen ska vara genomförda senast den 30 juni 2021.

Vad gäller frågan om huruvida jag anser att migrationen bidragit till segregationen i Sverige vill jag vara tydlig. Att ta emot människor som söker sig till Sverige skapar inte i sig segregation. Regeringens arbete för att nå målet om minskad segregation, jämlika och jämställda uppväxt- och levnadsvillkor samt goda livschanser för alla fortsätter.

Utvecklingen med ökande socioekonomisk segregation i Sverige måste vändas, och integrationen måste fungera bättre. Regeringens satsning på ett nationellt forskningsprogram om segregation, liksom pågående arbete med att utveckla statistiktillgången, kommer att ge ökad kunskap om socioekonomisk segregation och förbättra möjligheterna till uppföljning av den. Jag har därmed i dagsläget inte för avsikt att ta initiativ till ytterligare åtgärder i denna del.

Anf. 186 LUDVIG ASPLING (SD):

Herr talman! Regeringen presenterade nyligen en handlingsplan med syftet att minska och motverka segregationen, och den ska uppenbarligen ge sken av att ha en hög ambitionsnivå. Men vid närmare granskning blir det uppenbart att det praktiska innehållet är precis samma politik som har orsakat den skenande segregationen från början, dock kanske i en ny förpackning.

Det här dokumentet är ett skyltfönster in i Miljöpartiets alternativa verklighet, där ett gäng statsråd arbetar och lever helt isolerade från den faktiska samhällsutvecklingens orsaker och konsekvenser. I planen används i vanlig ordning ord som långsiktigt arbete, utsatta grupper, bredd av aktörer, förebyggande insatser och ett kunskapsbaserat och sektorsövergripande arbetssätt. Men bakom dessa trötta myndighetsfloskler saknas minsta antydning till probleminsikt, nytänk eller ens en analys av vad det egentligen är som har gjort att segregationen i Sverige har blivit ett skräckexempel för våra grannländer.

De konkreta förslag som planen innehåller handlar om minskade krav på personer som väljer att leva på bidrag, ökade bidrag till korrupta studieförbund, ökade bidrag till invandrarföreningar som arbetar för just segregation, uppsökande insatser, bidrag till samlingslokaler, skattefinansierade nöjen för asylsökande, subventionerade låtsasjobb och så vidare – precis det som har orsakat problemen från början.

Den fråga som gör sig direkt gällande när man läser det här dokumentet är om det är ren slump att allt det som Miljöpartiet vill ha inom andra politikområden också på något magiskt sätt ska just motverka segregationen, för det är ju så det ser ut. Men nej, så är det naturligtvis inte.

Tanken med den här planen är uppenbarligen att om man pratar om sådant som man tycker är trevligt och vill göra i alla fall och sedan kallar det för politik mot segregation slipper man prata om sådant som man inte tycker är trevligt och sådant som man inte vill göra. Och, herr talman, det som Märta Stenevi och hennes regering allra minst av allt vill göra är att prata om det här problemets verkliga orsaker.

Migration och invandring nämns inte över huvud taget i det här dokumentet. I stället påstås att det saknas tillräcklig kunskap om segregationens orsaker. Man säger att någonting har hänt de senaste 20 åren, men man kan inte riktigt sätta fingret på vad det skulle vara.

Svaret på frågan är ganska enkel. De senaste 20 åren har Sverige tagit emot miljontals människor från fallerade stater. Det här är människor som har mycket svårt att hävda sig på den svenska arbetsmarknaden och som ofta har med sig kulturer och värderingar som helt enkelt inte passar in här och som gör det väldigt svårt att smälta in på ett naturligt sätt i Sverige.

Att statsrådet inte har märkt detta kan ju bara bero på att hon har huvudet väldigt långt nere i sanden. Hur är det möjligt att leva som en vuxen, normalt fungerande människa i Sverige utan att se det uppenbara sambandet mellan den massiva invandring som vi haft de senaste 20 åren och den skenande segregationen? Hur är det möjligt, herr talman?

Anf. 187 Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP):

Herr talman! Det är alltid spännande att debattera med Ludvig Aspling och höra hur man beskrivs.

Bristfällig kunskap om segregationens orsak är ett faktum. Där vill jag ändå ge ledamoten rätt i ansatsen, så som jag åtminstone hoppas att den var i frågeställningen, nämligen att den samlade kunskapen om segregationens orsaker är bristfällig. Det fastslås också i regeringens handlingsplan mot segregation. Medel tillsätts för att stärka forskningen om segregation och därmed öka kunskapen om segregationens orsaker.

Samtidigt är Delegationen mot segregation redan igång med sitt kunskapsinhämtande arbete, och en del forskning finns sedan tidigare. Vi vet att sociala och ekonomiska klyftor orsakar segregation. I den samlade forskningen finns däremot inget signifikant som tyder på att migrationen i sig skulle vara en förklarande variabel till de fenomen som ledamoten beskriver – oavsett hur mycket ledamoten skakar på huvudet och suckar och stönar.

Forskningsresultat pekar i stället på att segregationen har drivits av en kombination av växande inkomst- och förmögenhetsklyftor, en minskad offentlig styrning gällande boende och bostäder och en kraftigt minskad hyressektor. Det är viktigt att minska risken för att ytterligare segregation skapas genom att ge så goda förutsättningar som möjligt för etablering och integration av nyanlända.

Jag skulle ändå vilja uppehålla mig vid den första poängen här, nämligen att det krävs mer kunskap om segregationens orsaker.

Riksdagsledamoten efterlyser djupare analyser och ett mer vetenskapligt tillvägagångssätt i regeringens arbete. Det gläder mig att ledamoten har vetenskap och analys som ledstjärna. Desto märkligare är det då att Sverigedemokraterna vill avskaffa Delegationen mot segregation. Delegationen har i uppgift att främja samverkan och kunskapsutbyte samt följa och sprida forskning och annan kunskap om segregationen och dess orsaker.

Jag hoppas därför att Ludvig Aspling kommer att påverka sitt parti att ställa sig bakom vetenskap och analys och bejaka det kunskapsarbete kring segregation som Delmos har i uppdrag att bedriva, så att vi kan lära oss mer om vad som orsakar segregation och hur vi ska bryta den segregation som vi ser i Sverige.

Anf. 188 LUDVIG ASPLING (SD):

Herr talman! Statsrådet påpekar om och om igen den bristande kunskapen. Man vet inte varför segregationen ökar. Men då rekommenderar jag statsrådet att fråga någon som inte tillhör Miljöpartiet, för alla andra vet. Det är bara miljöpartister som inte känner till detta. Det är ju helt otroligt.

Svaret som statsrådet kommer med är ökade klyftor, och då har vi kommit en liten bit på vägen. Regeringen har ju, som statsrådet påpekar, en myndighet som heter Delegation mot segregation, Delmos, och den ska forska på varför segregationen ökar.

Denna myndighet gör inte direkt någon djupdykning i segregationens orsaker utan sammanfattar det på en halv A4-sida: ”Sociala och ekonomiska skillnader anses bäst förklara segregationsmönster i Sverige. Stora inkomstskillnader är exempel på vad som bidrar till att segregationen ökar. Samtidigt som alla inkomstgrupper i Sverige har fått bättre ekonomi under de senaste decennierna, har de socioekonomiska skillnaderna och klyftorna i Sverige vuxit och därmed också segregationen.”

Okej, men om man är det minsta intresserad av detta måste man börja undersöka varför de socioekonomiska klyftorna ökar. Jag skulle rekommendera statsrådet att kika lite grann på vad SCB säger.

Enligt SCB riskerar en av tre som är födda utanför EU att hamna i fattigdom i Sverige. SCB lyfter framför allt upp den låga utbildningsnivån hos denna grupp som orsak. I en analys av SCB:s mått på andelen låginkomsttagare drar Jonas Fryklund, som vid detta tillfälle var tillförordnad chefsekonom på Svenskt Näringsliv, slutsatsen att minst två tredjedelar av ökningen av antalet låginkomsttagare sedan 2008 beror på invandring och att den återstående tredjedelen ligger inom felmarginalen varför mycket väl hela ökningen kan bero på invandring.

En rad studier på detta område, inte minst en som heter *När blir utrikesfödda självförsörjande?* från Entreprenörskapsforum, bekräftar samma sak. Anledningen till att vi har väldigt många och ett ökande antal människor med låg ekonomisk standard i Sverige är invandring.

Det är viktigt att understryka en sak i detta sammanhang. Vår position i denna fråga har aldrig varit att de personer som flyttar till Sverige från utanför Europa har svårt att skaffa jobb på grund av att de inte vill eller att de skulle ha sämre mänskliga egenskaper eller så. Det är absolut inte det vi säger.

Detta beror helt enkelt på att många av dessa människor kommer från fallerade stater där utbildningsnivån tyvärr är väldigt låg, utbildningskvaliteten är bristfällig och arbetsmarknaden ser väldigt annorlunda ut. När det gäller personer med god utbildning och riktiga yrkeskunskaper har de inte kunnat använda dem på många år eftersom landets ekonomi inte fungerat på grund av krig och konflikter.

Det finns alltså enkla förklaringar till att personer som flyttar till Sverige från utanför Europa klarar sig sämre. Vi säger dock inte att det beror på att de skulle ha sämre mänskliga egenskaper eller så; det gör vi absolut inte. Vi skyller inte problemet på dem, utan på Märta Stenevi och regeringen.

Vi vill lägga ned Delmos för att det blir helt uppenbart när man kikar i de rapporter Delmos producerar att Delmos inte är ute efter att hitta segregationens orsaker. Delmos är ute efter att göra en enda sak, och det är att rättfärdiga Miljöpartiets politik, alltså ge Miljöpartiets redan fattade stånd-

punkter ett alibi. Det är detta Delmos håller på med. Vi är inte intresserade av att betala för politiska sekreterare för Miljöpartiet, och därför vill vi lägga ned Delmos.

Anf. 189 Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP):

Herr talman! Det är spännande att ledamoten i sitt inlägg säger att han tycker att det är ganska uppenbart att migration orsakar segregation. Ledamoten ber mig också gå ut på gatan och prata med folk. Jag skulle föredra att vi vänder oss till vilka belägg vi har kunnat hitta för vad som driver vad. Det är ett jätteviktigt arbete.

Jag tror att jag ska undvika att över huvud taget kommentera passningarna om politiska sekreterare och Delmos. Det är en myndighet som arbetar med att just få fram den forskning om segregation och segregationens orsaker som vi åtminstone vid första anblick verkar vara överens om behövs.

Socioekonomisk segregation handlar om att det i det svenska samhället finns betydande ojämlikheter mellan olika geografiska områden när det gäller skolresultat, utbildningsnivå, sysselsättning, inkomst, hälsa, trygghet och deltagande i demokrati och kulturliv.

Det finns inget enkelt eller entydigt svar på frågan om segregationens orsaker. Detta kommer dock inte att hindra oss från att göra allt vi kan för att förbättra integrationen så att alla som kommer till Sverige kan etablera sig på arbetsmarknaden och bostadsmarknaden och i samhället i övrigt. Det är en ambition jag uppfattar att Ludvig Aspling delar, och det är skönt att veta att vi är överens om att fler behöver komma i arbete snabbare i Sverige.

Vi är övertygade om att med tillräcklig politisk vilja går det att åstadkomma en välfungerande integration. Ingen har påstått att det är lätt, och det krävs hårt arbete. Men i grund och botten är integrationsproblemen utmaningar vi kan påverka.

Vad vi däremot vet är att vi inte kommer att bygga den här regeringens politik på antaganden, ganska uppenbara sanningar eller magkänsla, utan vi kommer att utgå från forskning och vetenskap för att bygga vår politik. Därför har vi också tillsatt ett nationellt forskningsprogram så att vi ska ha mer att gå på när vi tar fram den politik som krävs för att bryta segregationen och förbättra integrationen och därmed öka livsmöjligheterna för alla som lever i Sverige.

Anf. 190 LUDVIG ASPLING (SD):

Herr talman! Märta Stenevi säger att jag skulle ha bett henne att gå ut på gatan och leta efter svar. Jag vill bara uppmana statsrådet att absolut inte gå ut på gatan och leta efter orsakerna till segregationen och definitivt inte här i Stockholm, för då riskerar hon att råka illa ut. Det finns områden som är riktigt farliga. Gå inte ut på gatan, utan gör detta från kontoret! Det är min starkaste rekommendation. Jag är uppväxt rätt nära ett utanförskapsområde och gick i gymnasiet i ett annat utanförskapsområde. Jag känner till dessa platser. Gå inte ut på gatan, utan gör detta från Regeringskansliet!

Låt mig påpeka en annan brist i den analys som statsrådet gör. För Miljöpartiet är segregation i praktiken detsamma som ginikoefficienten, alltså

ett enkelt mått på inkomstspridning. Det är detta Märta Stenevi pratar om. Stor inkomstspridning är lika med hög segregation.

Det är en väldigt förenklad bild av verkligheten. Sverige har i dag enorma problem med så kallad hederskultur, tvångsäktenskap för barn, religiös fanatism, rasistiska attacker mot utryckningspersonal, terrorkrigsresande, könsstymplingar, balkongflickor, uppfostringsresor och så vidare. Det är många nya ord som jag aldrig hade hört talas om när jag gick på gymnasiet.

Herr talman! Ingen tänkande människa kan på allvar förneka att det finns ett samband mellan allt detta och den väldigt stora invandring vi har haft de senaste 20 åren. Det finns knappt någon som förnekar det. Statsrådet kanske gör det, men de som förnekar detta samband är i dag relativt få.

Menar statsrådet på allvar att det i Sverige i dag inte över huvud taget finns någon kulturell eller värderingsmässig segregation eller splittring mellan olika folkgrupper, alltså stora skillnader i vilka värderingar man har, vilket gör segregationen värre?

Anf. 191 Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP):

Herr talman! Sociala och ekonomiska klyftor drar isär Sverige, och jämlikhetskommissionen konstaterar att ersättningarna från trygghetsystemen inte har hängt med i inkomstutvecklingen samtidigt som kapitalinkomsterna för de allra rikaste har skenat iväg. Det har skapat ekonomiska klyftor och segregation. Det är fakta.

Vi har marknadsskola och bostadssystem som separerar svenskar med olika bakgrund så att många naturliga möten aldrig sker. Dessa strukturer i skolan på bostadsmarknaden fördjupar och förvärrar sociala klyftor och segregation. Även detta är fakta.

Jag är inte nöjd med hur det ser ut i dag. Utvecklingen med ökande socioekonomisk segregation i Sverige måste vändas, och Sverige behöver bli mer jämlikt.

I handlingsplanen mot segregation, som denna interpellationsdebatt handlar om, redovisar regeringen för första gången samlat de insatser som regeringen genomför eller planerar att genomföra de närmaste åren för att minska och motverka segregation. Genom handlingsplanen synliggörs regeringens politik för aktörer på olika nivåer.

I handlingsplanen redovisas 115 insatser inom flera områden, bland annat boende, utbildning, arbetsmarknad, demokrati och civilsamhälle samt brottslighet. Det är hårda åtgärder, mjuka åtgärder, stora åtgärder och små åtgärder. Det rör sig om alltifrån att underlätta situationen för hushåll som har svårt att skaffa en bostad på marknadens villkor för att förbättra bostadsförsörjningen till att stärka avhoppbarverksamheten för kriminella.

Vad handlingsplanen däremot inte innehåller är migrationspolitik eftersom vi inte hittar några vetenskapligt belagda direkta kopplingar mellan migration och segregation. Och om vi ska få bukt med segregationen måste åtgärder vila på fakta, och det måste syfta till att alla barn ska växa upp i trygghet och med lika möjligheter att bli fria, starka och självständiga vuxna.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 20 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:
Skrivelse
2020/21:88 Riksrevisionens rapport om automatiserat beslutsfattande i statsförvaltningen

§ 21 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 4 mars

2020/21:528 Afghanistanens konsulat

av *Ida Drougge* (M)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:529 Myndigheterna och cykelkompetensen

av *Jakob Forssmed* (KD)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:530 Stambanor för höghastighetståg

av *Magnus Jacobsson* (KD)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:531 Fler poliser och civilanställda i Västerbottens inland

av *Elisabeth Björnsdotter Rahm* (M)
till statsrådet Mikael Damberg (S)

2020/21:532 Förseningen av digitaliserade nationella prov

av *Kristina Axén Olin* (M)
till utbildningsminister Anna Ekström (S)

§ 22 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 4 mars

2020/21:2056 Reduktionsplikt för bensin och diesel

av *Caroline Nordengrip* (SD)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2020/21:2057 Säkerhetstjänstens roll i migrationspolitiken

av *Anders Österberg* (S)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:2058 Föräldraansvar inom socialförsäkringarna

av *Pia Steensland* (KD)
till statsrådet Ardalán Shekarabi (S)

2020/21:2059 Veckopendlare till Norge

av *Kjell-Arne Ottosson* (KD)
till statsrådet Anna Hallberg (S)

2020/21:2060 Beskattningen av lågiblandade drivmedel
av *Kjell-Arne Ottosson* (KD)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:2061 Sveriges ställning som gruvnation
av *Eric Palmqvist* (SD)

till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2020/21:2062 Åtgärder med anledning av distansundervisning
av *Ann-Charlotte Hammar Johnsson* (M)

till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2020/21:2063 Gifter från soptippar
av *Lotta Olsson* (M)

till miljö- och klimatminister Per Bolund (MP)

2020/21:2064 Tillståndsprocesser och överföringskapacitet
av *Helena Antoni* (M)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2020/21:2065 Samhällets återöppning efter pandemin
av *John Weinerhall* (M)

till socialminister Lena Hallengren (S)

**2020/21:2066 Kostnaderna för utredningar om nya stambanor för
högstastighetståg**

av *Maria Stockhaus* (M)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:2067 Kompensation till gränspendlare
av *Kjell-Arne Ottosson* (KD)

till arbetsmarknadsminister Eva Nordmark (S)

2020/21:2068 Ny rättsordning för skogen
av *Kjell-Arne Ottosson* (KD)

till miljö- och klimatminister Per Bolund (MP)

2020/21:2069 Ett bra näringslivsklimat
av *Lotta Olsson* (M)

till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2020/21:2070 Ostkustbanan
av *Magnus Jacobsson* (KD)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:2071 Brott mot företagare
av *Lotta Olsson* (M)

till statsrådet Mikael Damberg (S)

2020/21:2072 Svenskt deltagande i OGP
av *Björn Söder* (SD)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

§ 23 Anmälan om skriftligt svar på fråga

Skriftligt svar på följande fråga hade kommit in:

den 4 mars

2020/21:1967 Åtgärder mot antibiotikaresistens
av *Ann-Sofie Alm* (M)

till socialminister Lena Hallengren (S)

Prot. 2020/21:89
5 mars
-----

§ 24 Kammaren åtskildes kl. 15.20.

Sammanträdet leddes
av andre vice talmannen från dess början till och med § 1 anf. 83 (delvis),
av talmannen därefter till och med § 12 anf. 141 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med § 19 anf. 185 (delvis) och
av talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

ANNA ASPEGREN

/Olof Pilo

§ 1 Särskild debatt om Sveriges elförsörjning.....	1
Anf. 1 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD).....	1
Anf. 2 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	1
Anf. 3 LARS HJÄLMERED (M).....	2
Anf. 4 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD).....	3
Anf. 5 RICKARD NORDIN (C)	4
Anf. 6 BIRGER LAHTI (V).....	5
Anf. 7 CAMILLA BRODIN (KD)	5
Anf. 8 JOAR FORSSELL (L)	6
Anf. 9 LORENTZ TOVATT (MP)	7
Anf. 10 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	7
Anf. 11 LARS HJÄLMERED (M) replik.....	8
Anf. 12 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S) replik.....	8
Anf. 13 LARS HJÄLMERED (M) replik.....	9
Anf. 14 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S) replik.....	9
Anf. 15 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD) replik.....	9
Anf. 16 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S) replik.....	10
Anf. 17 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD) replik.....	10
Anf. 18 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S) replik.....	10
Anf. 19 RICKARD NORDIN (C) replik	11
Anf. 20 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S) replik.....	11
Anf. 21 RICKARD NORDIN (C) replik	11
Anf. 22 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S) replik.....	12
Anf. 23 CAMILLA BRODIN (KD) replik.....	12
Anf. 24 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S) replik.....	12
Anf. 25 CAMILLA BRODIN (KD) replik.....	13
Anf. 26 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S) replik.....	13
Anf. 27 JOAR FORSSELL (L) replik	13
Anf. 28 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S) replik.....	13
Anf. 29 JOAR FORSSELL (L) replik	14
Anf. 30 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S) replik.....	14
Anf. 31 LARS HJÄLMERED (M).....	14
Anf. 32 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S) replik.....	15
Anf. 33 LARS HJÄLMERED (M) replik.....	15
Anf. 34 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S) replik.....	16
Anf. 35 LARS HJÄLMERED (M) replik.....	16
Anf. 36 BIRGER LAHTI (V) replik.....	16
Anf. 37 LARS HJÄLMERED (M) replik.....	17
Anf. 38 BIRGER LAHTI (V) replik.....	17
Anf. 39 LARS HJÄLMERED (M) replik.....	17
Anf. 40 JOAR FORSSELL (L) replik	18
Anf. 41 LARS HJÄLMERED (M) replik.....	18
Anf. 42 JOAR FORSSELL (L) replik	18
Anf. 43 LARS HJÄLMERED (M) replik.....	19
Anf. 44 LORENTZ TOVATT (MP) replik	19
Anf. 45 LARS HJÄLMERED (M) replik.....	19

Anf. 46	LORENTZ TOVATT (MP) replik	20
Anf. 47	LARS HJÄLMERED (M) replik	20
Anf. 48	MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD)	20
Anf. 49	BIRGER LAHTI (V) replik	21
Anf. 50	MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD) replik	21
Anf. 51	BIRGER LAHTI (V) replik	22
Anf. 52	MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD) replik	22
Anf. 53	JOAR FORSSELL (L) replik	22
Anf. 54	MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD) replik	23
Anf. 55	JOAR FORSSELL (L) replik	23
Anf. 56	MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD) replik	23
Anf. 57	RICKARD NORDIN (C)	24
Anf. 58	JOAR FORSSELL (L) replik	24
Anf. 59	RICKARD NORDIN (C) replik	25
Anf. 60	JOAR FORSSELL (L) replik	25
Anf. 61	RICKARD NORDIN (C) replik	25
Anf. 62	BIRGER LAHTI (V)	26
Anf. 63	JOAR FORSSELL (L) replik	26
Anf. 64	BIRGER LAHTI (V) replik	26
Anf. 65	JOAR FORSSELL (L) replik	27
Anf. 66	BIRGER LAHTI (V) replik	27
Anf. 67	CAMILLA BRODIN (KD)	27
Anf. 68	Statsrådet ANDERS YGEMAN (S) replik	28
Anf. 69	CAMILLA BRODIN (KD) replik	28
Anf. 70	Statsrådet ANDERS YGEMAN (S) replik	29
Anf. 71	CAMILLA BRODIN (KD) replik	29
Anf. 72	RICKARD NORDIN (C) replik	29
Anf. 73	CAMILLA BRODIN (KD) replik	29
Anf. 74	RICKARD NORDIN (C) replik	30
Anf. 75	CAMILLA BRODIN (KD) replik	30
Anf. 76	BIRGER LAHTI (V) replik	30
Anf. 77	CAMILLA BRODIN (KD) replik	31
Anf. 78	BIRGER LAHTI (V) replik	31
Anf. 79	CAMILLA BRODIN (KD) replik	31
Anf. 80	JOAR FORSSELL (L) replik	32
Anf. 81	CAMILLA BRODIN (KD) replik	32
Anf. 82	JOAR FORSSELL (L) replik	32
Anf. 83	CAMILLA BRODIN (KD) replik	33
Anf. 84	LORENTZ TOVATT (MP) replik	33
Anf. 85	CAMILLA BRODIN (KD) replik	33
Anf. 86	LORENTZ TOVATT (MP) replik	33
Anf. 87	CAMILLA BRODIN (KD) replik	34
Anf. 88	JOAR FORSSELL (L)	34
Anf. 89	LORENTZ TOVATT (MP) replik	35
Anf. 90	JOAR FORSSELL (L) replik	35
Anf. 91	LORENTZ TOVATT (MP) replik	35
Anf. 92	JOAR FORSSELL (L) replik	36

Anf. 93 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S) replik.....	36
Anf. 94 JOAR FORSSELL (L) replik	36
Anf. 95 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S) replik.....	36
Anf. 96 JOAR FORSSELL (L) replik	37
Anf. 97 LORENTZ TOVATT (MP)	37
Anf. 98 LARS HJÄLMERED (M) replik.....	38
Anf. 99 LORENTZ TOVATT (MP) replik	38
Anf. 100 LARS HJÄLMERED (M) replik.....	38
Anf. 101 LORENTZ TOVATT (MP) replik	39
Anf. 102 RICKARD NORDIN (C) replik	39
Anf. 103 LORENTZ TOVATT (MP) replik	39
Anf. 104 RICKARD NORDIN (C) replik.....	40
Anf. 105 LORENTZ TOVATT (MP) replik	40
Anf. 106 CAMILLA BRODIN (KD) replik.....	40
Anf. 107 LORENTZ TOVATT (MP) replik	40
Anf. 108 CAMILLA BRODIN (KD) replik.....	41
Anf. 109 LORENTZ TOVATT (MP) replik	41
Anf. 110 JOAR FORSSELL (L) replik	41
Anf. 111 LORENTZ TOVATT (MP) replik	41
Anf. 112 JOAR FORSSELL (L) replik	42
Anf. 113 LORENTZ TOVATT (MP) replik	42
Anf. 114 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	42
§ 2 Justering av protokoll.....	43
§ 3 Avsigelser	43
§ 4 Anmälan om kompletteringsval.....	43
§ 5 Anmälan om ersättare	43
§ 6 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	44
§ 7 Anmälan om faktapromemorior	45
§ 8 Ärende för hänvisning till utskott	45
§ 9 Svar på interpellation 2020/21:402 om brottslighet	
   kopplad till personlig assistans	45
Anf. 115 Justitie- och migrationsminister MORGAN	
JOHANSSON (S).....	45
Anf. 116 HANS EKLIND (KD).....	46
Anf. 117 Justitie- och migrationsminister MORGAN	
JOHANSSON (S).....	47
Anf. 118 HANS EKLIND (KD).....	48
Anf. 119 Justitie- och migrationsminister MORGAN	
JOHANSSON (S).....	49
Anf. 120 HANS EKLIND (KD).....	50
Anf. 121 Justitie- och migrationsminister MORGAN	
JOHANSSON (S).....	51
§ 10 Svar på interpellation 2020/21:409 om licensiering av	
   advokater	51
Anf. 122 Justitie- och migrationsminister MORGAN	
JOHANSSON (S).....	51
Anf. 123 MIKAEL STRANDMAN (SD)	52
Anf. 124 Justitie- och migrationsminister MORGAN	
JOHANSSON (S).....	53
Anf. 125 MIKAEL STRANDMAN (SD)	54

Anf. 126 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	55
Anf. 127 MIKAEL STRANDMAN (SD).....	55
Anf. 128 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	56
§ 11 Svar på interpellation 2020/21:415 om åtgärder för att stärka det svenska medborgarskapet.....	56
Anf. 129 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	56
Anf. 130 TOBIAS ANDERSSON (SD).....	57
Anf. 131 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	58
Anf. 132 TOBIAS ANDERSSON (SD).....	59
Anf. 133 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	60
Anf. 134 TOBIAS ANDERSSON (SD).....	61
Anf. 135 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	62
§ 12 Svar på interpellation 2020/21:439 om stöd till krisande branscher.....	62
Anf. 136 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	62
Anf. 137 KJELL JANSSON (M).....	63
Anf. 138 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	64
Anf. 139 KJELL JANSSON (M).....	65
Anf. 140 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	66
Anf. 141 KJELL JANSSON (M).....	66
Anf. 142 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	67
§ 13 Svar på interpellation 2020/21:427 om det nordiska skatteavtalet och sjömännens beskattning.....	67
Anf. 143 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	67
Anf. 144 BORIANA ÅBERG (M).....	68
Anf. 145 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	68
Anf. 146 BORIANA ÅBERG (M).....	69
Anf. 147 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	70
Anf. 148 BORIANA ÅBERG (M).....	70
Anf. 149 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	71
§ 14 Svar på interpellation 2020/21:430 om Tullverkets befogenheter.....	71
Anf. 150 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	71
Anf. 151 BORIANA ÅBERG (M).....	73

Anf. 152 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	73
Anf. 153 BORIANA ÅBERG (M)	74
Anf. 154 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	75
Anf. 155 BORIANA ÅBERG (M)	76
Anf. 156 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	76
§ 15 Svar på interpellation 2020/21:458 om hållbara finanser och stabila skattebaser	77
Anf. 157 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	77
Anf. 158 NIKLAS WYKMAN (M)	77
Anf. 159 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	78
Anf. 160 NIKLAS WYKMAN (M)	79
Anf. 161 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	80
Anf. 162 NIKLAS WYKMAN (M)	80
Anf. 163 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	81
§ 16 Svar på interpellation 2020/21:461 om konkurrenskraften för höginblandade och rena biodrivmedel	81
Anf. 164 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	81
Anf. 165 CAMILLA BRODIN (KD)	82
Anf. 166 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	83
Anf. 167 CAMILLA BRODIN (KD)	83
Anf. 168 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	84
Anf. 169 CAMILLA BRODIN (KD)	84
Anf. 170 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	85
§ 17 Svar på interpellation 2020/21:466 om unga vuxna på bostadsmarknaden	85
Anf. 171 Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP)	85
Anf. 172 DENNIS DIOUKAREV (SD)	85
Anf. 173 Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP)	86
Anf. 174 DENNIS DIOUKAREV (SD)	87
Anf. 175 Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP)	88
Anf. 176 DENNIS DIOUKAREV (SD)	88
Anf. 177 Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP)	89
§ 18 Svar på interpellation 2020/21:502 om Mipex som mått på integrationspolitisk framgång	89
Anf. 178 Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP)	89
Anf. 179 LUDVIG ASPLING (SD)	91
Anf. 180 Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP)	92
Anf. 181 LUDVIG ASPLING (SD)	93

Prot. 2020/21:89
5 mars

Anf. 182 Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP).....	94
Anf. 183 LUDVIG ASPLING (SD).....	94
Anf. 184 Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP).....	95
§ 19 Svar på interpellation 2020/21:503 om regeringens handlingsplan mot segregation	96
Anf. 185 Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP).....	96
Anf. 186 LUDVIG ASPLING (SD).....	97
Anf. 187 Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP).....	98
Anf. 188 LUDVIG ASPLING (SD).....	99
Anf. 189 Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP).....	100
Anf. 190 LUDVIG ASPLING (SD).....	100
Anf. 191 Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP).....	101
§ 20 Bordläggning.....	102
§ 21 Anmälan om interpellationer	102
§ 22 Anmälan om frågor för skriftliga svar	102
§ 23 Anmälan om skriftligt svar på fråga.....	103
§ 24 Kammaren åtskildes kl. 15.20.	104